MOLIÈRE

Lakomec a Tartuffe

AUDIOKNIHY CZ · AUDIOKNIHYCZ.CZ

Molière

Nový vlastní překlad z francouzštiny. Lakomec v próze, Tartuffe v alexandrinu (rýmované páry).

* * *

Lakomec

Komedie v pěti aktech v próze. Jean-Baptiste Poquelin, nazývaný Molière. Poprvé uvedeno v roce šestnáct set šedesát osm.

Osoby

HARPAGON, otec Cléanta a Élisy, zamilovaný do Mariane.
CLÉANTE, syn Harpagonův, milenec Mariane.
ÉLISE, dcera Harpagonova, milenka Valèrova.
VALÈRE, syn Anselmův a milenec Élisy.
MARIANE, milenka Cléanta a milovaná Harpagonem.
ANSELME, otec Valèra a Mariane.
FROSINE, intrikánka.
MISTR SIMON, dohazovač.
MISTR JACQUES, kuchař a kočí Harpagonův.
LA FLÈCHE, sluha Cléanta.

PANÍ KLAUDIE, služka Harpagonova.
BRINDAVOINE, LA MERLUCHE, lokajové Harpagonovi.
KOMISAŘ a jeho písař.

Scéna je v Paříži, v domě Harpagonově.

* * *

Akt I

Scéna první. Valère, Élise.

VALÈRE.
Ale co to, drahá Élise? Jste tak zádumčivá, a to zrovna po vlídných slibech, které jste mi dala. Vidím, že si uprostřed mé radosti povzdechnete. Řekněte mi: litujete snad, že jste mě učinila šťastným? A kajete se za závazek, k němuž vás přiměl můj plamen?

ÉLISE.
Ne, Valère. Nemohu litovat ničeho, co pro vás činím. Něco mocně sladkého mě k vám táhne a nemám sil ani přát si, aby to tak nebylo. Ale upřímně vám povím: ten obrat mi dělá starost; a bojím se, že vás snad miluji trochu víc, než bych měla.

VALÈRE.
Nu — čeho se můžete bát, Élise, od lásky, kterou mi věnujete?

ÉLISE.
Ach, stovek věcí najednou: hněvu mého otce, výčitek rodiny, odsouzení světa; ale víc než čehokoli jiného, Valère, se bojím toho, že vaše srdce zchladne, a oné zločinné lhostejnosti, kterou vaše pohlaví obvykle splácí příliš vroucí svědectví nevinné lásky.

VALÈRE.
Ach, nekřivděte mi tím, že mě budete soudit podle druhých!

Podezírejte mě z čehokoli, Élise, jen ne z toho, že bych selhal v tom, co jsem vám dlužen. Příliš vás miluji, než aby to bylo možné; a má láska k vám potrvá, dokud budu žít.

ÉLISE.
Ach, Valère, každý muž vede týž proslov! Všichni muži si jsou podobni řečmi; a teprve činy ukážou, jak se liší.

VALÈRE.
Když jen činy odhalují, co jsme zač, počkejte, prosím, alespoň s nimi, než budete soudit mé srdce. Nepřibarvujte si mě hříchy z nespravedlivých obav nějaké chmurné předtuchy. Nezabíjejte mě, prosím vás, bolestivými ranami urážlivého podezření; a dejte mi čas, abych vás tisícerým a tisícerým důkazem přesvědčil o poctivosti svého plamene.

ÉLISE.
Ach, s jakou lehkostí se dá přesvědčit, když milujete toho, kdo mluví! Ano, Valère, pokládám vaše srdce za neschopné mě podvést. Věřím, že mě milujete pravou láskou a že mi budete věrný: nechci o tom nijak pochybovat a svou úzkost dávám jen obavám z toho, jak mě budou obviňovat ostatní.

VALÈRE.
Ale pročpak ta úzkost?

ÉLISE.
Ničeho bych se nebála, kdyby vás celý svět viděl očima, jimiž vás vidím já. Na vaší osobě shledávám dost toho, co mi dává právo činit, co pro vás činím. Mé srdce má na svou obhajobu všechnu vaši zásluhu, podepřenou vděkem, k němuž mě nebe zavázalo. Vybavuji si znovu a znovu onu úděsnou chvíli, kdy jsme se poprvé setkali tváří v tvář; onu zázračnou šlechetnost, s níž jste pro mě

dal svůj život všanc, abyste mě vyrval z fúrie vln; onu něžnou péči, kterou jste mě obklopil, jakmile jste mě vytáhl z vody, i vytrvalá vyznání vroucí lásky, které ani čas, ani překážky neumdlely a jež vás přiměly zanedbat rodinu i vlast, zdržet se v těchto končinách, skrýt tu kvůli mně své postavení a převléct se za sluhu mého otce. To všechno má na mě zajisté úchvatný účinek a v mých očích to stačí, abych oprávnila ten závazek, k němuž jsem se dala pohnout; ale pro druhé to snad nestačí, a nejsem si jista, zda do mého nitra proniknou.

VALÈRE.
Ze všeho, co jste řekla, je to jen má láska, čím před vámi smím něco pořídit; a pokud jde o vaše pochybnosti, i váš vlastní otec se pod rukou až příliš stará o to, aby mě ospravedlnil přede všemi: jeho krajní lakota a strohý způsob, jakým se ke svým dětem chová, by ospravedlnily i podivnější věci. Odpusťte mi, drahá Élise, že o tom mluvím před vámi. Víte, že právě na tomto poli se mnoho dobrého říci nedá. Ale konečně, podaří-li se mi, jak doufám, najít své rodiče, nebudeme mít velkou práci získat je ke své věci.
S netrpělivostí očekávám zprávy a půjdu si pro ně sám, pokud nepřicházejí.

ÉLISE.
Ach, Valère, nehýbejte se odsud ani krokem, prosím vás, a myslete jen na to, jak si dobře naklonit mého otce.

VALÈRE.
Vidíte sama, jak si vedu, i jak obratnou povolnost musím hrát, abych se vemluvil do jeho služeb; pod jakou maskou souhlasu a shodných citů se maskuji, abych se mu zalíbil, a jakou roli s ním den co den sehrávám, abych si získal jeho náklonnost. Dělám v tom úctyhodné pokroky; a zkouším na vlastní kůži, že k získání

lidí není lepší cesty, než se před jejich očima ozdobit jejich sklony, přitakat jejich zásadám, kadidlit jim jejich chyby a tleskat tomu, co dělají. Není třeba se bát, že povolnosti naložíme příliš; a ať je způsob, jakým s nimi zacházíme, jakkoli zjevný, i ti nejbystřejší bývají velkými hlupáky na straně lichotky, a není nic tak nemístného a směšného, co bychom jim neprodali, pokud to okořeníme chválou. Upřímnost při mém řemesle trochu trpí; ale když člověk lidi potřebuje, musí se jim přizpůsobit, a protože si je nelze získat jinak, není to vina těch, kdo lichotí, nýbrž těch, kdo si přejí, aby se jim lichotilo.

ÉLISE.
Ale proč se nepokusíte získat také podporu mého bratra, pro případ, že by si služka vzpomněla a prozradila naše tajemství?

VALÈRE.
Nejde šetřit obojí najednou; a duch otcův a duch synův jsou věci tak protichůdné, že je nesnadné sladit obě tato svěření pohromadě. Ale vy ze své strany jednejte u svého bratra a využijte přátelství, které mezi vámi je, abyste ho získala pro naše zájmy. Právě jde. Ustoupím. Využijte toho a promluvte s ním; a z naší věci mu neodkrývejte víc, než sama uznáte za vhodné.

ÉLISE.
Nevím, zdali budu mít dost síly, abych mu to tajemství svěřila.

* * *

Scéna druhá. Cléante, Élise.

CLÉANTE.
Jsem rád, že vás nacházím o samotě, sestřičko. Hořel jsem touhou s vámi promluvit a svěřit vám jedno tajemství.

ÉLISE.
Jsem ochotna vás vyslechnout, bratře. Co mi chcete povědět?

CLÉANTE.
Mnoho věcí, sestřičko, zabalených do jediného slova. Miluji.

ÉLISE.
Milujete?

CLÉANTE.
Ano, miluji. Ale než půjdu dál: vím, že závisím na otci, a že jméno syna mě podrobuje jeho vůli; že nemáme nikomu zavazovat svou víru bez souhlasu těch, kterým vděčíme za den; že z nebes vzešlo, aby byli pány našich přání, a je nám uloženo, abychom o nich rozhodovali jen podle jejich řízení; že oni, nepředpojati žádným bláznivým zápalem, se mohou mýlit mnohem méně než my a vidět mnohem lépe, co je nám prospěšné; že máme spíše věřit světlu jejich obezřelosti než slepotě naší vášně; a že nás mladická prudkost nejčastěji strhává do politováníhodných propastí. Říkám vám to všechno, sestřičko, abyste si nemusela dát tu práci říct mi to vy. Neboť má láska nechce nic poslouchat, a prosím vás, nedělejte mi domluvy.

ÉLISE.
Zavázal jste se již, bratře, té, kterou milujete?

CLÉANTE.
Ne; ale rozhodl jsem se, že se zavážu, a ještě jednou vás zapřísahám, nepředkládejte mi důvody, které by mě odrazovaly.

ÉLISE.
Jsem snad, bratře, nějaká tak zvláštní osoba?

CLÉANTE.
Ne, sestřičko; ale vy nemilujete; neznáte to sladké násilí, jakým něžná láska na našem srdci páchá, a bojím se vaší rozvahy.

ÉLISE.
Ach, bratře, nemluvme o mé rozvaze: není člověka, kterému by se jí aspoň jednou v životě nedostalo. A pokud vám otevřu své srdce, snad budu ve vašich očích o mnoho méně rozvážná než vy.

CLÉANTE.
Ach, dej bůh, aby vaše duše jako moje...!

ÉLISE.
Dokončme napřed vaši věc. Řekněte mi, kdo je ta, kterou milujete.

CLÉANTE.
Mladá osoba, která se nedávno nastěhovala do této čtvrti a která snad byla stvořena k tomu, aby budila lásku v každém, kdo ji spatří. Příroda, sestřičko, nevytvořila nic půvabnějšího; a cítil jsem, jak mě to k ní strhlo od první chvíle, kdy jsem ji uviděl. Jmenuje se Mariane a žije pod ochranou dobré ženy, své matky, která bývá téměř stále nemocná a vůči níž má ta milá dívka city přátelství, jaké si nelze představit. Obsluhuje ji, lituje ji a utěšuje ji

s něžností, která by vám hnula srdcem. Dává do všeho, co dělá, nejpůvabnější vzezření na světě; a vidíte zářit tisíc půvabů ve všech jejích činech, sladkost plnou vábení, dobrotu zcela získávající, úchvatnou mravní poctivost, jakousi… Ach, sestřičko, přál bych si, abyste ji byla viděla!

ÉLISE.
Vidím leccos, bratře, v tom, co mi říkáte; a abych pochopila, kdo ona je, stačí mi, že ji milujete.

CLÉANTE.
Zjistil jsem pod rukou, že na tom nejsou dobře s majetkem, a že jejich skromné hospodaření jen stěží stačí pokrýt všechny jejich potřeby z toho mála, co mohou mít. Představte si, sestřičko, jakou radostí by mohlo být pozvednout osud té, kterou miluje člověk; obratně poskytnout drobnou pomoc skromným potřebám ctnostné rodiny; a představte si, jakou mi působí lítost, že kvůli otcově lakotě nejsem s to té radosti okusit a dát té krásné žádný projev své lásky.

ÉLISE.
Ano, chápu dobře, bratře, jaký musí být váš zármutek.

CLÉANTE.
Ach, sestřičko, je větší, než si lze představit. Vždyť, konec konců, lze si představit něco krutějšího než tuhle přísnou šetrnost, kterou se nás snaží omezit, než tu podivnou vyprahlost, v níž nás nechává vadnout? Hle, co nám bude platné mít jmění, přijde-li k nám jen v době, kdy už nebudeme v krásných letech, abychom si ho užili? A co teprve když se musím pro svou vlastní obživu zadlužit u všech stran; když jsem se, spolu s vámi, uchýlil k tomu, že denně hledám výpomoc u obchodníků, abych měl způsob, jak nosit slušné šaty?

Nakonec jsem si přál s vámi promluvit, abyste mi pomohla vyzkoušet otce na citech, jaké jsou ve mně; a shledám-li ho proti, jsem rozhodnut odejít jinam s tou milou osobou a užívat osudu, který nám nebe sešle. Všude jsem si pro tento záměr nechal shánět peníze na půjčku; a jsou-li vaše záležitosti, sestřičko, podobné mým a je-li třeba, aby se náš otec postavil našim přáním, odejdeme oba a osvobodíme se od té tyranie, do níž nás nás jeho nesnesitelná lakota tak dlouho tiskne.

ÉLISE.
Je pravda, že každým dnem nám dává víc a víc důvodů litovat matčiny smrti, a že…

CLÉANTE.
Slyším jeho hlas. Odstupme kousek stranou, abychom dokončili své svěření; a pak spojíme síly, abychom udeřili na tvrdost jeho povahy.

* * *

Scéna třetí. Harpagon, La Flèche.

HARPAGON.
Hned pryč odsud, a žádné odpovědi! Vyklid se mi z domu, lotře s právem ve řemesle, pravý šibeniční ptáku!

LA FLÈCHE.
(stranou)
Nikdy jsem neviděl nic tak zlomyslného, jako je ten zatracený starouch; a myslím, s dovolením, že má ďábla v těle.

HARPAGON.
Mumláš si tam něco pro sebe?

LA FLÈCHE.
Proč mě vyháníte?

HARPAGON.
To se budeš, poberto, ještě ptát na důvody? Vypadni rychle, než tě odrovnám.

LA FLÈCHE.
Co jsem vám udělal?

HARPAGON.
To, že chci, abys zmizel.

LA FLÈCHE.
Můj pán, váš syn, mi dal rozkaz, abych ho čekal.

HARPAGON.
Čekej na něj na ulici a nestůj mi tu v domě trčící jak kolík a nehlídej, co se tu děje, a nemysli si, že se na všem napakuješ. Nechci mít pořád před očima špicla svých věcí, zrádce, jehož proklaté oči obléhají každý můj krok, hltají, co mám, a šťourají se na všechny strany, aby viděly, jestli se tu nedá něco ukrást.

LA FLÈCHE.
U čerta, jak si představujete, že by vám někdo mohl krást? Jste snad okradatelný člověk, když všechno zavíráte a hlídkujete ve dne v noci?

HARPAGON.
Chci zavírat, co se mi zlíbí, a hlídkovat, jak mě napadne. Hleďme na toho mého donašeče, co dává bedlivý pozor, co se dělá?

(tiše, stranou)
Chvěju se, aby něco netušil o mých penězích.

(nahlas)
Nebyl bys ty ten, co by schválně rozšiřoval zprávu, že mám doma schované peníze?

LA FLÈCHE.
Vy máte doma schované peníze?

HARPAGON.
Ne, darebo, to jsem neřekl.

(tiše)
Běsním!

(nahlas)
Ptám se, jestli bys zlomyslně nerozšiřoval zprávu, že nějaké mám.

LA FLÈCHE.
Co nám po tom je, jestli nějaké máte nebo nemáte, když pro nás je to stejně jedno?

HARPAGON.
(zvedne ruku, aby La Flècheovi vrazil pohlavek)
Chytračíš mi tu? Já ti to tvoje chytračení natluču do uší! Ven odsud, ještě jednou.

LA FLÈCHE.
Dobrá, jdu.

HARPAGON.
Počkej: nebereš mi něco?

LA FLÈCHE.
Co bych vám brał?

HARPAGON.
Pojď blíž, ať vidím. Ukaž mi ruce.

LA FLÈCHE.
Tady jsou.

HARPAGON.
Ty druhé.

LA FLÈCHE.
Druhé?

HARPAGON.
Ano.

LA FLÈCHE.
Tady jsou.

HARPAGON.
(ukazuje na La Flècheovy nohavice)
Nestrčil jsi sem něco dovnitř?

LA FLÈCHE.
Podívejte se sám.

HARPAGON.
(ohmatává spodek nohavic)
Tyhle široké nohavice jsou jak stvořené, aby schovávaly, co se ukradne; škoda, že na nich někdo nevisel.

LA FLÈCHE.
(stranou)
Ach, takový člověk by si za zasloužil, čeho se bojí! A jakou radost bych měl ho okrást!

HARPAGON.
Co?

LA FLÈCHE.
Co?

HARPAGON.
Co jsi říkal o kradení?

LA FLÈCHE.
Říkám, že se dobře šťouráte všude okolo, abyste zjistil, zda jsem vás okradl.

HARPAGON.
Taky že se do toho pouštím.

(Harpagon prohledává La Flècheovy kapsy.)

LA FLÈCHE.
(stranou)
Mor na lakotu a lakomce!

HARPAGON.
Jak? Co to říkáš?

LA FLÈCHE.
Co říkám?

HARPAGON.
Ano. Co to říkáš o lakotě a lakomcích?

LA FLÈCHE.
Říkám: mor na lakotu a lakomce!

HARPAGON.
O kom to chceš mluvit?

LA FLÈCHE.
O lakomcích.

HARPAGON.
A kdo jsou, ti lakomci?

LA FLÈCHE.
Hamouni a skrblíci.

HARPAGON.
A koho tím myslíš?

LA FLÈCHE.
Co vám po tom je?

HARPAGON.
Je mi po tom to, co mám já vědět.

LA FLÈCHE.
Myslíte si snad, že chci mluvit o vás?

HARPAGON.
Myslím si to, co si myslím; ale chci, abys mi řekl, ke komu to mluvíš, když to říkáš.

LA FLÈCHE.
Já mluvím… mluvím ke své čepici.

HARPAGON.
A já bych mohl promluvit k té tvé čepičce — tak, aby to nebyla řeč k nošení.

LA FLÈCHE.
Zabráníte mi, abych proklínal lakomce?

HARPAGON.
Ne; ale zabráním ti, abys dál žvanil a byl drzý. Mlč.

LA FLÈCHE.
Nikoho jsem nejmenoval.

HARPAGON.
Zpráskám tě, jestli promluvíš.

LA FLÈCHE.
Komu to kolo bolí, ať si zahvízdá.

HARPAGON.
Budeš mlčet?

LA FLÈCHE.
Budu, i proti své vůli.

HARPAGON.
Haha!

LA FLÈCHE.
(ukazuje Harpagonovi další kapsu u svého kabátce)
Hleďte, tady je ještě jedna kapsa. Jste spokojen?

HARPAGON.
Jen pojď, vrať mi to, bez ohledu na to, že se prohledáváš.

LA FLÈCHE.
Co?

HARPAGON.
To, cos mi vzal.

LA FLÈCHE.
Nic jsem vám nevzal.

HARPAGON.
Určitě?

LA FLÈCHE.
Určitě.

HARPAGON.
Sbohem. Jdi ke všem čertům!

LA FLÈCHE.
To mám tedy řádnou výpověď.

HARPAGON.
Ponechávám ti to na svědomí, aspoň tak.

Scéna čtvrtá. Harpagon sám.

HARPAGON.
Tenhle poberta mi tu věru překáží; a nerad se dívám na toho chromého psa. Vskutku, není to malá starost držet si doma velkou sumu peněz; a šťasten je ten, kdo má všechno dobře uloženo a nechává si u sebe jenom to, co potřebuje na výdaje! Člověk si lámal nemalou hlavu, aby v celém domě vymyslel bezpečnou skrýš: pokud jde o mě, pokladny jsou mi podezřelé a nechci jim nikdy věřit. Považuji je přímo za vábidlo pro zloděje, protože jsou to vždycky první věc, na kterou se vrhnou.

* * *

Scéna pátá. Harpagon; Élise a Cléante hovoří spolu a zůstávají vzadu na jevišti.

HARPAGON.
(domnívaje se, že je sám)
A přitom nevím, jestli jsem dobře udělal, že jsem si do zahrady zahrabal těch deset tisíc zlaťáků, co mi včera vrátili. Deset tisíc zlaťáků ve zlatě, u sebe doma, je přece jen pořádná suma…

(stranou, když si všimne Élise a Cléanta)
Panebože, co jsem to na sebe prozradil! Horkokrevnost mě strhla a myslím, že jsem mluvil nahlas, když jsem si přemýšlel sám pro sebe.

(k Cléantovi a Élise)
Co se děje?

CLÉANTE.
Nic, otče.

HARPAGON.
Jste tu dlouho?

ÉLISE.
Jen jsme přišli.

HARPAGON.
Slyšeli jste…

CLÉANTE.
Co, otče?

HARPAGON.
Tady…

ÉLISE.
Co?

HARPAGON.
To, co jsem právě řekl.

CLÉANTE.
Ne.

HARPAGON.
Ale ano, ale ano.

ÉLISE.
Odpusťte, ne.

HARPAGON.
Vidím dobře, že jste pár slov zaslechli. Já jsem si tu v duchu říkal, jak je dneska těžké sehnat peníze, a říkal jsem si, že je šťastný ten, kdo má doma deset tisíc zlaťáků.

CLÉANTE.
Zdráhali jsme se přiblížit, abychom vás nevyrušili.

HARPAGON.
To vám raději řeknu, abyste si to špatně nevyložili a nevzali si do hlavy, že jsem řekl, že těch deset tisíc zlaťáků mám já.

CLÉANTE.
Do vašich záležitostí se nemícháme.

HARPAGON.
Dej pánbůh, abych je měl, těch deset tisíc zlaťáků!

CLÉANTE.
Nemyslím si…

HARPAGON.
To by byla moc dobrá věc pro mě.

ÉLISE.
Jsou to věci…

HARPAGON.
Hodně by mi chyběly.

CLÉANTE.
Myslím, že…

HARPAGON.
Hodilo by se mi to.

ÉLISE.
Vy jste…

HARPAGON.
A nenaříkal bych si, jak si teď naříkám, že časy jsou mizerné.

CLÉANTE.
Panebože, otče, nemáte proč si naříkat, všichni vědí, že máte jmění dost.

HARPAGON.
Co prosím? Já že mám jmění dost? Ti, co to říkají, lžou. Není to nic víc než lež; a jsou to lotři, co takové řeči rozšiřují.

ÉLISE.
Nerozčilujte se.

HARPAGON.
To je zvláštní, že mě moje vlastní děti zrazují a stávají se mými nepřáteli.

CLÉANTE.
To má být nepřátelství, když se řekne, že máte jmění?

HARPAGON.
Ano. Takové řeči a výdaje, které máte, zařídí, že se mi tu jednoho dne přijde podřezat hrdlo, v představě, že jsem k prasknutí nacpaný pistolemi.

CLÉANTE.
Jaké velké výdaje mám já?

HARPAGON.
Jaké? Je něco pohoršlivějšího než ta nákladná výstroj, se kterou se procházíte po městě? Včera jsem spílal sestře; ale u vás je to ještě horší. Tohle volá po pomstě nebesa; a kdyby se vás vzalo od hlavy až k patě, byla by tam v tom hromada peněz na slušnou rentu. Dvacetkrát jsem vám to říkal, můj synu, všechny vaše způsoby se mi hrubě nelíbí; horečně napodobujete markýze, a abyste chodil takhle oblečený, musíte mě přece okrádat.

CLÉANTE.
Nu, jak bych vás okrádal?

HARPAGON.
Co já vím? Odkud bere ten člověk peníze na to, aby držel takový stav, jako máte vy?

CLÉANTE.
Já, otče? To proto, že hraji; a protože mám velké štěstí, kladu na

sebe všechny peníze, které vyhraji.

HARPAGON.
To je moc špatné. Když máte štěstí ve hře, měl byste toho využít a dávat vyhrané peníze na slušný úrok, aby je bylo jednoho dne vidět. Rád bych věděl, nemluvě o jiném, nač jsou všechny ty stuhy, kterými jste prošpikován od hlavy až k patě, a jestli půl tuctu šněrovaček nestačí přidržet nohavice. Je skutečně potřeba utrácet peníze za paruky, když člověk může nosit vlastní vlasy, které nic nestojí? Vsadím se, že v parukách a stuhách je přinejmenším dvacet pistolí; a dvacet pistolí vynáší za rok osmnáct liber šest sou a osm denárů, umístí-li se jen při dvanáctinovém úroku.

CLÉANTE.
Máte pravdu.

HARPAGON.
Nechme toho a mluvme o jiné věci. Hm?

(spatří Cléanta a Élise, jak si dávají znamení)
Hleďme!

(tiše stranou)
Myslím, že si dávají znamení, aby mi ukradli měšec.

(nahlas)
Co znamenají ta posunky?

ÉLISE.
Smlouváme se, bratr a já, kdo z nás promluví první; oba vám chceme něco říct.

HARPAGON.
A já mám také něco k říkání vám oběma.

CLÉANTE.
Chtěli bychom s vámi mluvit o manželství, otče.

HARPAGON.
A o manželství chci také mluvit s vámi.

ÉLISE.
Ach, otče!

HARPAGON.
Co to je za výkřik? To slovo, dcero, nebo ta věc samotná vás děsí?

CLÉANTE.
Manželství nás může děsit oba, podle toho, jak to vy chápete;
a bojíme se, aby naše city nebyly v neshodě s vaší volbou.

HARPAGON.
Trochu trpělivosti, nelekejte se. Vím, co je potřeba každému z vás,
a nebudete mít, ani jeden ani druhý, důvod si stěžovat na nic
z toho, co hodlám udělat; a abych začal od jednoho konce…

(k Cléantovi)
Řekněte mi, viděl jste jednu mladou osobu jménem Mariane, která
bydlí nedaleko odsud?

CLÉANTE.
Ano, otče.

HARPAGON.
A vy?

ÉLISE.
Slyšela jsem o ní mluvit.

HARPAGON.
Jak vám připadá, synu, ta dívka?

CLÉANTE.
Jako velmi půvabná osoba.

HARPAGON.
Její tvář?

CLÉANTE.
Je ryzí a plná ducha.

HARPAGON.
Její vzhled a chování?

CLÉANTE.
Obdivuhodné, bez pochyby.

HARPAGON.
Nemyslíte, že by si taková dívka zasloužila, aby se na ni myslelo?

CLÉANTE.
Ano, otče.

HARPAGON.
Že by to byla žádoucí partie?

CLÉANTE.
Velmi žádoucí.

HARPAGON.
Že má všechny předpoklady vést dobrou domácnost?

CLÉANTE.
Bez pochyby.

HARPAGON.
A že by s ní byl manžel spokojen?

CLÉANTE.
Určitě.

HARPAGON.
Je tam ovšem malá potíž: bojím se, že k ní nepůjde takové jmění, jaké by se dalo očekávat.

CLÉANTE.
Ach, otče, jmění není rozhodující, když se jedná o manželství s poctivou osobou.

HARPAGON.
Dovolte, dovolte. Chci říci jen, že když u ní nenajdeme všechno jmění, které by si člověk přál, může to zkusit vyvážit něčím jiným.

CLÉANTE.
Tomu rozumím.

HARPAGON.
Konečně mě těší, že se v mém smýšlení shodnete; neboť její počestné chování i její mírnost mi získaly duši, a jsem rozhodnut si ji vzít, pokud u ní najdu nějaké jmění.

CLÉANTE.
Co?

HARPAGON.
Jak?

CLÉANTE.
Jste rozhodnut, říkáte…?

HARPAGON.
Oženit se s Mariane.

CLÉANTE.
Kdo? Vy, vy?

HARPAGON.
Ano, já, já, já. Co to má znamenat?

CLÉANTE.
Zmocnila se mě najednou mdloba a odcházím odsud.

HARPAGON.
Nic to nebude. Jděte rychle do kuchyně a napijte se velkou sklenicí čisté vody.

* * *

Scéna šestá. Harpagon, Élise.

HARPAGON.
Takhle vypadají dnešní rozmazlení mladíčci, nemají silu víc než slípky. Hleď, dcero, k tomuhle jsem se rozhodl pro sebe. Pokud jde o tvého bratra, předurčil jsem mu jistou vdovu, o které mi dnes ráno přišli vyprávět; a tebe dávám panu Anselmovi.

ÉLISE.
Panu Anselmovi?

HARPAGON.
Ano. Zralý, obezřetný a moudrý muž, nemá víc než padesát let, a prohlašuje se o něm, že má velké jmění.

ÉLISE.
(klaní se)
Nechci se vdávat, otče, s dovolením.

HARPAGON.
(napodobuje Élisu)
A já, moje holčička, moje milá, chci, aby ses vdala, s dovolením.

ÉLISE.
(znovu se klaní)
Prosím za odpuštění, otče.

HARPAGON.
(napodobuje Élisu)
Já tebe prosím za odpuštění, dcero.

ÉLISE.
Jsem panu Anselmovi velmi pokornou služkou; ale,

(znovu se klaní)
s vaším dovolením si ho nevezmu.

HARPAGON.
Já jsem vaším velmi pokorným sluhou; ale,

(napodobuje Élisu)
s vaším dovolením si ho vezmete ještě dnes večer.

ÉLISE.
Ještě dnes večer?

HARPAGON.
Ještě dnes večer.

ÉLISE.
(znovu se klaní)
To se nestane, otče.

HARPAGON.
(ještě napodobuje Élisu)
To se stane, dcero.

ÉLISE.
Ne.

HARPAGON.
Ano.

ÉLISE.
Ne, povídám.

HARPAGON.
Ano, povídám.

ÉLISE.
To je věc, do které mě nedonutíte.

HARPAGON.
To je věc, do které tě donutím.

ÉLISE.
To se raději zabiju, než abych si vzala takového manžela.

HARPAGON.
Nezabiješ se a vezmeš si ho. Ale podívejme na tu drzost! Viděl kdy někdo, aby dcera takhle mluvila se svým otcem?

ÉLISE.
A viděl kdy někdo otce, aby takhle provdával svou dceru?

HARPAGON.
Je to partie, k níž není co dodat; vsadil bych se, že moji volbu schválí každý.

ÉLISE.
A já bych se vsadila, že by ji neschválil nikdo rozumný.

HARPAGON.
(zahlédne zdálky Valèra)
Zde je Valère. Chceš, abychom ho mezi sebou dvěma udělali soudcem této věci?

ÉLISE.
Souhlasím.

HARPAGON.
Podrobíš se jeho rozsudku?

ÉLISE.
Ano. Přijmu, co řekne.

HARPAGON.
Tak je to.

* * *

Scéna sedmá. Valère, Harpagon, Élise.

HARPAGON.
Pojď sem, Valère. Zvolili jsme si tě, abys nám řekl, kdo má pravdu, zda má dcera, nebo já.

VALÈRE.
Vy, pane, bez debat.

HARPAGON.
A víš vůbec, o čem mluvíme?

VALÈRE.
Ne; ale nemůžete nemít pravdu, vy jste rozum sám.

HARPAGON.
Chci jí dnes večer dát za manžela muže zároveň bohatého a moudrého; a ta hlupačka mi do očí říká, že si z toho dělá legraci, aby si ho vzala. Co o tom říkáš?

VALÈRE.
Co o tom říkám?

HARPAGON.
Ano.

VALÈRE.
Nu, nu...

HARPAGON.
Co?

VALÈRE.
Říkám, že v jádru jsem vašeho názoru; a nemůžete, než mít pravdu. Ale také nemá úplně nepravdu, a…

HARPAGON.
Jak? Pan Anselme je úctyhodná partie; je to urozený muž, mírný, usedlý, moudrý a velmi zámožný, a nezbyly mu žádné děti z prvního manželství. Mohla by najít něco lepšího?

VALÈRE.
To je pravda. Ale mohla by vám říci, že se věci přece jen trochu uspěchávají a že by bylo třeba aspoň chvíli času, aby se vidělo, zda se její sklon dokáže sladit s…

HARPAGON.
Je to příležitost, kterou je potřeba honem chytit za vlasy. Nacházím tu výhodu, kterou jinde nenajdu; a on se zavazuje, že si ji vezme bez věna.

VALÈRE.
Bez věna?

HARPAGON.
Ano.

VALÈRE.
Ach, pak už nic neříkám. Chápete? To je důvod úplně přesvědčivý; tomu je třeba se podvolit.

HARPAGON.
Pro mě je to značná úspora.

VALÈRE.
Zajisté; to se nedá vyvracet. Je ovšem pravda, že vaše dcera vám

může namítnout, že manželství je mnohem větší věc, než si lze představit; že se v něm rozhoduje o štěstí či neštěstí na celý život; a že závazek, který má trvat až do smrti, se nemá nikdy uzavírat jinak než s velkou obezřelostí.

HARPAGON.
Bez věna!

VALÈRE.
Máte pravdu! To rozhoduje všechno; tomu rozumíme. Jsou lidé, kteří by vám snad řekli, že v takových případech je sklon dcery věc, k níž je nepochybně třeba brát ohled; a že ta velká nerovnost věku, povahy a citů může udělat manželství předmětem nepříjemných nehod.

HARPAGON.
Bez věna!

VALÈRE.
Ach, na to není žádná odpověď; to se dobře ví! Kdo u čerta může proti tomu něco namítnout? Není sice vyloučeno, že by bylo spousta otců, kteří by raději hleděli na spokojenost svých dcer než na peníze, které by jim mohli dát; kteří by je nechtěli obětovat zájmu a hledali by víc než co jiného, aby do manželství vložili tu sladkou shodu, která v něm trvale udržuje čest, pokoj a radost; a aby…

HARPAGON.
Bez věna!

VALÈRE.
To je pravda; to zavírá ústa všemu. Bez věna! Kdo může odolat takovému důvodu!

HARPAGON.
(stranou, hledí směrem k zahradě)
Ejhle! Zdá se mi, že slyším psa štěkat. Snad to není tím, že by někdo šel po mých penězích?

(k Valèrovi)
Nehýbejte se, hned se vrátím.

* * *

Scéna osmá. Élise, Valère.

ÉLISE.
Děláte si legraci, Valère, že s ním mluvíte tímhle způsobem?

VALÈRE.
Abych ho nejitřil, a abych s ním víc pochodil. Čelně vzdorovat jeho citům je způsob, jak všechno pokazit; a existují jisté povahy, na které je třeba vycházet jen oklikou; nátury nepřátelské každému odporu; nepoddajné povahy, které se před pravdou vzpírají, které se vždy postaví proti přímé cestě rozumu, a které se dají vést jen oklikami tam, kam je chceme dovést. Předstírejte, že souhlasíte s tím, co chce, a dojdete lépe ke svému cíli; a...

ÉLISE.
Ale ta svatba, Valère!

VALÈRE.
Budeme hledat obchvaty, jak ji přerušit.

ÉLISE.
Ale co si vymyslíme, když má být uzavřena ještě dnes večer?

VALÈRE.
Je třeba požádat o odklad a předstírat nějakou nemoc.

ÉLISE.
Ale podvod odhalí, až zavolají lékaře.

VALÈRE.
Děláte si legraci? Ti o něčem vědí? Jděte, jděte, s nimi můžete mít

jakoukoli nemoc, kterou se vám zlíbí, oni vám k ní najdou důvody, odkud se vzala.

* * *

Scéna devátá. Harpagon, Valère, Élise.

HARPAGON.
(stranou, v hloubi jeviště)
Není to nic, díky bohu.

VALÈRE.
(aniž vidí Harpagona)
Nakonec naší poslední záchranou je, že útěk nás může krýt proti všemu; a jestli vaše láska, krásná Élise, je schopna takové pevnosti…

(spatří Harpagona)
Ano, dcera musí poslechnout svého otce. Nemá se dívat, jak manžel vypadá; a když tam přistoupí velký důvod „bez věna", má být připravena vzít, cokoli jí dávají.

HARPAGON.
Výborně: to je dobře řečeno!

VALÈRE.
Pane, prosím vás za odpuštění, že se trochu rozohňuji a dovoluji si s ní takhle mluvit.

HARPAGON.
Jakže! Já se tomu raduji, a chci, abys nad ní získal moc naprostou.

(k Élise)
Ano, můžeš marně prchat, dávám mu nad tebou autoritu, kterou mi nebe dalo nad tebou, a chci, abys dělala všechno, co ti řekne.

VALÈRE.
(k Élise)
Po tomhle vzdorujte mým domluvám.

* * *

Scéna desátá. Harpagon, Valère.

VALÈRE.
Pane, půjdu za ní, abych pokračoval v naučeních, která jsem jí dával.

HARPAGON.
Ano, zavážeš mě. Vskutku…

VALÈRE.
Je dobré jí trochu přitáhnout uzdu.

HARPAGON.
To je pravda. Je třeba…

VALÈRE.
Nedělejte si starost, myslím, že si s ní poradím.

HARPAGON.
Jen jdi, jen jdi. Já se trochu projdu po městě a hned se vrátím.

VALÈRE.
(obrací se ještě k Élise, odcházeje tam, kudy odešla ona)
Ano, peníze jsou cennější než všechny věci na světě, a vy máte vzdávat nebi dík za poctivého otce, kterého vám dalo. Ten ví, co je to žít. Když se někdo nabídne vzít si dceru bez věna, nemá se dívat dál. Všechno je v tom obsaženo; a „bez věna" nahradí krásu, mládí, původ, čest, moudrost i poctivost.

HARPAGON.
Ach, ten hodný chlapec! To jsou slova jako z úst věštce. Šťasten,

kdo může mít takovéhoto služebníka!

Akt II

Scéna první. Cléante, La Flèche.

CLÉANTE.
Ach, ty zrádče! Kam ses to zahrabal? Nedal jsem ti rozkaz...?

LA FLÈCHE.
Ano, pane; a já jsem se sem postavil, abych na vás čekal pevně v nohou. Jenže pan váš otec, ten nejnevlídnější z lidí, mě odsud navzdory mé vůli vyhnal; a já riskoval, že budu zbit.

CLÉANTE.
Jak to vypadá s naší věcí? Záležitosti tlačí víc než kdy předtím; a od chvíle, co jsem tě viděl, jsem zjistil, že můj otec je můj sok.

LA FLÈCHE.
Váš otec, že miluje?

CLÉANTE.
Ano; a stálo mě všechno úsilí světa, abych před ním zatajil to pobouření, do kterého mě ta novina uvrhla.

LA FLÈCHE.
Co, aby se on pletl do lásky! Co ho to u čerta napadlo? Dělá si legraci ze světa? Byla snad láska stvořena pro lidi stavby, jakou má on?

CLÉANTE.
Patrně mi za mé hříchy to vzplanutí přišlo do hlavy.

LA FLÈCHE.
Ale proč před ním dělat ze své lásky tajemství?

CLÉANTE.
Abych u něho vzbuzoval menší podezření, a abych si v případě potřeby zachoval snadnější cesty, jak tu jeho svatbu odvrátit. Jakou mi odpověď dali?

LA FLÈCHE.
Namouvěru, pane, kdo si půjčuje, je dost nešťastný; a musí snášet divné věci, když je donucen procházet, jak vy, rukama lichvářů.

CLÉANTE.
To se nestane?

LA FLÈCHE.
Dovolte: mistr Simon, dohazovač, kterého nám přidělili, člověk činorodý a plný horlivosti, říká, že se za vás přihodil zuřivě, a tvrdí, že si jen pouhá vaše tvář získala jeho srdce.

CLÉANTE.
Budu mít těch patnáct tisíc liber, které žádám?

LA FLÈCHE.
Ano; ale za několik malých podmínek, které budete muset přijmout, pokud máte v úmyslu, aby se věc uskutečnila.

CLÉANTE.
Dal ti promluvit s tím, kdo má peníze půjčit?

LA FLÈCHE.
Ale kdež, to takhle nejde. On se stará ještě pečlivěji skrýt než vy; a jsou tam tajemství daleko větší, než si myslíte. Nijak nechce říct své jméno; a dnes se s vámi má setkat v pronajatém domě, aby se dozvěděl z vašich úst, jaký je váš majetek a vaše rodina; a nepochybuji, že samo jméno vašeho otce udělá věc snadnou.

CLÉANTE.
A hlavně, že naše matka zemřela, takže o její jmění nemohu být připraven.

LA FLÈCHE.
Hleďte, několik článků, které sám nadiktoval našemu prostředníku, aby vám byly ukázány, než se cokoli udělá:

„Předpokládaje, že věřitel vidí všechny své záruky a že dlužník je zletilý a z rodiny, v níž je majetek dostatečný, pevný, zajištěný, čistý a bez jakéhokoli zatížení, bude vypracován dobrý a přesný dlužní úpis před notářem, nejpoctivějším, jakého se podaří najít, a kterého si za tím účelem zvolí věřitel, jemuž záleží nejvíc na tom, aby byl akt řádně sepsán."

CLÉANTE.
Tomu není co vytknout.

LA FLÈCHE.
„Věřitel, aby si nezatížil svědomí jakýmikoli pochybnostmi, hodlá dát své peníze jen na osmnáctinový úrok."

CLÉANTE.
Na osmnáctinový úrok? Pardié, to je slušné! Není si nač stěžovat.

LA FLÈCHE.
To je pravda.

„Ale jelikož řečený věřitel nemá doma onu sumu, o které je řeč, a aby vyhověl dlužníkovi, je sám nucen si ji vypůjčit od jiného za pětinový úrok, bude se slušet, aby řečený první dlužník zaplatil tento úrok, aniž by se tím cokoli ubralo ze zbytku, s ohledem na to, že řečený věřitel se k této výpůjčce zavazuje jen proto, aby mu vyhověl."

CLÉANTE.

U čerta! Jaký Žid, jaký Arab to je? To je víc než za čtvrtinový úrok.

LA FLÈCHE.

To je pravda; to jsem říkal taky. Vy to máte zvážit.

CLÉANTE.

Co bych měl zvažovat? Peníze potřebuji, a musím souhlasit se vším.

LA FLÈCHE.

To je odpověď, kterou jsem dal.

CLÉANTE.

Je tam ještě něco?

LA FLÈCHE.

Je tam ještě jeden malý článek.

„Z oněch patnácti tisíc liber, které se žádají, bude věřitel moci v hotovosti vyplatit jen dvanáct tisíc liber; a za zbývajících tisíc zlaťáků bude dlužník muset vzít oděvy, krámy a šperky, jejichž soupis následuje a které řečený věřitel v dobré víře stanovil na nejskromnější cenu, jaké mohl dosáhnout."

CLÉANTE.

Co to má znamenat?

LA FLÈCHE.
Poslouchejte soupis:

„Zaprvé postel o čtyřech nohách s uherskými pruhy, velmi slušně našitými na látce olivové barvy, s šesti židlemi a přikrývkou téhož vzoru: vše dobře zachované a podšité drobným taftem měnivě červeným a modrým.

Dále baldachýn s chvostem, z dobré růžové serže aumalské, s třásněmi a hedvábnými střapci."

CLÉANTE.
Co s tím chce, abych udělal?

LA FLÈCHE.
Počkejte.

„Dále závěs tapiserie Lásek Gombauldových a Macéiných.

Dále velký stůl z ořešáku, se dvanácti točenými sloupky či pilíři, který se roztahuje na obou koncích, a vyzbrojený zespod šesti stoličkami."

CLÉANTE.
Co s tím mám, u všech čertů...?

LA FLÈCHE.
Trpělivost.

„Dále tři velké muškety celé zdobené perletí, s třemi odpovídajícími podstavnými vidličkami.

Dále cihlová pec se dvěma retortami a třemi příjemníky, velmi užitečná pro ty, kdo mají zájem o destilaci."

CLÉANTE.
Zuřím!

LA FLÈCHE.
Mírněji.

„Dále loutna boloňská, s úplnou výbavou strun, či skoro úplnou.

Dále kuželkářský stůl s hrou a šachovnice se hrou v husu, obnovenou z Řeků, velmi vhodná k ukrácení času, když nemáte co dělat.

Dále kůže ještěra o třech a půl stopách, vycpaná senem; půvabná kuriozita k zavěšení pod strop pokoje.

Všechno výše uvedené v hodnotě poctivě víc než čtyři tisíce pět set liber, a sníženo na hodnotu tisíce zlaťáků diskrétností věřitele."

CLÉANTE.
Ať ho mor udusí s jeho diskrétností, zrádce, kata! Slyšel kdo o takovém lichvářství, a není mu dost na tom, že vyžaduje běsnivý úrok, že mě ještě chce nutit, abych za tři tisíce liber vzal ty staré krámy, které sesbíral? Nedostanu za to všechno ani dvě stě zlaťáků; a přesto se musím rozhodnout a souhlasit s tím, co chce: protože je ve stavu, že mi může všechno vnutit, a drží mi, ten zlosyn, dýku na hrdle.

LA FLÈCHE.
Vidím vás, pane, s dovolením, přímo na té cestě, kterou šel Panurgus do záhuby: brát peníze předem, nakupovat draho, prodávat levně a jíst své obilí v klasu.

CLÉANTE.
Co chceš, abych s tím dělal? Takhle jsou mladí lidé přivedeni prokletou lakotou otců; a každý se diví, že si synové přejí, aby zemřeli!

LA FLÈCHE.
Musí se přiznat, že ten váš by nepochybně proti své hanebnosti vyburcoval i toho nejrozvážnějšího muže na světě. Já, díkybohu,

nemám sklony k šibenici; a mezi svými druhy, které vidím, jak se pletou do mnoha malých obchůdků, dovedu obratně vytahovat špendlík ze hry a obezřetně se vymotávat ze všech dobrodružství, která zavání třebas jen trochu žebříkem; ale, upřímně řečeno, on by mě svými způsoby přiměl k pokušení ho okrást; a myslel bych si, že okrádaje ho, konám záslužný čin.

CLÉANTE.
Dej mi ten soupis, ať se na něj ještě podívám.

* * *

Scéna druhá. Harpagon, mistr Simon; Cléante a La Flèche vzadu na jevišti.

MISTR SIMON.
Ano, pane, je to mladý muž, který potřebuje peníze; jeho záležitosti ho tlačí, aby je sehnal, a projde si vším, co předepíšete.

HARPAGON.
Ale myslíte, mistře Simone, že nehrozí žádné nebezpečí? A znáte jméno, majetek a rodinu toho, za koho mluvíte?

MISTR SIMON.
Ne. Nemohu vás o něm úplně do hloubky informovat; a jenom náhodou mě k němu uvedli; ale on sám vás o všech věcech poučí, a jeho člověk mě ujistil, že budete spokojen, až ho poznáte. Co bych vám mohl říct, je, že jeho rodina je velmi bohatá, že už nemá matku, a že se, chcete-li, zaváže, že jeho otec zemře, než uplyne osm měsíců.

HARPAGON.
To už něco je. Milosrdenství, mistře Simone, nás zavazuje, abychom lidem vyhověli, když to můžeme udělat.

MISTR SIMON.
Tomu rozumíme.

LA FLÈCHE.
(tiše Cléantovi, poznávaje mistra Simona)
Co to má znamenat? Náš mistr Simon mluví s vaším otcem!

CLÉANTE.
(tiše La Flèchemu)
Dozvěděli snad, kdo jsem? A nechtěl bys snad nás zradit?

MISTR SIMON.
(k Cléantovi a k La Flèchovi)
Ach, ach! Jste nějak rychlí! Kdo vám řekl, že je to tady?

(k Harpagonovi)
Nejsem to já, pane, přinejmenším, kdo jim prozradil vaše jméno a vaše bydliště; ale podle mého názoru v tom nic velkého zlého není: jsou to lidé diskrétní, a vy si tady spolu můžete věci vyjasnit.

HARPAGON.
Jak?

MISTR SIMON.
(ukazuje na Cléanta)
Pan tady je ta osoba, která si od vás chce půjčit těch patnáct tisíc liber, o kterých jsem s vámi mluvil.

HARPAGON.
Jak, poberto! To ty se vrháš do takhle hanebných krajností!

CLÉANTE.
Jak, otče! To vy se dopouštíte takovýchto hanebných činů!

(Mistr Simon prchá a La Flèche se jde schovat.)

* * *

Scéna třetí. Harpagon, Cléante.

HARPAGON.
To ty se chceš zruinovat tak odsouzeníhodnými půjčkami!

CLÉANTE.
To vy se chcete obohatit tak zločinnou lichvou!

HARPAGON.
A ty se mi po tom všem opovažuješ ukázat před oči?

CLÉANTE.
A vy se po tom všem opovažujete objevit světu před očima?

HARPAGON.
Nestydíš se, řekni mi, že padáš do takových výstředností, že se vrháš do strašlivých výdajů a hanebně rozhazuješ majetek, který ti tvoji rodiče nahromadili za cenu takového potu?

CLÉANTE.
Nehanbíte se, že svůj stav zneuctíváte takovými obchody, které děláte; že obětujete slávu a pověst neukojitelné touze hromadit zlaťák na zlaťák, a že v záležitosti úroků předčíte nejhanebnější vychytralosti, které kdy vymysleli nejproslulejší lichváři?

HARPAGON.
Zmiz mi z očí, poberto! Zmiz mi z očí!

CLÉANTE.
Kdo je, podle vás, větším zločincem, ten, kdo si kupuje peníze,

které potřebuje, nebo ten, kdo krade peníze, s nimiž nemá co dělat?

HARPAGON.
Odejdi, povídám ti, a nerozpaluj mi uši.

(sám)
Nejsem na toto dobrodružství rozhněván; a je to pro mě upozornění, abych oko víc než kdy jindy držel na všech jeho činech.

* * *

Scéna čtvrtá. Frosine, Harpagon.

FROSINE.
Pane...

HARPAGON.
Počkejte chvíli; hned se vrátím a budu s vámi mluvit.

(stranou)
Je na místě, abych se nejdřív trochu podíval na své peníze.

* * *

Scéna pátá. La Flèche, Frosine.

LA FLÈCHE.
(aniž vidí Frosinu)
To dobrodružství je skutečně legrační! Určitě má někde pořádný sklad oděvů, protože my jsme v tom soupisu nepoznali nic.

FROSINE.
Jé, to jsi ty, chudáku La Flèche! Odkud se tu bereš?

LA FLÈCHE.
Ach, ach, to jsi ty, Frosine! Co tu děláš?

FROSINE.
Co dělám všude jinde: pletu se do záležitostí, dělám lidem službičky, a kořistím, nejlíp jak umím, z malých talentů, které mám. Ty víš, že na tomhle světě se musí žít z chytrosti, a že lidem jako jsem já nedalo nebe jinou rentu než intriky a vynalézavost.

LA FLÈCHE.
Máš s pánem domu nějaký obchod?

FROSINE.
Ano, vyřizuji pro něho jednu malou záležitost, od které očekávám odměnu.

LA FLÈCHE.
Od něho? Namouvěru, budeš moc rafinovaná, jestli z něho něco vymámíš, a připomínám ti, že peníze tady v domě jsou velmi drahé.

FROSINE.
Jsou jisté služby, které se podivuhodně dotýkají.

LA FLÈCHE.
Já jsem k službám; ale ty ještě neznáš pana Harpagona. Pan Harpagon je ze všech lidí ten nejméně lidský člověk, ze všech smrtelníků ten nejtvrdší a nejsevřenější. Není služby, která by jeho vděčnost dovedla až k tomu, aby otevřel ruce. Chvály, úcty, blahosklonnosti ve slovech, přátelství, kolik jen chcete; ale peněz, tam se nedá nic dělat. Není nic suššího a vyprahlejšího než jeho dobrotivost a jeho pohlazení; a „dávat" je slovo, k němuž má takový odpor, že nikdy neřekne: „Dávám vám", ale „Půjčuji vám dobrý den".

FROSINE.
Panebože, znám umění, jak lidi podojit; mám tajemství, jak jim otevřít citlivost, polechtat jim srdce, najít místa, kterými jsou dojatelní.

LA FLÈCHE.
Tady drobnosti nejsou nic. Vyzývám tě, abys obměkčila na straně peněz muže, o kterém je řeč. On je v tomhle Turek, ale Turek takového druhu, že by přivedl k zoufalství celý svět; mohl by někdo chcípat, on by sebou ani nehnul. Zkrátka, miluje peníze víc než pověst, než čest a než ctnost; a pohled na někoho, kdo žádá, mu způsobuje křeče: je to zasáhnout ho do smrtelného místa, probodnout mu srdce, vyrvat mu útroby; a kdyby... Ale on se vrací. Ustoupím.

Scéna šestá. Harpagon, Frosine.

HARPAGON.
(tiše)
Všechno jde, jak má.

(nahlas)
Nu, co nového, Frosine?

FROSINE.
Ach panebože, jak vám to sluší, a jaký to máte opravdu zdravý obličej!

HARPAGON.
Kdo? Já?

FROSINE.
Nikdy jsem u vás neviděla tak svěží a čerstvou pleť.

HARPAGON.
Opravdu?

FROSINE.
Vždyť vy jste jakživ nebyl tak mladý, jako jste teď; vidím dvacetipětileté muže, kteří jsou starší než vy.

HARPAGON.
A přitom, Frosine, mi je dobře šedesát.

FROSINE.
Nu, co to je, šedesát? Ta pravá doba! To je rozkvět věku; teď

vstupujete do té krásné životní sezóny mužské.

HARPAGON.
To je pravda; ale dvacet let dolů by mi, myslím, přece jen neuškodilo.

FROSINE.
Děláte si legraci? Vám není nic takového třeba; vy jste z těsta, které vydrží sto let.

HARPAGON.
Opravdu si to myslíš?

FROSINE.
Zajisté. Všechny znaky máte. Postojte na chvíli. Oh, hle, mezi oběma vašimi očima máte znamení dlouhého života!

HARPAGON.
Ty tomu rozumíš?

FROSINE.
Bez pochyby. Ukažte mi ruku. Panebože, jakou máte linii života!

HARPAGON.
Jakou?

FROSINE.
Nevidíte, kam až ta linie sahá?

HARPAGON.
Nu, co to znamená?

FROSINE.
Namouvěru, říkala jsem sto let; ale vy překročíte sto dvacet.

HARPAGON.
Je to možné?

FROSINE.
Budou vás muset utlouct, povídám; a pohřbíte své děti i děti svých dětí.

HARPAGON.
Tím lépe! Jak jde naše věc?

FROSINE.
Je třeba se vůbec ptát? Viděli jste mě někdy zaplést se do něčeho, co bych nedovedla ke konci? Já mám, zvláště u svateb, podivuhodný talent. Není partií na světě, k nimž bych brzy nenašla způsob, jak je spárovat; a myslím, kdybych si to vzala do hlavy, že bych oženila Velkého Turka s Benátskou republikou. V téhle věci tedy nebyly, bez pochyby, žádné velké obtíže. Protože se u nich stýkám, prohovořila jsem s jednou i s druhou podrobně o vás; a mluvila jsem s matkou o záměru, který jste vzal, pokud jde o Mariane, když ji viděl procházet ulicí a dýchat čerstvý vzduch u svého okna.

HARPAGON.
Kdo odpověděl…

FROSINE.
Přijala návrh s radostí; a když jsem jí dala najevo, že si velmi přejete, aby její dcera byla dnes večer přítomna svatební smlouvě, která se má uzavřít s vaší dcerou, bez potíží souhlasila a svěřila mi ji k tomu účelu.

HARPAGON.
To proto, že jsem, Frosine, povinen uspořádat večeři pro pana

Anselma; a budu rád, když se bude účastnit i ona.

FROSINE.
Máte pravdu. Má po obědě vykonat návštěvu u vaší dcery, odkud počítá udělat procházku na trh, a pak přijít na večeři.

HARPAGON.
Nu, pojedou společně v mém kočáru, který jim půjčím.

FROSINE.
Právě tak si to přeje.

HARPAGON.
Ale, Frosine, mluvila jsi s matkou o majetku, který může dát své dceři? Řekla jsi jí, že se musí trochu přičinit, že musí vyvinout nějaké úsilí, že se musí vykrvácet pro takovou příležitost? Vždyť přece nikdo si nebere dívku, aniž by přinesla něco s sebou.

FROSINE.
Jak! To je dívka, která vám přinese dvanáct tisíc liber renty.

HARPAGON.
Dvanáct tisíc liber renty?

FROSINE.
Ano. Zaprvé, byla krmena a vychovávána ve velké šetrnosti na stravu. To je dívka zvyklá žít ze salátu, z mléka, ze sýra a z jablek, a které tudíž nebude třeba ani stůl dobře obsluhovaný, ani znamenité vývary, ani ustavičně loupaný ječmen, ani jiné lahůdky, které by bylo třeba pro jinou ženu; a to nebude tak málo, aby to ročně nedělalo přinejmenším tři tisíce franků. Mimo to, je zvídavá jen k velmi prosté upravenosti, nemiluje nádherné šaty, ani drahocenné šperky, ani přepychový nábytek, do něhož se její

družky s takovým zápalem pouštějí; a ten článek stojí za víc než čtyři tisíce liber ročně. Dále má hroznou nechuť ke hře, což u dnešních žen není běžné; a znám jednu z naší čtvrti, která v třiceti a čtyřiceti letech ztratila letos dvacet tisíc franků. Ale vezměme z toho jen čtvrtinu. Pět tisíc franků ročně na hře a čtyři tisíce franků na šatech a špercích, to dělá devět tisíc liber, a tisíc zlaťáků počítáme na stravu: nejsou tam ročně vaše dvanáct tisíc franků dobře spočítáno?

HARPAGON.
Ano; to není špatné; ale ten počet není nic skutečného.

FROSINE.
Dovolte. Není to snad něco skutečného, že vám do manželství přinese velkou střídmost, dědictví velké lásky k prostotě odění, a nabytí velké zásoby nenávisti ke hře?

HARPAGON.
Je žert pokládat mi za její věno všechny výdaje, které neudělá. Já nebudu dávat kvitanci za to, co nedostávám; já musím něco dostat na ruku.

FROSINE.
Panebože, dostanete dost; a mluvily mi o jisté zemi, kde mají majetek, jehož se stanete pánem.

HARPAGON.
To bude třeba vidět. Ale, Frosine, je tam ještě jedna věc, která mě znepokojuje. Dívka je mladá, jak vidíš, a mladí lidé mají obyčejně rádi jen své vrstevníky, hledají jen jejich společnost: bojím se, aby muž mého věku nebyl podle její chuti, a aby to u mě nezačalo způsobovat jisté drobné nepořádky, které by se mi nehodily.

FROSINE.
Ach, jak ji špatně znáte! To je ještě jedna zvláštnost, kterou jsem vám chtěla říct. Má hrozný odpor ke všem mladým lidem, a lásku chová jen ke starcům.

HARPAGON.
Ona?

FROSINE.
Ano, ona. Chtěla bych, abyste byl slyšel, jak o tom mluvila. Nemůže vůbec snést pohled na mladíka; ale, říká, nic jí není milejšího, než když může vidět krásného starce s majestátním vousem. Nejstarší jsou pro ni nejpřitažlivější; a varuji vás, abyste si nepřidával mladší vzhled, než ve skutečnosti jste. Chce přinejmenším muže šedesátníka; a ještě ani ne před čtyřmi měsíci, když byla připravena k svatbě, prudce ji rozbila, protože její milenec dal najevo, že mu je jen padesát šest let, a protože si na podepisování smlouvy nevzal brýle.

HARPAGON.
Jen kvůli tomu?

FROSINE.
Ano. Říká, že padesát šest let pro ni není uspokojivé; a nejvíc má ráda nosy, které nosí brýle.

HARPAGON.
Vskutku, říkáš mi věc docela novou.

FROSINE.
Je to ještě dál, než vám mohu říct. Vidíte v jejím pokoji nějaké obrazy a nějaké rytiny; ale co si myslíte, že na nich je? Adonis,

Kefal, Paris a Apollóni? Ne: krásné portréty Saturna, krále Priama, starého Nestora a dobrého otce Anchíse na ramenou svého syna.

HARPAGON.
To je obdivuhodné. To bych nikdy nebyl pomyslel; a jsem rád, že se dovídám, že má takovou povahu. Vskutku, kdybych já byl ženou, byl bych neměl rád mladé muže.

FROSINE.
Věřím vám. To jsou krásní poberťáci, mladí lidé, abyste je milovala! To jsou krásní utřinosové, krásní frňousci, aby člověk zatoužil po jejich kůži! Rád bych věděl, jaké je na nich pochoutné!

HARPAGON.
Já tomu nerozumím, a nevím, jak mohou být ženy, které je mají tak rády.

FROSINE.
Takové musí být úplně bláznivé. Považovat mládí za rozkošné, to má s rozumem něco společného? Jsou mužové ti mladí blondýnci? A dá se připoutat k takovýmto zvířatům?

HARPAGON.
To říkám já každý den: s tím jejich kuřecím hláskem, s těmi třemi malými vousy vzpřímenými jako kočičí fousky, s těmi parukami ze slámy, s těmi padajícími nohavicemi a vyhrnutými žaludky!

FROSINE.
Hleďme! To je dobře postavené vedle člověka jako jste vy! Tohle je muž, to ano; tady je nač se dívat, a takhle má člověk být utvořen a oblečen, aby budil lásku.

HARPAGON.
Zdám se ti dobrý?

FROSINE.
Jak! Vy jste k závidění, a vaše postava si zaslouží namalování. Otočte se trochu, prosím. Lépe to být nemůže. Ať vás vidím kráčet. To je tělo řezané, volné, a svižné jak se patří, a nejeví žádné nepohodlí.

HARPAGON.
Nemám žádné veliké, díkybohu. Jen rýma mi občas čas od času padne.

FROSINE.
To nic není. Rýma vám není k zbavení půvabu, a kašlete s milostí.

HARPAGON.
Řekni mi: Mariane mě ještě neviděla? Nevšimla si mě, když šla kolem?

FROSINE.
Ne; ale my jsme se o vás hodně bavily. Vylíčila jsem jí vaši osobu a nezanedbala jsem jí vychválit vaše zásluhy a výhodu, kterou by pro ni bylo mít manžela, jako jste vy.

HARPAGON.
To jsi udělala dobře, a děkuji ti.

FROSINE.
Měla bych, pane, jednu malou prosbu. Mám soudní při, kterou mám skoro jistě prohrát, pro nedostatek trochy peněz;

(Harpagon zváží výraz)
a vy byste mi mohl snadno zajistit zisk této pře, kdybyste měl ke

mně nějakou dobrotu. Nedovedete si představit, jakou bude mít radost, až vás uvidí.

(Harpagon se zase rozveselí)
Ach, jak se jí zalíbíte, a jak váš antický okruží na její mysl zapůsobí obdivuhodně! Ale především ji okouzlí vaše nohavice připevněné k šatu šněrovačkami. To ji učiní šílenou do vás; a milenec se šněrovačkami pro ni bude nádherným pokrmem.

HARPAGON.
Vskutku, mě unáší, že mi to říkáš.

FROSINE.
Opravdu, pane, tato pře je pro mě nesmírně závažná.

(Harpagon opět zváží výraz)
Jsem zruinovaná, pokud ji prohraji, a nějaká malá pomoc by mi obnovila záležitosti… Chtěla bych, abyste byl viděl to okouzlení, v němž byla, když mě poslouchala, jak o vás mluvím.

(Harpagon se zase rozveselí)
Radost se rozlévala v jejích očích při vyprávění o vašich kvalitách, a nakonec jsem ji přivedla k nesmírné netrpělivosti vidět toto manželství zcela uzavřené.

HARPAGON.
Udělala jsi mi velikou radost, Frosine; a jsem ti za to, přiznávám, zavázán všemi závazky světa.

FROSINE.
Prosím vás, pane, abyste mi dal tu malou pomoc, kterou vás žádám.

(Harpagon zase zváží výraz)
To mě postaví na nohy, a budu vám věčně zavázána.

HARPAGON.
Sbohem, jdu dokončit svou korespondenci.

FROSINE.
Ujišťuji vás, pane, že nikdy byste mi nemohl ulevit ve větší nouzi.

HARPAGON.
Dám rozkaz, aby byl můj kočár přichystán, aby vás odvezl na trh.

FROSINE.
Nebudu vás obtěžovat, kdyby mě k tomu nepřinucovala nutnost.

HARPAGON.
A postarám se, aby se povečeřelo brzy, abyste se neudělaly nemocné.

FROSINE.
Neodpírejte mi, prosím, milost, kterou si u vás vymáhám. Nedovedete si představit, pane, tu radost, kterou…

HARPAGON.
Jdu. Právě mě volají. Na shledanou.

FROSINE.
(sama)
Ať tě horečka svírá, ty psí lotře, ke všem čertům! Ten skrblík zůstal pevný před všemi mými útoky; ale přesto nesmím vyjednávání opustit; a mám druhou stranu, v každém případě, odkud mám jistotu, že dostanu dobrou odměnu.

Akt III

Scéna první. Harpagon, Cléante, Élise, Valère, paní Klaudie s koštětem; mistr Jacques, La Merluche, Brindavoine.

HARPAGON.
Pojďte, pojďte sem všichni, ať vám rozdělím své rozkazy pro dnešek a stanovím každému jeho úkol. Přistupte, paní Klaudie, začněme vámi. Dobře, jste tu i se zbraní v ruce. Pověřuji vás, abyste všude uklidila; a hlavně dejte pozor, abyste nábytek netřela příliš silně, aby se neobnosil. Mimo to vás ustanovuji po dobu večeře do vlády nad lahvemi; a pokud se některá ztratí a něco se rozbije, obrátím se na vás a strhnu to z vaší mzdy.

MISTR JACQUES.
(stranou)
Správný trest.

HARPAGON.
(k paní Klaudii)
Jděte.

* * *

Scéna druhá. Harpagon, Cléante, Élise, Valère, mistr Jacques, Brindavoine, La Merluche.

HARPAGON.
Vy, Brindavoine, a vy, La Merluche, vás pověřuji úkolem oplachovat sklenice a nalévat k pití, ale jen tehdy, až budou lidé mít žízeň, a ne podle zvyku jistých drzých lokajů, kteří přijdou pobízet lidi a připomínají jim, aby pili, i když na to ani nepomýšlejí. Vyčkávejte, až vás o to požádají víckrát než jednou, a vzpomeňte si vždycky, abyste přinesli hodně vody.

MISTR JACQUES.
(stranou)
Ovšem. Čisté víno stoupá do hlavy.

LA MERLUCHE.
Máme si sundat svoje haleny, pane?

HARPAGON.
Ano, až uvidíte, že lidé přicházejí; a dejte si velmi dobrý pozor, abyste si šaty neumazali.

BRINDAVOINE.
Víte dobře, pane, že jeden z předních dílů mého kabátce je pokryt velkou olejnou skvrnou z lampy.

LA MERLUCHE.
A já, pane, že své nohavice mám úplně prodřené vzadu, a že je mi, s dovolením, vidět…

HARPAGON.
(k La Merluchemu)

Mlč! Obratně to natoč směrem ke zdi a předvádějte lidem vždycky přední stranu.

(k Brindavoinovi, ukazuje mu, jak si má držet klobouk před kabátcem, aby zakryl olejnou skvrnu)
A vy držte klobouk pořád takhle, až budete obsluhovat.

* * *

Scéna třetí. Harpagon, Cléante, Élise, Valère, mistr Jacques.

HARPAGON.
Pokud jde o vás, dcero, budete mít oko na to, co se bude odnášet ze stolu, a dávat pozor, aby se nic nezničilo: to se u dívek sluší. A zatím se připravte, abyste dobře přijala mou vyvolenou, která vás má navštívit a vzít vás s sebou na trh. Rozumíte, co vám říkám?

ÉLISE.
Ano, otče.

HARPAGON.
Ano, hlupáčku.

* * *

Scéna čtvrtá. Harpagon, Cléante, Valère, mistr Jacques.

HARPAGON.
A vy, mladý panáku, syne, kterému mám tu dobrotu odpustit tu

nedávnou historii, se také nezabývejte myšlenkou dělat jí nějakou kyselou tvář.

CLÉANTE.
Já, otče? Kyselou tvář! A z jakého důvodu?

HARPAGON.
Panebože, víme, jak to chodí u dětí, jejichž otcové se znovu žení, a kterýma očima bývají zvyklí dívat se na to, čemu se říká macecha; ale pokud si přejete, abych zapomněl na vaši poslední rozpustilost, doporučuji vám především, abyste té osobě projevil přívětivou tvář a abyste jí konečně prokázal co nejlepší přijetí.

CLÉANTE.
Mám-li vám říci pravdu, otče, nemohu vám slíbit, že budu rád, až se stane mou macechou: lhal bych, kdybych vám to tak řekl. Ale co se týká toho, že ji dobře přijmu a budu k ní přívětivý, slibuji vám, že vás v této kapitole bezvýhradně poslechnu.

HARPAGON.
Dejte si na to aspoň pozor.

CLÉANTE.
Uvidíte, že nebudete mít důvod si stěžovat.

HARPAGON.
Učiníte moudře.

* * *

Scéna pátá. Harpagon, Valère, mistr Jacques.

HARPAGON.
Valère, pomoz mi tady s tím. Hej, mistře Jacquesi, přistupte; vás jsem si nechal na konec.

MISTR JACQUES.
Chcete, pane, mluvit se svým kočím, nebo se svým kuchařem? Protože já jsem oba.

HARPAGON.
Oba dva.

MISTR JACQUES.
Ale s kterým z nich dvou nejdřív?

HARPAGON.
S kuchařem.

MISTR JACQUES.
Počkejte, prosím.

(Mistr Jacques si sejme svou kočovou halenu a objeví se oblečený jako kuchař.)

HARPAGON.
Co je to u čerta za ceremonii?

MISTR JACQUES.
Můžete začít.

HARPAGON.
Zavázal jsem se, mistře Jacquesi, uspořádat dnes večer večeři.

MISTR JACQUES.
(stranou)
Velký div!

HARPAGON.
Řekni mi: dáš nám dobrou hostinu?

MISTR JACQUES.
Ano, pokud mi dáte dost peněz.

HARPAGON.
U čerta, pořád peníze! Jako by neuměli říct nic jiného: Peníze, peníze, peníze! Ach, nemají jiné slovo v ústech než peníze! Pořád jen o penězích! Takový je jejich špalíček: peníze!

VALÈRE.
Nikdy jsem neviděl drzejší odpověď než tuhle. To je báječný div, udělat dobrou hostinu s hodně penězi! To je nejsnadnější věc na světě; a není tak chudého ducha, který by to nedovedl; ale jednat jako chytrý muž, to je mluvit o tom, jak udělat dobrou hostinu s málo penězi.

MISTR JACQUES.
Dobrou hostinu s málo penězi!

VALÈRE.
Ano.

MISTR JACQUES.
(k Valèrovi)
Namouvěru, pane správče, vděčíme vám, pokud nám ukážete to tajemství a převezmete můj úřad kuchaře; vy se tady stejně pletete do všeho jako faktotum.

HARPAGON.
Mlč. Co by nám tedy mělo být?

MISTR JACQUES.
Tady je pan správce, který vám udělá dobrou hostinu za málo peněz.

HARPAGON.
Jemine! Chci, abys mi odpověděl ty.

MISTR JACQUES.
Kolik vás bude u stolu?

HARPAGON.
Bude nás osm nebo deset; ale je třeba brát jen osm: když je na jídlo pro osm, je ho dost pro deset.

VALÈRE.
Tomu rozumíme.

MISTR JACQUES.
Nu tedy, bude třeba čtyři velké polévky a pět mís… Polévek… Předkrmů.

HARPAGON.
U čerta! Toho by stačilo pohostit celé město.

MISTR JACQUES.
Pečeně…

HARPAGON.
(klade ruku na ústa mistru Jacquesovi)
Ach, zrádce, ty mi sníš celé jmění!

MISTR JACQUES.
Dezertů…

HARPAGON.
(zase klade ruku na ústa mistru Jacquesovi)
Ještě?

VALÈRE.
(k mistru Jacquesovi)
Chcete snad všechny lidi roztrhnout? Pozval pán hosty, aby je zabil přejezením? Jděte si trochu přečíst zdravotní pravidla a zeptat se lékařů, zda je něco pro člověka škodlivějšího, než jíst s nemírností.

HARPAGON.
Má pravdu.

VALÈRE.
Poučte se, mistře Jacquesi, vy a vaši podobní, že stůl přetížený příliš masem je úklad vraždy; že chceme-li se dobře ukázat jako přítel těch, které zveme, musí v hostinách, které dáváme, vládnout střídmost; a že podle slov jednoho starého: „Je třeba jíst, abychom žili, a ne žít, abychom jedli.”

HARPAGON.
Ach, to je dobře řečeno! Pojď blíž, ať tě za to slovo obejmu. To je nejkrásnější průpovídka, jakou jsem kdy v životě slyšel: „Je třeba žít, abychom jedli, a ne jíst, abychom ži…” Ne, tak to není. Jak to říkáš?

VALÈRE.
Že „je třeba jíst, abychom žili, a ne žít, abychom jedli”.

HARPAGON.
(k mistru Jacquesovi)
Ano. Slyšíš to?

(k Valèrovi)
Kdo je ten veliký muž, který to řekl?

VALÈRE.
Teď si na jeho jméno nemohu vzpomenout.

HARPAGON.
Pamatuj si, abys mi ta slova napsal: nechám si je dát vyrýt zlatými písmeny nad krb v sále.

VALÈRE.
Neopomenu to. A co se vaší večeře týká, prostě to nechte na mně: zařídím všechno, jak se patří.

HARPAGON.
Udělej to.

MISTR JACQUES.
Tím lépe! Já budu mít méně starostí.

HARPAGON.
(k Valèrovi)
Bude třeba takových věcí, kterých se mnoho nejí a které hned nasytí: nějaké pořádné tučné fazolky, s nějakým paštikovým hrnečkem s hojností kaštanů.

VALÈRE.
Spolehněte se na mě.

HARPAGON.
Teď, mistře Jacquesi, je třeba vyčistit můj kočár.

MISTR JACQUES.
Počkejte. Tohle je adresováno kočímu.

(Oblékne si zase svou halenu.)
Říkáte…

HARPAGON.
Že je třeba vyčistit můj kočár a připravit mé koně, aby odvezli na trh…

MISTR JACQUES.
Vaše koně, pane? Namouvěru, nejsou vůbec ve stavu, aby mohli chodit. Neřeknu, že leží na stélce: ti chudáci žádnou nemají, a bylo by zle o nich tak mluvit; ale vy jim nakazujete tak přísné posty, že nejsou už nic jiného než stíny a přízraky, jen způsob koní.

HARPAGON.
Jsou pěkně nemocní! Nic nedělají.

MISTR JACQUES.
A nemají snad, pane, nic jíst, když nic nedělají? Mnohem lepší by bylo, chudákům zvířatům, kdyby pracovala hodně a jedla taky. Srdce mi puká, když je vidím takhle vyčerpané; protože, konečně, mám své koně rád, zdá se mi, že jsem to já sám, když je vidím trpět. Každý den si pro ně beru věci od úst, a je to, pane, přespříliš tvrdá povaha, když nemá nikomu žádný soucit se svým bližním.

HARPAGON.
Práce zase nebude veliká: jet jen na trh.

MISTR JACQUES.
Ne, nemám odvahu je vést; a dělal bych si svědomí, kdybych je bil bičem v tom stavu, v jakém jsou. Jak chcete, aby táhli kočár, když se sotva uvláčí sami?

VALÈRE.
Pane, zavážu souseda le Picarda, aby je vedl: on sám nám bude tady beztak třeba, aby připravoval večeři.

MISTR JACQUES.
Budiž. Mám raději, když zemřou pod rukou někoho jiného, než pod mojí.

VALÈRE.
Mistr Jacques dělá velkého rozumbradu!

MISTR JACQUES.
Pan správce dělá velkého nepostradatelného!

HARPAGON.
Mlčte!

MISTR JACQUES.
Pane, nesnesu lichotníky; a vidím, že co dělá on, jeho ustavičné kontroly chleba a vína, dřeva, soli a svíček, nejsou nic jiného, než aby vás hladil a dělal vám dvorem. Vzteky nad tím ztrácím hlavu, a je mi každý den líto slyšet, co se o vás říká; neboť já, přiznám se, k vám cítím něžnost, i proti své vůli; a po svých koních jste vy osoba, kterou mám nejraději.

HARPAGON.
Mohl bych od vás, mistře Jacquesi, slyšet, co se o mně říká?

MISTR JACQUES.
Ano, pane, kdybych si byl jist, že vás to neurazí.

HARPAGON.
Ne, nijak.

MISTR JACQUES.
Dovolte; vím velmi dobře, že vás rozzlobím.

HARPAGON.
Vůbec ne; naopak, uděláte mi radost, a já se rád dozvím, jak se o mně mluví.

MISTR JACQUES.
Pane, protože to tedy chcete, řeknu vám upřímně, že se vám všude posmívají, že nám ze všech stran házejí sto bodavých vtipů na váš účet, a že se nikdo neraduje víc, než když se vám může věšet na paty a bez ustání vyprávět historky o vaší skrblosti. Jeden říká, že si necháváte tisknout zvláštní kalendáře, kde dáte zdvojit suché dny a vigilie, abyste vytěžil ty posty, k nimž nutíte svoje lidi; druhý, že máte vždycky nějakou při připravenou pro své sluhy v čase koled nebo jejich odchodu z vaší služby, abyste našel důvod, proč jim nic nedat. Tenhle vypráví, že jste jednou dal předvolat kočku jednoho ze svých sousedů, protože vám snědla zbytek skopového stehna; onen, že vás jednoho večera přistihli, jak sám jdete ukrást oves od svých vlastních koní; a že vám váš kočí, co byl přede mnou, dal potmě já nevím kolik ran holí, ale vy jste o tom nechtěl nic říct. Konečně, mám-li vám to říct? Nelze jít nikam, kde by vás nedávali dohromady z úplně všech kousků. Vy jste bájkou a posměchem všech; a nikdy se o vás nemluví jinak než pod jmény lakomec, skrblík, hamoun a lichvář.

HARPAGON.
(bije mistra Jacquese)
Jste hlupák, poberta, lotr a drzoun.

MISTR JACQUES.
Nu, nehádal jsem to? Nechtěl jste mi věřit. Vždyť jsem vám říkal, že vás rozzlobím, až vám řeknu pravdu.

HARPAGON.
Naučte se mluvit!

Scéna šestá. Valère, mistr Jacques.

VALÈRE.
(směje se)
Jak vidím, mistře Jacquesi, platí se vám špatně za vaši upřímnost.

MISTR JACQUES.
U všech čertů! Pane nováčku, co děláte velkého pána, do toho vám nic není. Smějte se svým ranám holí, až vám je někdo nasází, a nechoďte sem se smát mým.

VALÈRE.
Ach, pane mistře Jacquesi, nerozčilujte se, prosím vás.

MISTR JACQUES.
(stranou)
Jde na měkko. Zahraju si na statečného, a pokud je dost hloupý, aby se mě bál, trochu ho zpráskám.

(nahlas)
Víte dobře, pane šprýmaři, že já se nesměji, a že pokud mě

rozpálíte, přinutím vás se smát jiným způsobem?

(Mistr Jacques tlačí Valèra až na kraj jeviště s výhrůžkami)

VALÈRE.
Jen zvolna.

MISTR JACQUES.
Co, zvolna? Mně se to nelíbí.

VALÈRE.
Prosím vás!

MISTR JACQUES.
Vy jste drzoun.

VALÈRE.
Pane mistře Jacquesi!

MISTR JACQUES.
Žádný pán mistr Jacques za zlámanou grešli! Jestli vezmu hůl, zřídím vás jaksepatří.

VALÈRE.
Jakže, hůl?

(Valère ho zahání právě tak, jak byl zaháněn.)

MISTR JACQUES.
Nu, o tom nemluvím.

VALÈRE.
Víte dobře, pane blázínku, že jsem já ten, kdo zřídí vás?

MISTR JACQUES.
O tom nepochybuji.

VALÈRE.
Že jste vcelku jen kuchařský pacholek?

MISTR JACQUES.
Já to vím.

VALÈRE.
A že mě ještě neznáte?

MISTR JACQUES.
Pardon.

VALÈRE.
Zřídíte mě, říkáte?

MISTR JACQUES.
Říkal jsem to v žertu.

VALÈRE.
A já si na vašem žertu nelibuji.

(bije mistra Jacquese holí)
Poučte se, že jste špatný šprýmař.

MISTR JACQUES.
(sám)
Ať mor spolkne upřímnost! To je špatné řemeslo: od této chvíle se ho zříkám a nechci už mluvit pravdu. Co se týká mého pána, projde to; má jakési právo mě bít. Ale co se týká toho pana správce, pomstím se mu, jen co budu moci.

* * *

Scéna sedmá. Mariane, Frosine, mistr Jacques.

FROSINE.
Víte, mistře Jacquesi, zda je váš pán doma?

MISTR JACQUES.
Ano, opravdu je: já to vím až příliš dobře.

FROSINE.
Řekněte mu, prosím, že jsme tady.

MISTR JACQUES.
Ach, pěkně jsme v tom!

* * *

Scéna osmá. Mariane, Frosine.

MARIANE.
Ach, Frosine, jsem v tak podivném stavu! A mám-li říci, co cítím: děsím se tohoto setkání!

FROSINE.
Ale proč, a co je ta vaše úzkost?

MARIANE.
Ach, ještě se mě ptáte? Nedovedete si představit úzkost osoby, která se chystá spatřit muka, k nimž se ji chtějí přivázat?

FROSINE.
Vidím, že k příjemnému umírání nejsou pro vás Harpagon ta muka, která byste chtěla objímat; a soudím podle vašeho výrazu,

že vám ten mladý blondýnek, o kterém jste mi mluvila, trochu jde na mysl.

MARIANE.
Ano. To je věc, Frosine, kterou nechci popírat; a jeho uctivé návštěvy u nás měly, přiznávám, nějaký účinek v mé duši.

FROSINE.
Ale víte, kdo je?

MARIANE.
Ne, vůbec nevím, kdo je. Ale vím, že je stvořen tak, aby se dal milovat; že kdyby se mi věci daly do volby, vzala bych si ho spíš než někoho jiného, a že nemalo přispívá k tomu, abych v manželovi, kterého mi dávají, viděla hrozné trápení.

FROSINE.
Panebože, všichni ti blondýnci jsou příjemní a dobře vykládají, co umějí; ale většina z nich je chudá jak kostelní myš: pro vás je lepší vzít si starého manžela, který vám dá hodně majetku. Přiznávám, že smysly si na své straně, kterou mám na mysli, nepřijdou tak dobře na své, a že jsou s takovým manželem jisté drobné nevolnosti, které je třeba snášet; ale to nemá trvat; a jeho smrt, věřte mi, vás brzy přivede do stavu, že si vezmete milejšího, který vše napraví.

MARIANE.
Panebože, Frosine, to je divná věc, mít-li být člověk šťasten, musí si přát nebo čekat něčí smrt; a smrt se neřídí všemi plány, které si děláme.

FROSINE.
Děláte si legraci? Berete si ho jen pod podmínkou, že vás brzy

nechá vdovou; a to musí být jeden z článků smlouvy. Byl by veliký drzoun, kdyby za tři měsíce nezemřel! Zde jde osobně.

MARIANE.
Ach, Frosine, taková figura!

* * *

Scéna devátá. Harpagon, Mariane, Frosine.

HARPAGON.
(k Mariane)
Nebuďte dotčena, krasavice, přicházím-li k vám s brýlemi. Vím, že vaše půvaby bijí dost do očí, jsou samy o sobě dost viditelné, a že brýlí k jejich spatření není třeba; ale přece jen, brýlemi se pozorují hvězdy, a já tvrdím a zaručuji se, že vy jste hvězda, a to hvězda, nejkrásnější hvězda, jaká v zemi hvězd existuje. Frosine, ona neodpovídá ani slovem a neprojevuje, zdá se mi, žádnou radost z toho, že mě vidí.

FROSINE.
To proto, že je ještě celá překvapena; a potom dívky se vždy stydí hned ukázat, co mají v duši.

HARPAGON.
(k Frosině)
Máš pravdu.

(k Mariane)
Hleďte, krásná milá, moje dcera vás přichází pozdravit.

* * *

Scéna desátá. Harpagon, Élise, Mariane, Frosine.

MARIANE.
Vykonávám velmi pozdě, madam, takovou návštěvu.

ÉLISE.
Vy jste, madam, udělala to, co jsem měla udělat já, a bylo na mně vás předejít.

HARPAGON.
Vidíte, že je velká; ale plevel roste pořád.

MARIANE.
(tiše k Frosině)
Och, ten nepříjemný člověk!

HARPAGON.
(tiše k Frosině)
Co říká ta krasavice?

FROSINE.
Že vás shledává obdivuhodným.

HARPAGON.
Příliš cti mi prokazujete, zbožňovaná milá.

MARIANE.
(stranou)
Jaké zvíře!

HARPAGON.
Jsem vám příliš zavázán za tyto city.

MARIANE.
(stranou)
Už to déle nevydržím.

* * *

Scéna jedenáctá. Harpagon, Mariane, Élise, Cléante, Valère, Frosine, Brindavoine.

HARPAGON.
Zde je i můj syn, který vám přichází vzdát úklonu.

MARIANE.
(tiše k Frosině)
Ach, Frosine, jaké setkání! Je to právě ten, o kterém jsem ti mluvila.

FROSINE.
(k Mariane)
To dobrodružství je zázračné.

HARPAGON.
Vidím, že se divíte, že mám tak velké děti; ale brzy se jich oběma zbavím.

CLÉANTE.
(k Mariane)
Madam, mám-li vám říci pravdu, je tohle setkání, které jsem nepochybně nečekal; a můj otec mě nemálo překvapil, když mi před chvílí sdělil svůj záměr.

MARIANE.
Mohu říct totéž. Je to nečekané setkání, které mě překvapilo stejně jako vás; a nebyla jsem připravena na podobné dobrodružství.

CLÉANTE.
Je pravda, že můj otec, madam, nemohl učinit krásnější volbu, a že je mi hmatatelnou radostí čest vás vidět; ale přes to všechno vás nebudu ujišťovat, že se raduji z úmyslu, v němž byste snad mohla být, stát se mou macechou. Ta pocta je, přiznávám, pro mě příliš těžká, a je to titul, s dovolením, který vám nepřeji. Tato řeč se bude snad některým lidem zdát hrubá; ale jsem si jist, že vy jste osoba, která to vezme, jak se to má brát: že je to manželství, madam, k němuž si dobře představujete, že musím mít odpor; že vám není neznámo, znajíc, kdo jsem, jak uráží mé zájmy, a že si přejete, abych vám konečně řekl, s dovolením svého otce, že kdyby ty věci závisely na mně, tenhle sňatek by se nestal.

HARPAGON.
To je ale drzá poklona! Jaké krásné přiznání jí dělat!

MARIANE.
A já, abych vám odpověděla, mohu vám říct, že to je dost vyrovnané; a kdybyste měl odpor vidět mě svou macechou, nebudu mít méně odporu, nepochybně, vidět vás svým nevlastním synem. Nevěřte prosím, že jsem to já, kdo vám chce způsobovat tu úzkost. Byla bych velmi mrzutá, kdybych vám způsobovala nespokojenost; a nejsem-li k tomu nucena naprostou mocí, dávám vám své slovo, že nebudu souhlasit se sňatkem, který vás zarmucuje.

HARPAGON.
Má pravdu. Hloupé pokloně musí odpovídat podobná odpověď.

Prosím vás za odpuštění, krasavice, za drzost svého syna: je to mladý hlupák, který ještě nezná dosah slov, která říká.

MARIANE.
Ujišťuji vás, že to, co mi řekl, mě vůbec neurazilo; naopak, udělal mi radost, že mi takto vysvětlil své skutečné city. Mám ráda u něho takové přiznání; a kdyby mluvil jinak, vážila bych si ho méně.

HARPAGON.
To je od vás velká dobrota, že chcete takto omlouvat jeho chyby. Čas ho učiní moudřejším, a uvidíte, že své city změní.

CLÉANTE.
Ne, otče, nejsem schopen je změnit, a snažně prosím madam, aby tomu věřila.

HARPAGON.
Ale podívejme na tu výstřednost! Pokračuje ještě silněji.

CLÉANTE.
Chcete, abych zradil své srdce?

HARPAGON.
Ještě! Chcete změnit řeč?

CLÉANTE.
Dobrá, protože chcete, abych mluvil jinak, dovolte, madam, abych se postavil zde na místo svého otce a abych vám přiznal, že jsem na světě neviděl nic tak půvabného jako vás; že si nedovedu představit nic rovného štěstí vám se líbit; a že titul vašeho manžela je sláva, blaženost, kterou bych dal přednost před osudy největších knížat země. Ano, madam, štěstí vás vlastnit je pro mě

nejkrásnějším ze všech osudů; k tomu připoutávám celou svou ctižádost. Není nic, čeho bych nebyl schopen pro tak drahocenné dobytí; a nejmocnější překážky…

HARPAGON.
Jenom pomalu, synu, prosím.

CLÈANTE.
To je poklona, kterou dělám madam za vás.

HARPAGON.
Panebože, mám jazyk, abych se vysvětlil sám, a nepotřebuji tlumočníka jako vás. Pojďte, dejte sem židle.

FROSINE.
Ne; bude lepší, když hned půjdeme na trh, abychom se brzy vrátily a pak měly čas se bavit.

HARPAGON.
(k Brindavoinovi)
Zapřáhněte tedy koně do kočáru.

* * *

Scéna dvanáctá. Harpagon, Mariane, Élise, Cléante, Valère, Frosine.

HARPAGON.
(k Mariane)
Prosím vás, abyste mě omluvila, krasavice, že jsem nepomyslel na to, abych vám před odjezdem dal nějaké občerstvení.

CLÉANTE.
Já jsem se o to postaral, otče, a nechal jsem sem přinést několik mís čínských pomerančů, sladkých citronů a zavařenin, které jsem si nechal poslat vaším jménem.

HARPAGON.
(tiše k Valèrovi)
Valère!

VALÈRE.
(k Harpagonovi)
Ztratil rozum.

CLÉANTE.
Myslíte si snad, otče, že toho není dost? Madam bude mít tu dobrotu, že to omluví, prosím vás.

MARIANE.
To je věc, která nebyla nutná.

CLÉANTE.
Viděla jste kdy, madam, živější diamant, než ten, který, jak vidíte, má můj otec na prstě?

MARIANE.
Je pravda, že se hodně blyští.

CLÉANTE.
(sejme otci diamant z prstu a podá ho Mariane)
Musíte si ho prohlédnout zblízka.

MARIANE.
Je velmi krásný, nepochybně, a vrhá mnoho ohně.

CLÉANTE.
(postaví se před Mariane, která chce diamant vrátit)
Ale ne. Madam, je v příliš krásných rukou. To je dar, který vám můj otec dává.

HARPAGON.
Já?!

CLÉANTE.
Není to pravda, otče, že chcete, aby si ho madam nechala pro lásku k vám?

HARPAGON.
(tiše k synovi)
Jak?

CLÉANTE.
(k Mariane)
Krásná otázka! Dává mi znamení, abych vám vnutil, abyste jej přijala.

MARIANE.
Já nechci…

CLÉANTE.
(k Mariane)
Děláte si legraci? Ani ho zpátky vzít nehodlá.

HARPAGON.
(stranou)
Zuřím!

MARIANE.
To by bylo…

CLÉANTE.
(stále brání Mariane v tom, aby prsten vrátila)
Ne, povídám, to by ho uráželo.

MARIANE.
Prosím vás…

CLÉANTE.
Vůbec ne.

HARPAGON.
(stranou)
Mor na to…

CLÉANTE.
Hle, pohoršuje se nad vaším odmítnutím.

HARPAGON.
(tiše k synovi)
Ach, zrádce!

CLÉANTE.
(k Mariane)
Vidíte, že si zoufá.

HARPAGON.
(tiše k synovi, s výhrůžkou)
Ty kate!

CLÉANTE.
Otče, to není moje vina. Dělám, co mohu, abych ji přinutil si ho nechat; ale je tvrdohlavá.

HARPAGON.
(tiše k synovi, s výhrůžkou)
Poberto!

CLÉANTE.
Vy jste příčinou, madam, že se mnou otec hádá.

HARPAGON.
(tiše k synovi, se stejnými gesty)
Lotře!

CLÉANTE.
Učiníte ho nemocným. Prosím vás, madam, nevzdorujte už.

FROSINE.
(k Mariane)
Panebože, co těch cavyků! Nechte si prsten, když ho pán chce, abyste si ho nechala.

MARIANE.
(k Harpagonovi)
Abych vás nerozzlobila, nechám si ho prozatím a najdu si jinou chvíli, abych vám ho vrátila.

* * *

Scéna třináctá. Harpagon, Mariane, Élise, Cléante, Valère, Frosine, Brindavoine.

BRINDAVOINE.
Pane, je tu nějaký muž, který s vámi chce mluvit.

HARPAGON.
Řekni mu, že jsem zaneprázdněn a ať přijde jindy.

BRINDAVOINE.
Říká, že vám přináší peníze.

HARPAGON.
Prosím vás za prominutí. Hned se vrátím.

* * *

Scéna čtrnáctá. Harpagon, Mariane, Élise, Cléante, Valère, Frosine, La Merluche.

LA MERLUCHE.
(přibíhá a shodí Harpagona k zemi)
Pane...

HARPAGON.
Ach, jsem mrtev!

CLÉANTE.
Co je, otče? Udělal jste si něco?

HARPAGON.
Ten zrádce zajisté dostal peníze od mých dlužníků, aby mi zlomil vaz.

VALÈRE.
(k Harpagonovi)
To nic nebude.

LA MERLUCHE.
(k Harpagonovi)
Pane, prosím vás za odpuštění; myslel jsem, že udělám dobře, když přiběhnu rychle.

HARPAGON.
Co tu děláš, kate?

LA MERLUCHE.
Řeknu vám, že vaši dva koně ztratili podkovy.

HARPAGON.
Ať je ihned odvedou ke kováři.

CLÉANTE.
Zatímco se budou okovávat, udělám za vás, otče, čest vašemu domu a odvedu madam do zahrady, kam dám přinést občerstvení.

* * *

Scéna patnáctá. Harpagon, Valère.

HARPAGON.
Valère, dávej na to všechno pozor, a dej si prosím pozor, abys mi toho co nejvíc zachránil a mohli jsme to vrátit obchodníkovi.

VALÈRE.
Dost.

HARPAGON.
(sám)
Ó drzý synu! Chceš mě zruinovat?

Akt IV

Scéna první. Cléante, Mariane, Élise, Frosine.

CLÉANTE.
Vraťme se sem; bude nám tu mnohem lépe. Není kolem nás nikdo podezřelý, a můžeme mluvit volně.

ÉLISE.
Ano, madam, bratr mi svěřil vášeň, kterou k vám chová. Vím, jaké zármutky a nespokojenosti mohou způsobit podobné překážky; a je to, ujišťuji vás, s krajní něžností, co se zajímám o vaše osudy.

MARIANE.
Je sladkou útěchou vidět na své straně osobu jako jste vy; a zapřísahám vás, madam, abyste mi vždy zachovala toto velkorysé přátelství, které tak dobře dovede zmírňovat krutosti osudu.

FROSINE.
Jste, namouvěru, nešťastní lidé oba, že jste mě předtím o své věci nezpravili. Byla bych vám tu úzkost nepochybně odvrátila a nedovedla by věci tam, kde teď jsou.

CLÉANTE.
Co chceš? Můj zlý osud chtěl, aby to tak bylo. Ale, krásná Mariane, jaká jsou vaše rozhodnutí?

MARIANE.
Ach, mám snad moc činit rozhodnutí? A v závislosti, v níž se vidím, mohu dělat něco jiného než si přát?

CLÉANTE.
Jiné opory pro mě ve vašem srdci není než pouhá přání? Žádný ochotný soucit? Žádná pomocná dobrota? Žádná činorodá náklonnost?

MARIANE.
Co bych vám měla říct? Dejte se na mé místo a vizte, co mohu udělat. Rozhodněte sám, přikažte: zcela se vám podřizuji, a věřím, že jste až příliš rozumný, než abyste ode mě vyžadoval něco víc, než co mi může dovolit čest a slušnost.

CLÉANTE.
Ach, kam mě to zavádíte, že mě odkazujete na to, co by mi dovolily nepříjemné city přísné cti a úzkostlivé slušnosti?

MARIANE.
Ale co chcete, abych udělala? I kdybych mohla překročit řadu ohledů, k nimž je naše pohlaví zavázáno, mám úctu k své matce. Vždy mě vychovávala s krajní něžností, a nemohu se rozhodnout jí způsobit nespokojenost. Jednajte, pracujte u ní; vynaložte všechnu péči, abyste si získal její duši. Můžete dělat a říkat, co budete chtít; dávám vám k tomu dovolení; a pokud jde jen o to, abych se vyslovila ve váš prospěch, souhlasím, abych před ní učinila sama přiznání toho všeho, co k vám cítím.

CLÉANTE.
Frosine, drahá Frosine, chtěla bys nám posloužit?

FROSINE.
Namouvěru, je třeba se vůbec ptát? Chtěla bych to z celého srdce. Víte, že jsem svou povahou dost lidská. Nebe mi nedalo bronzovou duši, a mám až příliš něhy k drobným službám, když vidím lidi, kteří se vzájemně milují v cti a dobru. Co by se dalo v tomhle udělat?

CLÉANTE.
Zamysli se, prosím.

MARIANE.
Otevři nám cesty.

ÉLISE.
Vymysli něco, čím bys zlomila to, cos vybudovala.

FROSINE.
To je dost obtížné.

(k Mariane)
Co se týká vaší matky, není úplně nerozumná, a snad bychom ji mohli získat a přesvědčit, aby přenesla na syna dar, který chce dát otci.

(k Cléantovi)
Ale potíž, kterou tu vidím, je, že váš otec je váš otec.

CLÉANTE.
Tomu rozumíme.

FROSINE.
Chci říci, že si bude držet zášť, když ukážeme, že ho odmítáme, a nebude pak v náladě dát souhlas k vašemu manželství. Aby to bylo správně, muselo by odmítnutí vzejít od něho samotného,

a bylo by třeba se nějakým způsobem postarat o to, aby o vaši osobu ztratil chuť.

CLÉANTE.
Máš pravdu.

FROSINE.
Ano, mám pravdu, dobře to vím. To by bylo třeba; ale čert aby v tom hledal prostředky. Počkejte: kdybychom měli nějakou ženu trochu v letech, která by měla můj talent a hrála dost dobře, aby napodobila dámu z kvalitní rodiny, pomocí rychle sestavené výstroje a nějakého bizarního jména markýzy nebo vikomtesy, které bychom si vymysleli z Dolní Bretaně, byla bych dost obratná, abych vašemu otci namluvila, že je to bohatá osoba, kromě svých domů, se sto tisíci zlaťáky v hotovosti; že je do něho k nepřijití zamilovaná a přeje si vidět se jeho manželkou, až by mu svatební smlouvou dala celý svůj majetek; a nepochybuji, že by ten návrh přijal uchem. Protože nakonec vás má velmi rád, to vím, ale peníze má o trochu raději; a jakmile by, oslepen touhle návnadou, jednou souhlasil s tím, co se vás týká, nezáleželo by příliš na tom, jestli by později prohlédl, až by chtěl vidět jasně skutky naší markýzy.

CLÉANTE.
To všechno je velmi dobře vymyšleno.

FROSINE.
Nechte to na mně. Právě jsem si vzpomněla na jednu svou přítelkyni, která bude naší vhodnou pomocnicí.

CLÉANTE.
Buď jista, Frosine, mou vděčností, pokud věc dovedeš ke zdárnému konci. Ale, půvabná Mariane, začněme, prosím vás, získáním vaší matky; už to bude velký úspěch, přerušit tuto

svatbu. Vynaložte na to ze své strany, zapřísahám vás, všechno úsilí, které je ve vaší moci. Použijte celou moc, kterou vám nad ní dává to přátelství, které k vám chová. Bez výhrad rozvinte výmluvné půvaby, všemocné kouzlo, které nebe položilo do vašich očí a do vašich úst; a nezapomeňte, prosím, na ta něžná slova, sladké prosby a dojímavá laskání, kterým, jak jsem přesvědčen, nelze nic odepřít.

MARIANE.
Udělám tam všechno, co mohu, a nezapomenu na nic.

* * *

Scéna druhá. Harpagon, Cléante, Mariane, Élise, Frosine.

HARPAGON.
(stranou, aniž by si ho všimli)
Hleďme! Můj syn líbá ruku své nastávající maceše; a jeho nastávající macecha se tomu moc nebrání! Není v tom nějaké tajemství?

ÉLISE.
Zde je můj otec.

HARPAGON.
Kočár je přichystán; můžete vyrazit, kdy budete chtít.

CLÉANTE.
Protože vy, otče, nejdete, půjdu je doprovodit.

HARPAGON.
Ne: zůstaňte. Pojedou samy dobře, a já vás potřebuji.

* * *

Scéna třetí. Harpagon, Cléante.

HARPAGON.
Nu, zájem o macechu stranou, co se ti zdá o té osobě?

CLÉANTE.
Co se mi zdá?

HARPAGON.
Ano, o jejím vzezření, o její postavě, o její kráse, o jejím duchu.

CLÉANTE.
Tak, tak.

HARPAGON.
Ale přece?

CLÉANTE.
Mám-li s vámi mluvit upřímně, nenašel jsem ji tu takovou, jak jsem si ji byl představoval. Vzezření má zcela koketní, postavu dost nemotornou, krásu velmi průměrnou a ducha nejobyčejnějšího. Nemyslete si, otče, že vám to říkám, abych vás od ní odradil; neboť, macecha jak macecha, mám tuhle radši než jinou.

HARPAGON.
Před chvílí jsi jí však říkal...

CLÉANTE.
Řekl jsem jí několik lichotek vaším jménem, ale bylo to proto, abych vám udělal radost.

HARPAGON.
Tak tedy nemáš k ní žádnou náklonnost?

CLÉANTE.
Já? Vůbec ne.

HARPAGON.
To mě mrzí, protože to maří myšlenku, která mi přišla na mysl. Když jsem ji tu viděl, uvažoval jsem o svém věku; a říkal jsem si, že by se mohlo říkat něco proti tomu, že jsem si vzal tak mladou osobu. Ta úvaha mě od záměru odrazovala; a protože jsem si ji nechal naznačit a mám k ní slovo zavázáno, byl bych ti ji dal, nebýt toho odporu, který projevuješ.

CLÉANTE.
Mně?

HARPAGON.
Tobě.

CLÉANTE.
Za manželku?

HARPAGON.
Za manželku.

CLÉANTE.
Poslechněte. Je pravda, že není příliš podle mé chuti; ale abych vám udělal radost, otče, rozhodl bych se, že si ji vezmu, pokud chcete.

HARPAGON.
Já, já jsem rozumnější, než si myslíš. Nechci nutit tvou náklonnost.

CLÉANTE.
Dovolte, přinutím se k tomu z lásky k vám.

HARPAGON.
Ne, ne. Manželství nemůže být šťastné, kde není náklonnost.

CLÉANTE.
To je věc, otče, která snad přijde potom; a říká se, že láska je často plodem manželství.

HARPAGON.
Ne. Ze strany muže se nesmí tahle věc riskovat; a jsou to nepříjemné následky, do nichž bych se nepouštěl. Kdybys k ní cítil nějakou náklonnost, dobře; byl bych ti ji dal vzít místo sebe; ale protože tomu tak není, budu následovat svůj první záměr a vezmu si ji sám.

CLÉANTE.
Nu, otče, protože jsou věci takto, musím vám otevřít své srdce; musím vám prozradit naše tajemství. Pravda je, že ji miluji od jednoho dne, kdy jsem ji viděl na procházce; že mým záměrem bylo požádat vás o ni za manželku; a že mě zdrželo jen vaše vlastní prohlášení o vašich citech a strach vám způsobit nespokojenost.

HARPAGON.
Navštívil jste ji?

CLÉANTE.
Ano, otče.

HARPAGON.
Mnohokrát?

CLÉANTE.
Dost, na dobu, co to je.

HARPAGON.
Dobře vás přijali?

CLÉANTE.
Velmi dobře, ale aniž věděli, kdo jsem; a to je to, co způsobilo před chvílí Marianino překvapení.

HARPAGON.
Prohlásil jste jí svou vášeň a záměr, který jste měl, vzít si ji?

CLÉANTE.
Nepochybně, a dokonce jsem její matce učinil několik náznaků.

HARPAGON.
Vyslechla, pokud jde o její dceru, váš návrh?

CLÉANTE.
Ano, velmi uctivě.

HARPAGON.
A dcera odpovídá velmi na vaši lásku?

CLÉANTE.
Mám-li věřit zdáním, přesvědčuji se, otče, že má ke mně nějakou dobrotu.

HARPAGON.
(tiše stranou)
Jsem rád, že jsem se dozvěděl takové tajemství; a je to právě to, co jsem si přál.

(nahlas)
Nu, synu, víte, co se stane? Musíte, prosím, pomyslet na to, abyste se zbavil své lásky, aby zanechal všeho pronásledování osoby, na kterou si činím nárok já, a abyste si vzal brzy tu, kterou vám předurčím.

CLÉANTE.
Ano, otče, tak si se mnou pohráváte! Nu, protože věci dospěly k tomuhle, prohlašuji vám, já, že neopustím vášeň, kterou mám k Mariane; že není krajnosti, do níž bych se nevrhl, abych s vámi dobytek dobyl; a pokud máte pro sebe souhlas matky, budu mít já snad jiné pomocné síly, které budou bojovat za mě.

HARPAGON.
Jak, poberto! Ty máš tu drzost ke mně na mé území!

CLÉANTE.
To vy jste na mém, a já jsem první v pořadí.

HARPAGON.
Nejsem snad tvůj otec? A nedlužíš mi úctu?

CLÉANTE.
To nejsou věci, v nichž jsou děti povinny ustupovat otcům, a láska nezná nikoho.

HARPAGON.
Já ti ukážu, kdo jsem, pořádnými ranami holí.

CLÉANTE.
Žádné vaše výhrůžky nic neudělají.

HARPAGON.
Vzdáš se Mariane.

CLÉANTE.
V žádném případě.

HARPAGON.
Dej mi hned sem hůl!

* * *

Scéna čtvrtá. Harpagon, Cléante, mistr Jacques.

MISTR JACQUES.
Hej, hej, hej! Páni, co to je? Na co myslíte?

CLÉANTE.
Dělám si z toho legraci.

MISTR JACQUES.
(k Cléantovi)
Ach, pane, zvolna.

HARPAGON.
Mluvit se mnou s takovou drzostí!

MISTR JACQUES.
(k Harpagonovi)
Ach, pane, prosím!

CLÉANTE.
Já z toho neustoupím.

MISTR JACQUES.
(k Cléantovi)
Nu, co to! A to vašemu otci?

HARPAGON.
Nech mě to vyřídit.

MISTR JACQUES.
(k Harpagonovi)

Nu, co to! A to svému synovi? Ještě by to prošlo u mě.

HARPAGON.
Chci tě, mistře Jacquesi, udělat soudcem této věci, abys viděl, jak mám pravdu.

MISTR JACQUES.
Souhlasím.

(k Cléantovi)
Odstupte trochu stranou.

HARPAGON.
Miluji dívku, kterou si chci vzít; a ten poberta má tu drzost, že ji miluje spolu se mnou a usiluje o ni proti mým rozkazům.

MISTR JACQUES.
Ach, nemá pravdu.

HARPAGON.
Není hrůza, aby syn vstupoval do soutěže se svým otcem? A nemá se, z úcty, zdržet toho, aby sahal na mé náklonnosti?

MISTR JACQUES.
Máte pravdu. Nechte mě s ním mluvit, a zůstaňte tady.

CLÉANTE.
(k mistru Jacquesovi, který přistupuje k němu)
Nu, dobře, protože si tě chce vybrat jako soudce, neustupuji od toho; nezáleží mi, kdo to je; a také jsem ochoten se odvolat k tobě, mistře Jacquesi, s naším sporem.

MISTR JACQUES.
Prokazujete mi mnoho cti.

CLÉANTE.
Jsem zamilovaný do jedné mladé osoby, která opětuje mé přání a něžně přijímá nabídky mé věrnosti; a můj otec si usmyslel narušit naši lásku tím, že si ji nechá vyžádat pro sebe.

MISTR JACQUES.
Zajisté nemá pravdu.

CLÉANTE.
Nestydí se, v jeho věku, myslet na manželství? Sluší se, aby ještě miloval? A neměl by nechávat tuhle zábavu mladým lidem?

MISTR JACQUES.
Máte pravdu, dělá si posměch. Nechte mě mu to říct ve dvou slovech.

(k Harpagonovi)
Nu, váš syn není tak divný, jak říkáte, a dochází k rozumu. Říká, že zná úctu, kterou vám dluží; že se jen v první horkosti rozohnil, a že nebude odmítat, aby se podřídil tomu, co vám bude libo, pokud budete chtít s ním zacházet lépe, než děláte, a dát mu nějakou osobu za manželku, s kterou by mohl být spokojen.

HARPAGON.
Ach, řekni mu, mistře Jacquesi, že za těchto podmínek může ode mě všechno očekávat, a že kromě Mariane mu nechávám volnost, aby si vybral tu, kterou bude chtít.

MISTR JACQUES.
Nechte to na mně.

(k Cléantovi)
Nu, váš otec není tak nerozumný, jak ho líčíte, a dal mi najevo, že

to jsou vaše vzplanutí, co ho rozzlobilo; že má jen námitky proti vašemu způsobu jednání, a že bude ochoten vám povolit to, co si přejete, pokud budete chtít přistoupit po dobrém a prokazovat mu ohledy, úctu a podřízenost, které syn dluží svému otci.

CLÉANTE.
Ach, mistře Jacquesi, ujisti ho, že mi-li Marianu udělí, uvidí mě vždy nejpodrobnějším ze všech lidí, a že nikdy nic neudělám, než co bude po jeho vůli.

MISTR JACQUES.
(k Harpagonovi)
Hotovo. Souhlasí s tím, co říkáte.

HARPAGON.
To jde výborně.

MISTR JACQUES.
(k Cléantovi)
Vše je ujednáno; je spokojen s vašimi sliby.

CLÉANTE.
Nebi budiž chvála!

MISTR JACQUES.
Páni, teď spolu můžete mluvit; jste teď v jednotě; a šli jste se hádat jen proto, že jste si navzájem nerozuměli.

CLÉANTE.
Můj dobrý mistře Jacquesi, budu ti po celý život zavázán.

MISTR JACQUES.
Není zač, pane.

HARPAGON.
Udělal jsi mi radost, mistře Jacquesi; a to si zaslouží odměnu.

(Harpagon se šťourá v kapse; mistr Jacques natáhne ruku; ale Harpagon vytáhne jen svůj kapesník a říká:)
Jdi, budu si na to pamatovat, ujišťuji tě.

MISTR JACQUES.
Líbám vám ruce.

* * *

Scéna pátá. Harpagon, Cléante.

CLÉANTE.
Prosím vás za odpuštění, otče, za rozohnění, které jsem dal najevo.

HARPAGON.
To nic není.

CLÉANTE.
Ujišťuji vás, že toho velmi lituji.

HARPAGON.
A já mám všechny radosti světa, že tě vidím rozumného.

CLÉANTE.
Jaká dobrota od vás, že tak rychle zapomínáte na mou chybu!

HARPAGON.
Snadno se zapomíná na chyby dětí, když se vracejí ke své povinnosti.

CLÉANTE.
Jakže! Nenést mi žádnou zášť za všechny mé výstřednosti?

HARPAGON.
To je věc, k níž mě zavazuješ pokorou a úctou, které projevuješ.

CLÉANTE.
Slibuji vám, otče, že až do hrobu si uchovám v srdci vzpomínku na vaše dobroty.

HARPAGON.
A já ti slibuji, že nebude věci, kterou bys ode mě nedostal.

CLÉANTE.
Ach, otče, už vás o nic neprosím; a dost jste mi dal tím, že mi dáváte Marianu.

HARPAGON.
Jak?

CLÉANTE.
Říkám, otče, že jsem s vámi příliš spokojen, a že nacházím vše v tom dobrotě, kterou máte, že mi Marianu udělíte.

HARPAGON.
Kdo mluví o tom, že ti uděluji Marianu?

CLÉANTE.
Vy, otče.

HARPAGON.
Já?

CLÉANTE.
Nepochybně.

HARPAGON.
Jakže! To ty jsi slíbil, že se jí vzdáš.

CLÉANTE.
Já, že se jí vzdám?

HARPAGON.
Ano.

CLÉANTE.
Vůbec ne.

HARPAGON.
Ty jsi neustoupil od toho, že si ji nárokuješ?

CLÉANTE.
Naopak, jsem k tomu připoután víc než kdy jindy.

HARPAGON.
Jak, poberto! Znovu?

CLÉANTE.
Nic mě nedokáže změnit.

HARPAGON.
Nech to na mně, zrádce.

CLÉANTE.
Dělejte, co se vám zlíbí.

HARPAGON.
Zakazuji ti, abys mě kdy spatřil.

CLÉANTE.
Dobře.

HARPAGON.
Opouštím tě.

CLÉANTE.
Opouštějte.

HARPAGON.
Zříkám se tě jako syna.

CLÉANTE.
Budiž.

HARPAGON.
Vyděďuji tě.

CLÉANTE.
Co budete chtít.

HARPAGON.
A dávám ti své prokletí.

CLÉANTE.
Nemám co dělat s vašimi dary.

* * *

Scéna šestá. Cléante, La Flèche.

LA FLÈCHE.
(vychází ze zahrady s truhličkou)
Ach, pane, jak vhod vás potkávám! Pojďte za mnou rychle.

CLÉANTE.
Co se děje?

LA FLÈCHE.
Pojďte za mnou, povídám; jsme z toho venku.

CLÉANTE.
Jak?

LA FLÈCHE.
Zde je vaše věc.

CLÉANTE.
Co?

LA FLÈCHE.
Číhal jsem na to celý den.

CLÉANTE.
Co to je?

LA FLÈCHE.
Poklad vašeho otce, který jsem ulovil.

CLÉANTE.
Jak jsi to udělal?

LA FLÈCHE.
Všechno se dovíte. Zmizme; slyším ho křičet.

* * *

Scéna sedmá. Harpagon.

HARPAGON.
(křičí „chyťte zloděje" už ze zahrady a vchází bez klobouku)
Chyťte zloděje! Chyťte zloděje! Chyťte vraha! Chyťte vraha! Spravedlnost, spravedlivé nebe! Jsem ztracen, jsem zavražděn; podřízli mi hrdlo; ukradli mi peníze. Kdo to může být? Co se s ním stalo? Kde je? Kde se schovává? Co udělám, abych ho našel? Kam se běžet? Kam se neběžet? Není támhle? Není tady? Kdo je to? Stůj!

(sám k sobě, chytá se za vlastní paži)
Vrať mi mé peníze, poberto... Ach, to jsem já! Můj duch je zmaten, a nevím, kde jsem, kdo jsem, a co dělám. Běda, mé ubohé peníze! Mé ubohé peníze! Můj drahý příteli, zbavili mě tě; a protože mi tě vzali, ztratil jsem oporu, útěchu, radost: pro mě je všemu konec, a nemám už na světě co dělat. Bez tebe nemohu žít. Je po všem; nemohu dál; umírám; jsem mrtev; jsem pohřben. Není nikdo, kdo by mě chtěl vzkřísit tím, že mi vrátí mé drahé peníze, nebo že mi řekne, kdo je vzal? Co? Co to říkáte? To není nikdo. Ať to udělal kdokoli, musel velmi pečlivě sledovat hodinu; a vybral si přesně dobu, kdy jsem mluvil se svým zrádným synem. Odejdeme. Chci jít pro soud a dát vyslýchat celou svou domácnost; služky, sluhy, syna, dceru, i sám sebe. Co lidí shromážděných! Nevrhám pohled na nikoho, kdo by mi nebudil podezření, a všichni se mi zdají mým zlodějem. Hej, o kom tam mluví? O tom, kdo mě okradl? Jaký hluk se tam děje nahoře? Je tam můj zloděj? Prosím, pokud někdo ví zprávy o mém zloději, žádám, aby mi to řekl. Není tam schován

mezi vámi? Všichni se na mě dívají a dávají se do smíchu. Uvidíte, že se nepochybně podíleli na krádeži, kterou mi provedli. Honem, komisaře, biřice, prévôty, soudce, mučidla, šibenice a katy! Chci dát pověsit všechny; a pokud nenajdu své peníze, oběsím se potom i já sám.

Akt V

Scéna první. Harpagon, komisař.

KOMISAŘ.
Nechte to na mně, znám své řemeslo, díkybohu. Není to ode dneška, co se starám o odhalování krádeží, a chtěl bych mít tolik pytlů tisíciliberových, kolik lidí jsem dal pověsit.

HARPAGON.
Všichni soudci mají zájem se té věci chopit; a pokud mi mé peníze nenajdou, budu žádat spravedlnost od spravedlnosti.

KOMISAŘ.
Je třeba učinit všechna předepsaná pátrání. Říkáte, že v té truhličce bylo?

HARPAGON.
Deset tisíc zlaťáků, dobře spočítaných.

KOMISAŘ.
Deset tisíc zlaťáků!

HARPAGON.
Deset tisíc zlaťáků.

KOMISAŘ.
Krádež je značná.

HARPAGON.
Není muk dost velkých pro ohromnost tohoto zločinu; a pokud zůstane nepotrestán, nejsou ani ty nejposvátnější věci v bezpečí.

KOMISAŘ.
V jakých druzích byla ta suma?

HARPAGON.
V dobrých zlatých luisech a v pistolích, které zvonily, jak se patří.

KOMISAŘ.
Z koho máte v této krádeži podezření?

HARPAGON.
Ze všech, a chci, abyste vzal do vězení město i předměstí.

KOMISAŘ.
Pokud mi věříte, musíme nikoho neplašit a snažit se jemně získat nějaké důkazy, abychom pak s přísností postupovali k vymáhání peněz, které vám byly vzaty.

* * *

Scéna druhá. Harpagon, komisař, mistr Jacques.

MISTR JACQUES.
(vzadu na jevišti, otáčí se tam, odkud přišel)
Hned se vrátím. Nechť mu v tuto chvíli podřežou krk; nechť mu opékají nohy, nechť ho hodí do vařící vody a pověsí ho ke stropu.

HARPAGON.
(k mistru Jacquesovi)
Komu? Tomu, kdo mě okradl?

MISTR JACQUES.
Mluvím o selátku, které mi váš správce právě poslal, a chci vám ho připravit po svém.

HARPAGON.
Nejde o to; a tady je pán, s nímž je třeba mluvit o jiném.

KOMISAŘ.
(k mistru Jacquesovi)
Nebojte se. Nejsem muž, který by vás pohoršoval, a věci půjdou v mírnosti.

MISTR JACQUES.
Pán patří k vaší večeři?

KOMISAŘ.
Zde je třeba, můj drahý příteli, abyste svému pánovi nic neskrýval.

MISTR JACQUES.
Namouvěru, pane, ukážu všechno, co umím, a budu vás

obsluhovat co nejlépe.

HARPAGON.
O tohle nejde.

MISTR JACQUES.
Pokud vám nedám tak dobrou hostinu, jak bych chtěl, je to vinou pana našeho správce, který mi ostříhal křídla nůžkami své šetrnosti.

HARPAGON.
Zrádce! Jde o něco jiného než o večeři; a chci, abys mi dal nějaké zprávy o penězích, které mi byly vzaty.

MISTR JACQUES.
Vzali vám peníze?

HARPAGON.
Ano, poberto; a dám tě pověsit, pokud mi je nevrátíš.

KOMISAŘ.
(k Harpagonovi)
Panebože, nenakládejte s ním zle. Vidím mu na tváři, že je to čestný muž, a že, aniž by musel být vsazen do vězení, vám odhalí to, co si přejete vědět. Ano, můj příteli, pokud nám tu věc přiznáte, nebude vám nic uděláno, a budete od svého pána slušně odměněn. Dnes mu byly vzaty peníze, a nemůže to být, abyste neznal nějaké zprávy o této záležitosti.

MISTR JACQUES.
(tiše, stranou)
Zde je právě to, co potřebuji, abych se pomstil našemu správci. Od

chvíle, co nastoupil, je oblíbencem, poslouchají se jen jeho rady, a mám také na srdci ty hole, které jsem dnes dostal.

HARPAGON.
Co máš k přežvykování?

KOMISAŘ.
(k Harpagonovi)
Nechte ho. Chystá se vás uspokojit; a vždyť jsem vám řekl, že je to čestný muž.

MISTR JACQUES.
Pane, pokud chcete, abych vám ty věci řekl, myslím, že to je pan váš drahý správce, kdo to provedl.

HARPAGON.
Valère!

MISTR JACQUES.
Ano.

HARPAGON.
On, který se mi zdá tak věrný?

MISTR JACQUES.
On sám. Myslím, že je to on, kdo vás okradl.

HARPAGON.
A na čem to zakládáš?

MISTR JACQUES.
Na čem?

HARPAGON.
Ano.

MISTR JACQUES.
Myslím to… na tom, že si to myslím.

KOMISAŘ.
Ale je nutné uvést důkazy, které máte.

HARPAGON.
Viděl jsi ho obcházet kolem místa, kam jsem své peníze dal?

MISTR JACQUES.
Ano, opravdu. Kde byly vaše peníze?

HARPAGON.
V zahradě.

MISTR JACQUES.
Právě; viděl jsem ho obcházet v zahradě. A v čem ty peníze byly?

HARPAGON.
V truhličce.

MISTR JACQUES.
To je ono. Viděl jsem u něho truhličku.

HARPAGON.
A ta truhlička, jaká je? Dobře poznám, zda je to moje.

MISTR JACQUES.
Jaká je?

HARPAGON.
Ano.

MISTR JACQUES.
Je… taková… jako truhlička.

KOMISAŘ.
Tomu rozumíme. Ale popište ji trochu, ať vidíme.

MISTR JACQUES.
Je to velká truhlička.

HARPAGON.
Ta, která mi byla ukradena, je malá.

MISTR JACQUES.
No ano, je malá, pokud to vezmeme z té strany; ale říkám jí velká pro to, co obsahuje.

KOMISAŘ.
A jakou má barvu?

MISTR JACQUES.
Jakou barvu?

KOMISAŘ.
Ano.

MISTR JACQUES.
Má barvu... hleďte, jakousi barvu... Nemohl byste mi pomoci říct?

HARPAGON.
Hm?

MISTR JACQUES.
Není červená?

HARPAGON.
Ne, šedá.

MISTR JACQUES.
No ano, šedočervená; to jsem chtěl říct.

HARPAGON.
Není pochyb; to je ona zajisté. Pište, pane, pište jeho výpověď. Nebesa! Komu lze už od této chvíle věřit! Nelze už přísahat na nic; a myslím, že po tomhle by člověk okradl i sám sebe.

MISTR JACQUES.
(k Harpagonovi)
Pane, zde se vrací. Neříkejte mu aspoň, že jsem to byl já, kdo vám to prozradil.

* * *

Scéna třetí. Harpagon, komisař, Valère, mistr Jacques.

HARPAGON.
Přistup, přijď přiznat nejčernější čin, nejhroznější zločin, jaký kdy byl spáchán.

VALÈRE.
Co chcete, pane?

HARPAGON.
Jak, zrádce, nečervenáš se za svůj zločin?

VALÈRE.
O jakém zločinu chcete mluvit?

HARPAGON.
O jakém zločinu chci mluvit, hanebníku? Jako bys nevěděl, o čem mluvím! Marně bys ho zakrýval: věc je odhalena a všechno mi právě vyjevili. Jak takto zneužít mé dobroty, a vloudit se k mně schválně, abys mě zradil, abys se mnou provedl takovou věc?

VALÈRE.
Pane, protože vám všechno odhalili, nebudu hledat výmluvy a nebudu vám tu věc popírat.

MISTR JACQUES.
(stranou)
Ó, ó! Uhodl bych to, aniž bych na to myslel?

VALÈRE.
Mým záměrem bylo s vámi o tom promluvit, a chtěl jsem k tomu

počkat na příznivé okolnosti; ale protože je to takhle, zapřísahám vás, abyste se nerozzlobil, a abyste chtěl vyslechnout mé důvody.

HARPAGON.
A jaké krásné důvody mi můžeš dát, hanebný zloději?

VALÈRE.
Ach, pane, nezasloužil jsem si tyto přívlastky. Je pravda, že jsem se vůči vám provinil; ale, konec konců, moje chyba je odpustitelná.

HARPAGON.
Co! Odpustitelná? Úklad, taková vražda?

VALÈRE.
Prosím, nezlobte se. Až mě vyslechnete, uvidíte, že zlo není tak velké, jak ho vykreslujete.

HARPAGON.
Zlo není tak velké, jak ho vykresluju! Co! Má krev, mé útroby, poberto!

VALÈRE.
Vaše krev, pane, nespadla do špatných rukou. Jsem původu, který jí nemůže ublížit; a není v tom všem nic, co bych nemohl dobře napravit.

HARPAGON.
To je právě můj úmysl, abys mi vrátil, co jsi mi uloupil.

VALÈRE.
Vaše čest, pane, bude plně uspokojena.

HARPAGON.
V tom nejde o čest. Ale řekni mi, co tě k tomu činu přimělo?

VALÈRE.
Ach, ještě se mě ptáte?

HARPAGON.
Ano, opravdu, ptám se tě.

VALÈRE.
Bůh, který nese omluvy za všechno, co vám velí dělat: Láska.

HARPAGON.
Láska?

VALÈRE.
Ano.

HARPAGON.
Krásná láska, krásná láska, namouvěru! Láska k mým zlatým luisům!

VALÈRE.
Ne, pane, nejsou to vaše bohatství, co mě svádělo, to není to, co mě oslepilo; a slibuji vám, že si nenárokuji nic z vašeho majetku, pokud mi necháte to, co mám.

HARPAGON.
Neudělám to, u všech čertů! Nenechám ti to. Ale podívejme na tu drzost, chtít si ponechat krádež, kterou mi provedl!

VALÈRE.
Vy tomu říkáte krádež?

HARPAGON.
Jestli tomu říkám krádež? Takový poklad!

VALÈRE.
Je to poklad, to je pravda, a nejdražší, který máte, nepochybně; ale nebude to ztráta, když mi ho necháte. Prosím vás na kolenou, o ten poklad plný půvabů; a aby to bylo dobře, musíte mi ho udělit.

HARPAGON.
Nic takového neudělám. Co to má znamenat?

VALÈRE.
Dali jsme si vzájemnou věrnost a složili přísahu, že se nikdy neopustíme.

HARPAGON.
Přísaha je obdivuhodná a slib zábavný.

VALÈRE.
Ano, zavázali jsme se, že budeme navždy jeden druhému.

HARPAGON.
Já vám v tom zabráním, ujišťuji vás.

VALÈRE.
Nic jiného než smrt nás nemůže rozdělit.

HARPAGON.
To je ale posedlost mými penězi!

VALÈRE.
Řekl jsem vám už, pane, že to nebyl zisk, co mě dohnalo k tomu, co jsem udělal. Mé srdce nejednalo z pohnutek, které si myslíte, a vznešenější motiv mi vnukl toto rozhodnutí.

HARPAGON.
Uvidíte, že to z křesťanské lásky chce mít můj majetek! Ale dám

tomu dobrý řád, a spravedlnost, drzý poberto, mi dá za všechno zadostiučinění.

VALÈRE.
Použijete to, jak budete chtít, a jsem připraven snášet všechna násilí, která si zlíbíte; ale prosím vás, abyste přinejmenším věřil, že je-li tu nějaké zlo, je potřeba obvinit jen mě, a že vaše dcera, v tom všem, není v ničem vinna.

HARPAGON.
Věřím tomu, opravdu! Bylo by velmi divné, aby se má dcera umočila do tohoto zločinu. Ale chci dostat zpět svou věc, a chci, abys mi přiznal, na jakém místě jsi mi to vzal.

VALÈRE.
Já? Já jsem to nevzal; a ještě je u vás.

HARPAGON.
(stranou)
Ó má drahá truhličko!

(nahlas)
Neopustila můj dům?

VALÈRE.
Ne, pane.

HARPAGON.
Nu, řekni mi: nedotkl ses toho?

VALÈRE.
Já, dotknout se toho! Ach, křivdíte jí stejně jako mně; a byl to zápal čistě úctyvý, kterým jsem pro ni hořel.

HARPAGON.
(stranou)
Hořel pro mou truhličku!

VALÈRE.
Raději bych zemřel, než abych jí dal spatřit jakoukoli urážlivou myšlenku: je příliš moudrá a příliš čestná k tomu.

HARPAGON.
(stranou)
Má truhlička příliš čestná!

VALÈRE.
Všechny mé touhy se omezily na to, abych se těšil z jejího pohledu; a nic zločinného neposkvrnilo vášeň, kterou mi její krásné oči vnuknuly.

HARPAGON.
(stranou)
Krásné oči mé truhličky! Mluví o ní jako milenec o své milé.

VALÈRE.
Paní Klaudie, pane, zná pravdu toho dobrodružství; a může vám o tom podat svědectví…

HARPAGON.
Co! Má služka je spoluvinna v té věci?

VALÈRE.
Ano, pane: byla svědkem našeho závazku; a bylo to tak, že když poznala poctivost mého plamene, pomohla mi přesvědčit vaši dceru, aby mi dala své slovo a přijala moje.

HARPAGON.
(stranou)
Hej! Co to, strach ze spravedlnosti ho uvádí do blouznění?

(k Valèrovi)
Co nám tu motáš s mou dcerou?

VALÈRE.
Říkám, pane, že jsem měl všechny potíže světa přesvědčit její stud k tomu, co chtěla moje láska.

HARPAGON.
Stud koho?

VALÈRE.
Vaší dcery; a je to jen ode včerejška, co se mohla odhodlat, aby mi podepsala vzájemný slib manželství.

HARPAGON.
Má dcera ti podepsala slib manželství?

VALÈRE.
Ano, pane, stejně jako jsem já ze své strany jí ho podepsal.

HARPAGON.
Ó nebe, další nemilost!

MISTR JACQUES.
(ke komisaři)
Pište, pane, pište.

HARPAGON.
Přitížení zla! Přívazek zoufalství!

(ke komisaři)
Nu, pane, vykonejte své úřední povinnosti, a sepište mi proti němu žalobu jako proti zloději a svůdci.

VALÈRE.
To jsou jména, která mi nepříslušejí; a až budou vědět, kdo jsem…

* * *

Scéna čtvrtá. Harpagon, Élise, Mariane, Valère, Frosine, mistr Jacques, komisař.

HARPAGON.
Ach, zlotřilá dcero! Dcero nehodná otce, jako jsem já! Takhle uvádíš do praxe naučení, která jsem ti dal? Dáš se vzít láskou k hanebnému zloději a zavazuješ mu svou věrnost bez mého souhlasu! Ale budete oklamáni oba.

(k Élise)
Čtyři dobré zdi mi odpovědí za tvé chování;

(k Valèrovi)
a dobrá šibenice, drzý poberto, mi dá zadostiučinění za tvou troufalost.

VALÈRE.
Nebude to vaše vášeň, co bude soudit tuto věc; a vyslechnou mě aspoň, než mě odsoudí.

HARPAGON.
Mýlil jsem se, když jsem řekl šibenice; budeš lámán vprostřed živého těla.

ÉLISE.
(klečí Harpagonovi u nohou)
Ach, otče, zaujměte city trochu lidštější, prosím vás, a nevyhánějte věci do krajních násilností otcovské moci. Nenechte se strhnout prvními hnutími své vášně, a dejte si čas uvážit, co chcete udělat. Vezměte si na starost lépe se podívat na toho, který vás uráží; je

docela jiný, než ho vaše oči soudí, a budete méně užaslý, že jsem se mu dala, až budete vědět, že bez něho byste mě už dávno neměl. Ano, otče, je to on, kdo mě zachránil z onoho velkého nebezpečí, které jste znal, v němž jsem se octla ve vodě, a jemuž vděčíte za život té samé dcery, kterou…

HARPAGON.
To všechno nic není; a bylo by pro mě lepší, kdyby tě nechal utopit, než aby udělal to, co udělal.

ÉLISE.
Otče, zapřísahám vás, otcovskou láskou, abyste mi…

HARPAGON.
Ne, ne; nechci nic slyšet, a je třeba, aby spravedlnost vykonala svou povinnost.

MISTR JACQUES.
(stranou)
Zaplatíš mi ty mé rány holí!

FROSINE.
(stranou)
To je zvláštní zapletení!

Scéna pátá. Anselme, Harpagon, Élise, Mariane, Frosine, Valère, komisař, mistr Jacques.

ANSELME.
Co se děje, pane Harpagone? Vidím vás celého rozrušeného.

HARPAGON.
Ach, pane Anselme, vidíte mě nejnešťastnějším ze všech lidí; a hle, co zmatku a nepořádku na smlouvě, kterou se chystáte uzavřít! Napadají mě na majetku, napadají mě na cti; a tady je zrádce, zlosyn, který porušil všechna nejposvátnější práva, který se mi vplížil do domu pod titulem služebníka, aby mi ukradl mé peníze a aby mi svedl mou dceru.

VALÈRE.
Kdo myslí na vaše peníze, z nichž tu děláte takový bludiště?

HARPAGON.
Ano, dali si vzájemně slib manželství. Tahle urážka se týká vás, pane Anselme; a vy jste ten, kdo se musí stát stranou proti němu, a vést na vlastní náklady všechna soudní pronásledování, abyste se pomstil za jeho drzost.

ANSELME.
Není mým záměrem si vynucovat svatbu silou, ani si činit nárok na srdce, které by se bylo dalo jinam; ale pokud jde o vaše zájmy, jsem připraven přijmout je za své.

HARPAGON.
Tady je pan komisař, čestný úředník, který nic nezanedbá, jak mi

řekl, co se týká výkonu jeho úřadu.

(ke komisaři, ukazuje na Valèra)
Obviňte ho jaksepatří, pane, a dejte věcem řádný zločinný ráz.

VALÈRE.
Nevidím, jaký zločin by mohl vzniknout z vášně, kterou mám k vaší dceři, a jaké muky bych mohl být odsouzen za náš závazek, až se dozví, kdo jsem…

HARPAGON.
Dělám si legraci ze všech těchhle historek; a dnešní svět je plný jen těchhle šibalských urozených, těchhle podvodníků, kteří těží ze své temnoty a drze se oblékají do prvního slavného jména, které si vzpomenou vzít.

VALÈRE.
Vězte, že mám srdce příliš dobré, abych se ozdobil něčím, co mi nepatří, a že celá Neapol může podat svědectví o mém původu.

ANSELME.
Jen pomalu! Dávejte si pozor, co se chystáte říct. Riskujete tu víc, než si myslíte, a mluvíte před mužem, kterému je celá Neapol známá a který může snadno vidět jasno v příběhu, který byste vymyslel.

VALÈRE.
(hrdě si nasadí klobouk)
Nejsem muž, který by se čehokoli bál, a je-li vám Neapol známá, víte, kdo byl don Tomáš z Alburci.

ANSELME.
Nepochybně to vím; a málo lidí ho znalo lépe než já.

HARPAGON.
Je mi jedno, co don Tomáš, co don Martin.

(Harpagon vidí dvě zapálené svíčky a jednu sfoukne.)

ANSELME.
Prosím, nechte ho mluvit; uvidíme, co nám chce říct.

VALÈRE.
Chci říct, že je to on, kdo mi dal život.

ANSELME.
On?

VALÈRE.
Ano.

ANSELME.
Jděte. Děláte si legraci. Hledejte si nějaký jiný příběh, který by vám mohl lépe projít, a nedoufejte, že se zachráníte pod touhle lží.

VALÈRE.
Myslete na to, abyste lépe mluvil. To není lež, a nic nepředpokládám, co bych nemohl snadno dokázat.

ANSELME.
Jak! Vy se opovažujete prohlásit, že jste synem dona Tomáše z Alburci?

VALÈRE.
Ano, opovažuji se; a jsem připraven hájit tuto pravdu proti komukoli.

ANSELME.
Troufalost je obdivuhodná! Vězte, abych vás zmátl, že před

šestnácti lety přinejmenším, muž, o kterém nám mluvíte, zahynul na moři se svými dětmi i se svou ženou, když se chtěl zachránit s životem před krutými pronásledováními, která doprovázela nepokoje v Neapoli, a která vyhnala do vyhnanství několik urozených rodin.

VALÈRE.
Ano; ale vězte, abych vás zmatl, vás, že jeho syn, ve věku sedmi let, se služebníkem, byl zachráněn z toho ztroskotání španělskou lodí; a že ten zachráněný syn je ten, kdo vám mluví. Vězte, že kapitán té lodě, dojat mým osudem, mě pojal v přízeň; že mě dal vychovat jako svého vlastního syna, a že zbraně byly mým zaměstnáním, jakmile jsem k nim byl schopen; že jsem se nedávno dozvěděl, že můj otec nebyl mrtev, jak jsem až dosud věřil; že při průjezdu zde, kam jsem šel ho hledat, mě jedno dobrodružství, od nebe uspořádané, přivedlo k pohledu na půvabnou Élisu; že mi tento pohled učinil otrokem jejích krás, a že síla mé lásky a přísnost jejího otce mě přiměly k rozhodnutí vloudit se do jeho domu a poslat někoho jiného pro mé rodiče.

ANSELME.
Ale jaké svědectví, kromě vašich slov, nás může ujistit, že to není bajka, kterou jste si postavil na pravdě?

VALÈRE.
Španělský kapitán; rubínový pečetní prsten, který patřil mému otci; achátový náramek, který mi má matka připnula na paži; starý Pedro, ten služebník, který se zachránil se mnou ze ztroskotání.

MARIANE.
Ach! K vašim slovům mohu já tady odpovědět, že nelžete; a všechno, co říkáte, mi jasně dává poznat, že jste můj bratr.

VALÈRE.
Vy, má sestra?

MARIANE.
Ano, mé srdce se pohnulo od okamžiku, kdy jste otevřel ústa; a naše matka, kterou právě potěšíte, mi tisíckrát líčila nehody naší rodiny. Nebe nedalo i nám zahynout v tom smutném ztroskotání; ale zachránilo nám život jen za cenu ztráty naší svobody, a byli to korzáři, kteří nás vylovili, matku a mě, z trosek naší lodi. Po deseti letech otroctví nás šťastný osud vrátil svobodě; a vrátili jsme se do Neapole, kde jsme našli všechen náš majetek prodaný, aniž bychom mohli najít zprávy o našem otci. Přešli jsme do Janova, kde má matka šla vybrat několik nešťastných zbytků dědictví, které bylo roztrháno; a odtud, prchajíc před barbarskou nespravedlností svých příbuzných, přišla sem, kde žila stěží životem churavějícím.

ANSELME.
Ó nebe! Jaké jsou tahy tvé moci! A jak dobře dáváš vidět, že jen tobě přísluší konat zázraky! Obejměte mě, mé děti, a smísíte oba své vytržení s vytržením svého otce!

VALÈRE.
Vy jste náš otec?

MARIANE.
To jste vy, nad kým má matka tolik plakala?

ANSELME.
Ano, má dcero; ano, můj synu; jsem don Tomáš z Alburci, který, nebem zachráněn z vln se vším svým zlatem, které nesl, a který, pokládaje vás všechny za mrtvé po více než šestnáct let, se chystal, po dlouhých cestách, hledat v manželství s mírnou a moudrou

osobou útěchu nějaké nové rodiny. Malá jistota, kterou jsem viděl pro svůj život při návratu do Neapole, mě přiměla, abych se toho vzdal navždy; a když se mi podařilo najít způsob, jak dát prodat to, co jsem měl, usadil jsem se zde, kde jsem pod jménem Anselma chtěl odvrátit od sebe zármutky toho druhého jména, které mi způsobilo tolik protivenství.

HARPAGON.
(k Anselmovi)
Tohle je váš syn?

ANSELME.
Ano.

HARPAGON.
Žaluji vás, abyste mi zaplatil deset tisíc zlaťáků, které mi ukradl.

ANSELME.
On, že vás okradl?

HARPAGON.
On sám.

VALÈRE.
Kdo vám to říká?

HARPAGON.
Mistr Jacques.

VALÈRE.
(k mistru Jacquesovi)
To ty to říkáš?

MISTR JACQUES.
Vidíte, že nic neříkám.

HARPAGON.
Ano. Tady je pan komisař, který přijal jeho výpověď.

VALÈRE.
Můžete mě pokládat za schopného tak podlého činu?

HARPAGON.
Schopného nebo neschopného, chci dostat zpět své peníze.

* * *

Scéna šestá. Harpagon, Anselme, Élise, Mariane, Cléante, Valère, Frosine, komisař, mistr Jacques, La Flèche.

CLÉANTE.
Netrápte se, otče, a nikoho neobviňujte. Odhalil jsem zprávy o vaší věci, a přicházím sem, abych vám řekl, že pokud se rozhodnete nechat mě si vzít Mariane, vaše peníze vám budou vráceny.

HARPAGON.
Kde jsou?

CLÉANTE.
Nemějte žádnou starost. Jsou na místě, za které odpovídám, a vše závisí jen na mně. Je na vás, abyste mi řekl, k čemu se rozhodnete; a můžete si vybrat buď dát mi Marianu, nebo ztratit svou truhličku.

HARPAGON.
Nic z toho se nebralo?

CLÉANTE.
Vůbec nic. Vizte, jestli je vaším záměrem souhlasit s tímto manželstvím a připojit svůj souhlas k souhlasu její matky, která jí nechává svobodu volby mezi námi dvěma.

MARIANE.
(k Cléantovi)
Ale vy nevíte, že nestačí jen tento souhlas, a že nebe,

(ukazuje na Valèra)
s bratrem, kterého tu vidíte, mi právě vrátilo otce

(ukazuje na Anselma)
a je od něho, že si mě musíte vyprosit.

ANSELME.
Nebe, mé děti, mi vás nevrací proto, abych byl proti vašim přáním. Pane Harpagone, soudíte dobře, že volba mladé osoby padne spíš na syna než na otce: pojďte, nenuťte mě říkat, co není třeba slyšet; a souhlaste, tak jako já, s těmito dvojitými zásnubami.

HARPAGON.
Abych se mohl rozhodnout, musím vidět svou truhličku.

CLÉANTE.
Uvidíte ji neporušenou a celou.

HARPAGON.
Nemám peníze na věno pro své děti.

ANSELME.
Nu, já pro ně nějaké mám; ať vás to netrápí.

HARPAGON.
Zavážete se, že nesete všechny výlohy těchto dvou svateb?

ANSELME.
Ano, zavazuji se k tomu. Jste spokojen?

HARPAGON.
Ano, pokud mi na svatbu dáte udělat šaty.

ANSELME.
Souhlasím. Pojďme se těšit z radosti, kterou nám tento šťastný den

přináší.

KOMISAŘ.
Hola! Páni, hola! Jen pomalu, prosím. Kdo mi zaplatí mé zápisy?

HARPAGON.
Nemáme co dělat s vašimi zápisy.

KOMISAŘ.
Ano! Ale já si nenárokuji, že jsem je dělal zadarmo.

HARPAGON.
(ukazuje na mistra Jacquese)
Zde je muž, kterého vám dávám k pověšení jako platbu.

MISTR JACQUES.
Běda, co má člověk dělat? Dávají mu rány holí, když říká pravdu, a chtějí ho pověsit, když lže!

ANSELME.
Pane Harpagone, musíte mu tuto lež odpustit.

HARPAGON.
Zaplatíte tedy komisaři?

ANSELME.
Dobře. Pojďme rychle oznámit naši radost vaší matce.

HARPAGON.
A já, podívat se na svou drahou truhličku.

Konec Lakomce.

* * *

Tartuffe

Komedie v pěti aktech ve verších. Poprvé uvedena v Versailles roku šestnáct set šedesát čtyři; první tři akty v Palais-Royal pátého srpna šestnáct set šedesát sedm; souvislé provádění od pátého února šestnáct set šedesát devět.

Osoby

PANÍ PERNELLE, matka Orgonova.
ORGON, manžel Elmíry.
ELMÍRA, manželka Orgonova.
DAMIS, syn Orgonův.
MARIANE, dcera Orgonova a milenka Valèrova.
VALÈRE, milenec Mariane.
CLÉANTE, švagr Orgonův.
TARTUFFE, falešný pobožnůstkář.

DORINE, komorná Mariane.
PAN LOJAL, soudní posel.
DŮSTOJNÍK STRÁŽE.
FLIPOTE, služka paní Pernelle.

Scéna je v Paříži, v domě Orgonově.

* * *

Akt I

Scéna první. Paní Pernelle, Elmíra, Mariane, Cléante, Damis, Dorine, Flipote.

PANÍ PERNELLE.
Pojď, Flipote, pojď honem, ať jsem už od nich pryč.

ELMÍRA.
Jdete tak rychle, že vás stěží dohoním.

PANÍ PERNELLE.
Jen nechte, snacho má, dál se mnou nechoďte:
těch obřadů mi, věru, žádných netřeba, prosím.

ELMÍRA.
Co jsme vám povinovány, to u nás nehrozí.
Matičko, co se stalo, že tak rychle odcházíte?

PANÍ PERNELLE.
Já tenhle dům nemohu dívat se už víc,
po mojí libosti tu nestojí ani čert.
Ba naopak, jdu pryč z vaší půdy znepokojená,
veškerá moje slova tu jsou vždy jen odmítnuta.
Nic se tu nectí, každý si křičí, co chce sám,
a je to v tomhle domě jak u krále Pétauda.

DORINE.
Jen —

PANÍ PERNELLE.
Vy, má milá, jste prostě sloužící žena,
pysk máte nad způsob a drzost nekonečná;
do všeho strkáte ten jedovatý rypák.

DAMIS.
Ale —

PANÍ PERNELLE.
Jste hlupák, krátce řečeno, můj vnuk;
to říkám já, co jsem vaše vlastní babička;
otci vašemu já stokrát jsem předpovídala,
že vyrůstáte v chlapce zlého, zlotřilého,
a nic mu neskytnete nikdy než jen trápení.

MARIANE.
Myslím —

PANÍ PERNELLE.
Panebože! Vy, jeho sestro vzácná,
tak tiše tváří tvář, a málo známe vás!
Jak říká se: nejhorší voda je ta tichá;
pod pláštíkem vedete život, co se mi nelíbí.

ELMÍRA.
Ale, matičko —

PANÍ PERNELLE.
Snacho, s dovolením řeknu:
vaše chování v celku je čistě k zoufání.

Měla byste jim svítit vzorem k příkladu;
jejich zesnulá matka v tom mnohem líp si vedla.
Jste rozhazovačná, a to mě hrubě tíží,
že chodíte vyparáděna coby kněžna sama.
Kdo chce se líbit jen svému muži zcela,
ten takhle neoděn chodí; co má cíl jedinný.

CLÉANTE.
Ale, madam, přec jen —

PANÍ PERNELLE.
Co vás se týká, pane bratře,
vážím si vás velmi, mám ráda vás i ctím;
ale kdybych já byla na místě svého syna,
poprosila bych vás, byste k nám nechodil.
Pořád nám tu kážete zásady pro život,
které se čestných lidí držet nehodí.
Mluvím vám trochu zpříma; to je má povaha,
nežvýkám, co mi leží na srdci, slovíčka.

DAMIS.
Váš pan Tartuffe je zajisté šťastný velmi…

PANÍ PERNELLE.
To je muž cti a mravu, kterého musíme slyšet;
a nemohu to snášet, aniž bych se nerozlítila,
že ho pronásleduje blázen jako jste vy sami.

DAMIS.
Jakže! Já mám snad trpět, aby pokrytec v sutaně
sem u nás uzurpoval mocenství tyranské,
abychom nesměli se vůbec nijak bavit,
pokud ten slavný pán nedovolí nám nic!

DORINE.
Pokud se musí slyšet a věřit jeho mravům,
nebude moci nic se, co není hříchu podobné.
Vždyť všechno kontroluje, ten horlivý ctěnec.

PANÍ PERNELLE.
A všechno, co kontroluje, je kontrolováno pravdivě.
Je to cesta k nebi, kam vás chce všechny vést.
A můj syn ve své lásce k němu vás měl by vést.

DAMIS.
Ne, hleďte, matičko, ani otec, ani nikdo,
nemůže zavázat mě, bych mu chtěl dobro přát:
zradil bych srdce své, kdybych jinak mluvil.
Nad jeho způsoby se při každé věci vztekám;
předvídám z toho pokračování, že s tím hadrákem
dojde to nakonec k nějakému výbuchu.

DORINE.
Určitě, je to věc, co pohoršuje též,
že vidíme cizince, jak u nás vládne jak pán;
že žebrák, který, když přišel, neměl ani boty,
a jehož oděv celý stál sotva šest grošů,
dospěl až k tomu, že sebe sama zapomíná,
proti všemu se staví a chová se jak hlava domu.

PANÍ PERNELLE.
Hej! Milost nebes!, lépe by nám všem bylo,
kdyby se všechno řídilo rozkazy jeho zbožnými.

DORINE.
Vám v představách se jeví jako světec čistý:
jeho skutky věřte mi, nejsou nic jiného než licoměrnost.

PANÍ PERNELLE.
Hleďme ten jazyk!

DORINE.
Jemu, stejně jako Laurentovi,
já bych nevěřila bez pevné záruky.

PANÍ PERNELLE.
Nevím, jaký ten služebník ve skutku je;
ale za muže ctnosti ručím vám pánovi.
Vy mu nepřejete nic dobrého a odpíráte mu
jen z toho důvodu, že vám všem pravdu říká.
Proti hříchu se hněvá a vzpíná jeho duše,
a zájem nebes jediný ho pohání nahoru.

DORINE.
Ano; ale proč, zvláště od jisté doby,
nesnáší nijak, aby sem k nám kdokoli docházel?
Čím urazí nebe uctivá návštěva,
že z toho tropí povyk, až hlava třeští nám?
Chcete, abych vám o tom mezi námi vysvětlila?...

(ukazuje na Elmíru)
Myslím, že na madam je, namouvěru, žárlivý.

PANÍ PERNELLE.
Mlčte už konečně a myslete na věci, co říkáte.
Není to on sám, kdo kárá tyhle návštěvy:
celý ten rámus kolem, který za lidmi se nese,
kočáry stále u vrat zaparkované tam,
a tolik lokajů v hlučivém shluku —
tropí nemilý povyk v celé čtvrti okolo.

Věřím ráda, že v jádru se tam neděje nic;
ale konečně mluví se, a to není nic dobrého.

CLÉANTE.
Hej, chcete, madam, zabránit, aby si lidé mluvili?
To byla by v životě nepříjemná věc,
kdyby pro hloupé řeči, do kterých se dostaneme,
jsme museli se vzdát svých nejlepších přátel.
A i kdyby člověk se k tomu rozhodnout mohl,
myslíte, že by zavázal celý svět k mlčení?
Proti pomluvě není žádná pevná hradba.
Nevšímejme si tedy hloupého štěbetání;
snažme se žít se vší nevinností čistou,
a řečníkům ponechme plnou volnost mluvit.

DORINE.
Dafné, naše sousedka, a její mužíček,
nebyli by tihle, kdo mluví špatně o nás?
Ti, kteří svým chováním dávají nejvíc smíchu,
jsou vždycky první, kdo o druhých pomluvy šíří;
nikdy jim neunikne pohotově uchopit
zdánlivé světlo nejmenšího zalíbení,
novinu rozsévat o něm s velkou chutí,
a dávat obrat, kterému mají věřit lidé.
Činy jiných, zbarvené jejich odstíny,
mají, jak myslí, ospravedlnit světu jejich,
a pod falešnou nadějí jakési podobnosti
poskytnout nevinnost intrikám, co sami pěstí,
nebo přesunout jinam veřejnou kritiku,
které jsou příliš nasyceni ve svém životě.

PANÍ PERNELLE.
Všechna ta vysvětlování nedělají pro tu věc nic.
Víme, že Oranta vede život příkladný;
veškerou péči má k nebi; a dozvěděla jsem se od lidí,
že odsuzuje přísně proud, co sem k vám přichází.

DORINE.
Příklad obdivuhodný, a ta paní dobrá!
Je pravda, že žije co osoba strohá přísná;
ale věk v její duši vzbudil ten plamen horoucí,
a je známo, že počestná je proti své vlastní vůli.
Dokud se jí dařilo přitahovat pocty srdcí,
dokázala si užít výhod všech, co nabízí svět;
ale když vidí, jak brilance jejích očí hasne,
světa, který ji opouští, se chce vzdát sama,
a pod rouchem bohatým vyšší moudrosti vzletné
své zestárlé půvaby, slabosti svého těla, skrývat.
Takhle to u koket končí v dnešní době:
těžko jim je vidět, jak kavalíři prchnou pryč.
V takhlém opuštění ta pochmurná úzkost
nevidí jiné východisko než řemeslo počestné;
a přísnost těchhle paní tak zvaně mravných
kritiky kropí vše a neodpouští nic.
Vysoko každému hlasem kárat život,
ne z milosrdenství, ale ze závisti tajné,
která nedokáže snést, aby jiný měl radosti,
od nichž ji sklony věku odvedly tak náhle.

PANÍ PERNELLE *(k Elmíře)*.
To jsou ty modré pohádky, co vám lahodí,
snacho má. U vás je člověk nucen mlčet jen:

protože madam v hovoření drží kostku stále.
Konečně teď já mám v úmyslu mluvit sama:
Říkám vám, že můj syn nic moudřejšího neudělal,
než že přijal pod svou střechu toho zbožného muže;
že nebe v nouzi ho sem k nám poslalo,
aby napravil všechen váš pomýlený duch;
že pro vaše spasení ho máte poslouchat;
a že nevytkne nic, co by vytýkat nebylo.
Tyhle návštěvy, bály, hovory v salonech,
jsou duchu zlého všechno vymyšleniny.
Tam nikdy neuslyší se zbožná slova čistá;
jsou to řeči zahálčivé, písně a klepety:
bývá v nich blízký bližní dost často obtěžován,
a dovede se tam o všech pomlouvat i hojně.
Konečně rozumní lidé mají hlavu zmatenu
z té bludné spleti takových shromáždění:
tisíc různých štěbetů ozývá se tam v krátkém čase;
a jak jednoho dne jeden učenec dobře řekl:
„Je to opravdu věž veliká Babylonská,
neboť každý tam breptá, a to po celé délce";
a abych vám historii, kde se o tom vedlo mluva…

(ukazuje na Cléanta)
Hle, pán tady už se směje posměšně rozšklebený!
Hledejte si svoje blázny, co vám k smíchu jsou,

(k Elmíře)
a bez… Sbohem, snacho; více už nic neřeknu.
Vězte, že k vám domů ztrácím polovinu úcty,
a že bude pěkný čas, až tu vkročím nohou zas.

(dá facku Flipote)
Pojď, ty! Ty sníš a zíváš do větru snad!
Milost boží!, umím já natřít ti dobře uši!
Pochoduj, čubko, pochoduj!

* * *

Scéna druhá. Cléante, Dorine.

CLÉANTE.
Nechci tam s nimi jít,
ze strachu, aby ještě nepřišla mě napadat;
že ta dobrá paní...

DORINE.
Ach, vskutku, je škoda to,
že vás neslyšela mluvit v tónu tak frivolním:
řekla by vám tak jistě, že vás shledává dobrým,
a že není v letech, aby jí tak říkal.

CLÉANTE.
Jak se pro nic za nic proti nám rozohnila!
A jak se zdá tím svým Tartuffem posedlá!

DORINE.
Ó, to opravdu nic není ve srovnání se synem:
a kdybyste jej viděl, řekl byste: „Horší věc!"
Naše nepokoje ho učinily mužem rozvážným,
a aby sloužil králi, dokázal statečnost projevit:
ale stal se z něho muž jako omámený,
od chvíle, kdy se ho zmocnila ta posedlost Tartuffem:
nazývá ho bratrem a miluje ho v duši své
stokrát víc, než miluje matku, syna, dceru i ženu.
Je on jediným důvěrníkem všech jeho tajemství,
a jeho činů opatrným řídícím knězem;
pečuje o něho, objímá ho; a pro milenku

by nikdo, myslím, nedovedl mít víc něžnosti:
u stolu, na nejvyšším konci chce, by seděl on;
s radostí vidí, že tam jí za šest lidí sám;
nejlepší kousky každého, musí mu ustoupit se;
a když se mu stane říhnout, řekne: „Pánbůh pomoz!"
Zkrátka je do něho šílený, je jeho vším, jeho hrdinou;
obdivuje ho pořád, cituje ho při každé řeči;
jeho nejmenší skutky zdají se mu zázraky,
a všechna slova, co říká, jsou pro něj věštnými posly.
On, kdo zná svého hlupáka a chce z toho těžit,
sto nalíčenými maskami ho umí oslepovat;
jeho pokrytectví dostává z toho pořád sumy,
a nárokuje si právo kázat na nás na všechny.
Ani ten holobrádek, co mu je pacholkem,
nezanedbá, aby nás taky poučoval;
přichází nám kázat s očima divokýma,
a odhazuje nám stuhy, naše líčidlo i mušky.
Ten zrádce nedávno nám roztrhl v rukou svých
kapesník, co nalezl v nějakém životě svatých,
a říkal, že mícháme, čímž pácháme hrozný zločin,
se svatostí ozdoby ďábla samotného.

* * *

Scéna třetí. Elmíra, Mariane, Damis, Cléante, Dorine.

ELMÍRA *(k Cléantovi)*.
Jste veliký šťastlivec, že jste nepřišel sem
k té řeči, co nám u dveří provedla před chvílí.
Ale viděla jsem muže; protože mě on neviděl,
chci jít tam nahoru počkat na jeho příchod.

CLÉANTE.
Já ho tu čekám hned, abych v krátkém čase
mu popřál pouze „dobrý den" a víc nic.

* * *

Scéna čtvrtá. Cléante, Damis, Dorine.

DAMIS.
O svatbě mé sestry mu něco naznač bratře.
Mám podezření, že Tartuffe tomu brání v cestě,
že nutí mého otce k velkým okolkům tak krutým,
a tobě není neznámo, jaký já zájem v tom mám…
Pokud týž žár plápolá v sestře mé i Valèrovi,
sestra toho přítele, jak víš, mně drahá je,
a kdyby bylo třeba…

DORINE.
Vchází dovnitř.

* * *

Scéna pátá. Orgon, Cléante, Dorine.

ORGON.
Ach, švagře, dobrý den.

CLÉANTE.
Já odcházel; a mám radost, že vás vidím doma zpět.
Krajina teď není příliš rozkvetlá a čilá.

ORGON *(k Cléantovi)*.
Dorine... Švagře můj, prosím vás, chvilku počkejte.
Dovolíte přece, abych se zbavil starosti svojí,
tím, že se zeptám trochu na novinky zde doma.

(k Dorine)
Všechno proběhlo za ty dva dny v klidu dobrém?
Co se tu dělo? Jak se tu jde zdraví všem?

DORINE.
Madam před dvěma dny měla horečku až do večera,
s bolestí hlavy strašnou, jaká sotva pochopí se.

ORGON.
A Tartuffe?

DORINE.
Tartuffe? Ten se má jaksepatří,
tlustý a tučný, čerstvá tvář a ústa rudě červená.

ORGON.
Ach ten chudák!

DORINE.
Večer trpěla velkou nevolností,
a nemohla k večeři ani kousek jídla v puse snést,
tak velká její bolest hlavy byla krutá ještě!

ORGON.
A Tartuffe?

DORINE.
Večeřel on sám jediný před ní;
a velmi zbožně snědl dvě koroptvičky velké,
a půlku skopového kyty také v sekaném.

ORGON.
Ach ten chudák!

DORINE.
Celá noc jí uplynula tak,
že nemohla ani vteřinu zavřít očí svých;
horké vlny jí bránily usnout vůbec,
a až do rána museli jsme u ní bdít.

ORGON.
A Tartuffe?

DORINE.
Chycen příjemným spánkem rychlým,
odešel do své ložnice hned ze stolu zrovna;
a v lůžku dobře teplém ulehl si okamžitě,
kde bez zmatku prospal tiše až do dalšího rána.

ORGON.
Ach ten chudák!

DORINE.
Nakonec, získána našimi důvody,
se rozhodla, že si nechá udělat pouštění žil;
a úleva následovala hned okamžitě.

ORGON.
A Tartuffe?

DORINE.
Nabyl odvahy, jak se patří;
a proti všem zlům své duše posilující,
aby nahradil krev, kterou ztratila madam,
vypil k své snídani čtyři velké doušky vína.

ORGON.
Ach ten chudák!

DORINE.
Oba dva nakonec mají se dobře,
a jdu teď madam oznámit předběžně,
jak účast berete na jejím uzdravení.

* * *

Scéna šestá. Orgon, Cléante.

CLÉANTE.
Před nosem, švagře můj, se vám tam směje už;
a aniž bych měl v úmyslu uvést vás v hněv zlobný,
řeknu vám všechno upřímně, že činí to po právu.
Mluvilo se kdy o takovém pošetilém rozmaru?
A je snad možné, aby muž měl dnes to kouzlo,
že vás přiměje zapomenout kvůli němu na vše ostatní?
Když u vás doma spravil svou vlastní bídu,
dojdete k tomu bodu…

ORGON.
Zadržte, švagře můj,
vy neznáte toho, o kterém mluvíte sám.

CLÉANTE.
Já ho tedy, chcete-li tak, neznám vůbec;
ale přece jen, abych věděl, jaký to muž je…

ORGON.
Švagře, byl byste nadšen jeho poznáním;
a vaše vytržení by nemělo žádný konec.
Je to muž… co… och! Muž… zkrátka muž takový,
který dobře zachovává jeho lekce a mír hluboký ochutnává,
a jako hnůj se dívá na celý svět kolem sebe.
Ano, stávám se zcela jiným díky jeho konverzaci:
on mě učí nemít k ničemu žádnou náklonnost;
od všech přátelství mi odtrhává duši mou;

a viděl bych umírat bratra, děti, matku a ženu —
starost bych o to měl asi tolik, co o tohle. *(luskne prsty)*

CLÉANTE.
Lidské city, švagře můj, hle, jak u vás vypadají!

ORGON.
Ach, kdybyste viděl, jak jsem ho poprvé potkal,
by vzal byste pro něho přátelství, co já ukazuji:
každý den do kostela on přicházel, s výrazem něžným,
proti mně hned naproti pokleknul na obě kolena.
Přitahoval oči shromáždění celého
žhavostí, s níž k nebi vysílal svou modlitbu;
dělal povzdechy, veliké záchvěvy duše,
a líbal pokorně zem při každé příležitosti.
A když já odcházel, předběhl mě vždycky,
aby mi u dveří podal svěcenou vodu v míse.
Poučen svým chlapcem, který ho ve všem napodoboval,
o jeho chudobě a o tom, kdo byl zač,
dával jsem mu dary; ale se skromnou pokorou
chtěl mi vždy část nazpátek vrátit do ruky.
„To je příliš," říkával mi, „to je přespříliš o polovinu;
nezasloužím si, byste mě litoval tak hojně."
A když jsem odmítal, bych to vzal nazpátek k sobě,
chudým před mýma očima to šel rozdat vzápětí.
Nakonec nebe přimělo mě, bych ho vzal do domu svého,
a od té doby zdá se u mě vše se dařit skvěle.
Vidím, že do všeho se vměšuje, a i vůči mé ženě
chová, pro mou vlastní čest, zájem přímo přehnaný;
upozorňuje mě na lidi, kdo oči jí dělají něžné,
a žárlivější je šestkrát víc, než jsem já sám.

Ale vy byste nevěřil, jak daleko sahá jeho horlivost;
připisuje si za hřích tu nejmenší maličkost;
takřka nic už mu stačí, aby se pohoršoval,
dokonce až k tomu, že nedávno se přišel obvinit,
že chytil blechu během modlení své mše,
a že ji zabil s hněvem až příliš přehnaným.

CLÉANTE.
U všech čertů, blázníte, švagře můj, soudím já!
Takovými řečmi si ze mě tropíte posměch?
Co si myslíte? Že všechny tyhle hlouposti…

ORGON.
Švagře, tahle řeč zavání libertinismem:
jste jí trochu v duši své vlastní poskvrněn;
a jak jsem vám to kázal nejméně desetkrát už,
přivodíte si tím nějakou nepříjemnou věc.

CLÉANTE.
Hle, běžná řeč všech vám podobných lidí:
chtějí, aby každý byl slepý tak jako oni;
libertinem je mít dobré oči zrakem;
a kdo neuctívá planá přesvědčování pokrytců,
nemá ani úcty, ani víry pro věci svaté.
Jděte, vaše řeči nenaženou mi strachu;
vím, jak mluvím, a nebe vidí srdce mé.
Všech vašich formalistů otroky nejsme my.
Jsou falešní zbožní, stejně jako falešní stateční;
a jak nelze vidět, aby ti, kam je čest vede,
praví stateční byli jen ti, kdo tropí veliký hluk,
tak i opravdoví zbožní, jež máme následovat,
nejsou ti, kdo tak hodně dělají úšklebky a pózy.

Nu což? Vy nebudete dělat žádný rozdíl
mezi licoměrností a opravdovou zbožností?
Chcete s nimi jednat týmž jazykem stejným,
a prokazovat masce tutéž čest co tváři nahé;
klást naroveň umělost a upřímnost?
Zaměňovat zdání s pravdou pravou?
Vážit si přeluda stejně jako skutečné osoby,
a mince falešné stejně dobře co pravé poctivé?
Většina lidí je udělána divně prapodivně;
ve své přirozené míře se nikdy nevidí:
rozum má pro ně meze příliš těsné krátce,
v každé povaze překračují jeho vymezení;
a nejvznešenější věc, tu si pokazí často,
protože ji chtějí přepínat a tlačit nad hranice.
Nechť to vám bylo řečeno jen tak mimochodem, švagře.

ORGON.
Ano, vy jste zajisté učenec, kterého uctívají;
veškerá moudrost světa k vám se stáhla:
jste jediný moudrý a jediný poučený,
věštec, Caton v tomhle našem století,
a vedle vás jsou hlupáky všichni lidé světa.

CLÉANTE.
Nejsem já, švagře můj, žádný uctívaný učenec,
ani moudrost u mě není celá stažena:
ale jedním slovem vím, pro všechnu svou vědu,
mezi falešným a pravým umět rozdíl činit.
A jak nevidím já žádný druh hrdinů,
který by stál víc oceňování než zbožní dokonalí,
žádnou věc na světě ani vznešenější ani krásnější,

než svatou vroucnost upřímné horlivosti pravé —
tak nevidím nic, co by bylo více odporné,
než onen fasádní vzhled horlivosti licoměrné,
než ti upřímní šarlatáni, než ti zbožní z náměstí,
jejichž svatokrádežný a klamný úšklebek
beztrestně zneužívá a hraje si, jak chce sám,
s tím, co mají smrtelníci nejsvětějšího posvátného;
ti lidé, kteří s duší zisku poddanou,
dělají ze zbožnosti řemeslo a obchodek,
a chtějí si koupit úvěr a hodnosti vyšší
za cenu falešných pohledů a vzmachů předstíraných;
ti lidé, říkám, které vidíme s vášní neobyčejnou,
cestou k nebi utíkat ke svému bohatství;
kteří plamennější a modlící se každý den chtějí dar,
a kážou ústup z plezírů uprostřed dvora králova;
kteří svou horlivost dobře ladí s neřestmi vlastními,
jsou prudcí, pomstychtiví, bez víry, plní lstí,
a aby zničili někoho, drze zahalí svůj hněv
zájmem nebes vysokých a svou nenávist velkou;
tím nebezpečnější ve svém trpkém hněvu,
že proti nám berou zbraně, k nimž je úcta;
a že jejich vášeň, k níž jim lidé dobrotu projevují,
nás chce zavraždit mečem železa posvátného!
Z této falešné povahy je k vidění hodně příliš;
ale praví zbožní srdcem se snadno poznávají.
Naše století, švagře můj, nabízí nám k pohledu
takové, co jsou nám vzory slavnými ctnými.
Pohleďte Aristona, podívejte Periandra,
Oronta, Alcidama, Polydora, Clitandra;
tenhle titul u nich nikdo nezpochybňuje;
nejsou to vůbec chvastouni ctnosti žádní,

nevidíte v nich onen nesnesitelný fasón,
a jejich zbožnost je lidská, přístupná;
nekárají při každé věci naše činy;
shledávají přespříliš pýchy v takových výtkách;
a ponechávajíce pýchu slov jiným,
je to svými vlastními činy, že kárají naše.
Zdání zla má u nich jen málo opory,
a jejich duše je nakloněna soudit dobře druhé.
Žádná kabala mezi nimi, žádné intriky k sledování;
vidíme je, při všech starostech, se zabývat životem řádným.
Nikdy proti hříšníkovi nemají žádnou zuřivost,
připínají svou nenávist jedině k hříchu samému,
a nechtějí přejímat s příliš krajní horlivostí
zájem nebes víc, než ono samo si přeje nahoru.
Hle, moji lidé, hle, jak třeba užívat;
hle, vzor, co nabídnout nám třeba konečně.
Váš muž, abych řekl pravdu, není z tohoto vzoru.
Ve vší dobré víře vychvalujete jeho horlivost;
ale myslím, že falešným leskem jste oslepen.

ORGON.
Pane švagře můj drahý, všechno už řeknul jste?

CLÉANTE.
Ano.

ORGON *(odcházeje)*.
Jsem váš sluha pokorný.

CLÉANTE.
Prosím, slůvko, bratře můj.

Nechme té řeči stranou. Vy víte, že Valère
pro to, aby se stal zetěm vaším, má vaše slovo pevné.

ORGON.
Ano.

CLÉANTE.
Vy jste si určil den pro ten svazek sladký.

ORGON.
Je to pravda.

CLÉANTE.
Proč tedy ten obřad odkládáte?

ORGON.
Nevím.

CLÉANTE.
Měl byste snad jinou myšlenku v hlavě?

ORGON.
Snad.

CLÉANTE.
Vy chcete nedostát svému slovu dané?

ORGON.
To neříkám já.

CLÉANTE.
Žádná překážka, myslím já,
nemůže vám zabránit splnit sliby svoje.

ORGON.
Snad.

CLÉANTE.
Jedno slovo říci je třeba tolika obratů?
Valère mě v této věci posílá, bych vás navštívil.

ORGON.
Nebi budiž chvála!

CLÉANTE.
Ale co mu mám donést zpět?

ORGON.
Vše, co se vám bude líbit.

CLÉANTE.
Ale je přece nutné
znát vaše záměry. Jaké jsou to tedy?

ORGON.
Udělat,
co nebe bude chtít.

CLÉANTE.
Ale mluvme docela upřímně.
Valère má vaše slovo: dodržíte je, či ne?

ORGON.
Sbohem.

CLÉANTE *(sám)*.
Pro jeho lásku se bojím nemilosti velké,
a musím ho zpravit o tom všem, co se tu děje.

Akt II

Scéna první. Orgon, Mariane.

ORGON.
Mariane!

MARIANE.
Otče můj?

ORGON.
Pojď blíž; chci mluvit sám
s tebou v tajnosti o jedné věci blízké.

MARIANE *(k Orgonovi, který se dívá do skříně)*.
Co hledáte?

ORGON.
Jen hledím,
jestli snad někdo tu není, kdo by nás slyšel,
protože ten malý kout se k překvapením hodí.
Nu dobře, jsme tedy sami. Já, Mariane, v tobě
jsem odedávna poznal ducha dost mírnoho,
a odedávna také jsi mi byla drahá.

MARIANE.
Jsem velice zavázána té lásce otcovské.

ORGON.
Je to krásně řečeno, dcero má; a abys mě hodné byla,
máš dbát jedině o to, abys mě uspokojila.

MARIANE.
V tom také spočívá moje nejvyšší sláva.

ORGON.
Výborně. Co říkáš o Tartuffovi, náš host?

MARIANE.
Kdo, já?

ORGON.
Ty. Dobře hleď, jak budeš odpovídat.

MARIANE.
Ach, řeknu o něm, já, cokoli budete chtít.

* * *

Scéna druhá. Orgon, Mariane, Dorine, která tiše vchází a drží se za Orgonem, aniž ji vidí.

ORGON.
To je mluveno moudře… Řekni mi tedy, dcero má,
že v celé jeho osobě vysoká zásluha září,
že se tvého srdce dotýká, a že by ti bylo mile,
kdybys ho mou volbou spatřila stát se tvým manželem.
Nu?

MARIANE.
Nu?

ORGON.
Co se děje?

MARIANE.
Prosím?

ORGON.
Co?

MARIANE.
Zmýlila jsem se?

ORGON.
Jak?

MARIANE.
Co chcete, otče, abych řekla,

co by se mého srdce dotklo, co by mi bylo mile,
koho bych vaší volbou spatřila stát se mým chotěm?

ORGON.
Tartuffa.

MARIANE.
Nic takového není, otče, přísahám vám;
proč mě tedy nutíte takový podvod říkat?

ORGON.
Ale já chci, aby to byla ryzí pravda;
a stačí pro tebe, že jsem to pevně stanovil.

MARIANE.
Jak! Vy chcete, otče…

ORGON.
Ano, hodlám, dcero má,
spojit svatbou tvou Tartuffa k mojí rodině.
Bude on tvým chotěm, rozhodl jsem o tom;

(spatří Dorine)
a protože o tvá přání já… Co děláš tady?
Zvědavost tě nutí být tu, a je mocná sílou,
má milá, abys přišla takhle poslouchat nám.

DORINE.
Opravdu, nevím, zda je to pověst, co pochází
z nějaké domněnky, nebo ze šťastné náhody;
ale o té svatbě mi řekli novinku,
a já jsem to vzala jako čistou maličkost.

ORGON.
Jakže! Je ta věc neuvěřitelná?

DORINE.
Natolik,
že vám samému, pane, já tomu nevěřím.

ORGON.
Já znám dobře způsob, jak vás přinutím věřit.

DORINE.
Ano, ano, vyprávíte nám legrační historii!

ORGON.
Vyprávím právě to, co uvidíme vskutku brzy.

DORINE.
Písničky!

ORGON.
Co říkám, dcero má, není žádná hra.

DORINE.
Jděte, nevěřte panu, co je vaším otcem;
on žertuje.

ORGON.
Já vám říkám…

DORINE.
Ne, můžete se snažit,
nevěříme vám nijak.

ORGON.
Konečně, hněv můj…

DORINE.
Nu dobře, věříme vám tedy; a tím hůře pro vás.
Jakže! Je to možné, pane, že při vzhledu moudrém,
a tím širokým vousem uprostřed tváře vaší,
jste tak bláznivý, že chcete…

ORGON.
Poslouchejte:
Vzala jste si tu u nás jisté dovolení,
které mi vůbec nelíbí; říkám vám to, má milá.

DORINE.
Mluvme bez hněvu, pane, zapřísahám vás.
Děláte si legraci z lidí, že jste spiknutí vymyslel?
Vaše dcera přece není záležitost pro bigota:
on má jiná zaměstnání, kterým musí myslet.
A pak, co vám přinese takové spojení?
Z jakého důvodu jít, s celým vaším majetkem,
vybrat si zetě žebráka…

ORGON.
Mlčte! Pokud nic nemá,
vězte, že právě pro tohle ho máme uctívat.
Jeho bída je jistě bídou poctivou:
nad velikosti ho má povznášet,
protože nakonec se nechal svého majetku zbavit
svou příliš malou péčí o věci časné pozemské,
a svou mocnou vazbou na věci věčné nebeské.
Ale má pomoc mu může poskytnout prostředky,
jak vyváznout z úskalí a vrátit se k majetku:
jsou to léna, o kterých se dobře mluví v kraji;
a jak je ho vidět, je on vskutku šlechticem.

DORINE.
Ano, to je on, kdo to říká sám; a tahle marnivost,
pane, se nesnáší dobře s pravou zbožností.
Kdo svatého života objímá nevinnost,
nemá tak hlasitě chlubit se jménem a původem,
a pokorný postup pravé zbožnosti
snáší těžko výbuchy takové ctižádosti.
K čemu je dobrá pýcha?... Ale ta řeč vás uráží?
Mluvme o jeho osobě, nechme jeho šlechtictví.
Učiníte vlastnictkem, bez jakéhokoli trápení,
takové dívky jako ona takového muže, jaký je on?
A neměl byste myslet na slušnost,
a předvídat důsledky tohoto spojení?
Vězte, že ctnost dívky je ve vážném nebezpečí,
když ve svém manželství je její chuť potlačena;
že záměr v něm žít jako čestná osoba
závisí na kvalitách manžela, kterého jí dávají,
a ti, komu na čele všude ukazují prstem,
dělají ze svých žen často to, co vidíme, že jsou.
Je ostatně těžké být věrná konečně
jistým manželům z jistého vzoru;
a kdo své dceři dá muže, kterého ona nenávidí,
je odpovědný před nebem za chyby, kterých se dopouští.
Pomyslete, jakým nebezpečím vydáváte svůj záměr.

ORGON.
Já vám povím, že se od ní mám učit žít!

DORINE.
Jen byste byl lepší, kdybyste následoval mé lekce.

ORGON.
Nebavme se, dcero má, těmito písničkami;
já vím, co potřebuješ, a jsem tvůj otec vlastní.
Dal jsem za tebe své slovo Valèrovi;
ale kromě toho, že se o něm říká, že má sklon ke hře,
mám ještě podezření, že je trochu libertin;
nevšímám si, že by chodil do kostela.

DORINE.
Chcete, aby tam běžel v hodinách vámi určených,
jako ti, co tam chodí jen proto, aby byli viděni?

ORGON.
Neptám se vás na váš názor v této věci.
Konečně s nebem je ten druhý nejlépe na světě,
a je to bohatství, kterému žádné jiné nestačí.
Toto manželství vám všemi dobry naplní touhy,
bude cele konzervováno v slastech a radostech.
Spolu budete žít ve své plamenné věrnosti,
jako dvě pravé děti, jak dvě hrdličky mírné;
k žádné nemilé hádce nikdy nedojdete;
a uděláte s ním, co si budete sama přát.

DORINE.
Ona? Ona z něho jenom udělá hlupáka, ujišťuji vás.

ORGON.
Ouvej, co to za řeči!

DORINE.
Říkám, že on má na to kyčle,
a že jeho vrozená povaha, pane, bude silnější
nad všechnu ctnost, kterou vaše dcera má.

ORGON.
Přestaňte mě přerušovat a myslete na mlčení,
nedávejte svůj nos tam, kde nemáte co dělat.

DORINE.
Mluvím o tom, pane, jen ve vašem zájmu.

ORGON.
Je to přílišná péče; mlčte, prosím vás.

DORINE.
Kdyby vás neměla ráda…

ORGON.
Nechci, aby mě měli rádi.

DORINE.
A já vás chci mít ráda, pane, i proti vám samému.

ORGON.
Ach!

DORINE.
Vaše čest mi je drahá, a nemohu snést,
abyste se vystavoval posměchu každého hlupáka.

ORGON.
Nebudete tedy mlčet?

DORINE.
Je to svědomí
nechat vás vstupovat do takového spojení.

ORGON.
Budeš mlčet, hade, kterého drzé rysy…

DORINE.
Ach, vy jste zbožný, a dáváte se unést!

ORGON.
Ano, moje žluč se rozpaluje nad všemi těmi hloupostmi,
a zcela rozhodně chci, abys mlčela.

DORINE.
Budiž. Ale nemluvíc slova, nemyslím o tom méně.

ORGON.
Mysli si, chceš-li; ale dbej svojí péče

(k dceři)
na to, abys mi o tom nemluvila, nebo… Dost… Jako moudrý,
jsem všechny věci zrale zvážil.

DORINE *(stranou)*.
Zuřím, že nemohu mluvit!

ORGON.
Aniž by byl floutek,
Tartuffe je udělán tak…

DORINE *(stranou)*.
Ano, krásný je to krasavec!

ORGON.
Že, i když bys neměla žádnou sympatii
pro všechny jeho další dary…

DORINE *(stranou)*.
Hezky je obdařena!

(Orgon se otáčí ke straně Dorine, a se zkříženýma rukama ji poslouchá a hledí na ni tváří v tvář.)

Kdybych já byla na jejím místě, muž jistě by
mě silou si nevzal beztrestně;
a dala bych mu brzy po svatbě vidět,
že žena má vždy pomstu připravenou.

ORGON *(k Dorine)*.
Takže z toho, co říkám, nikdo nebude dělat nic?

DORINE.
Nad čím si stěžujete? Já s vámi nemluvím.

ORGON.
Co tedy děláš?

DORINE.
Mluvím si sama k sobě.

ORGON *(stranou)*.
Výborně. Abych potrestal krajní její drzost,
musím jí dát pořádný výprask hřbetem své ruky.

(Zaujme postoj, aby dal Dorině políček; a při každém slově, které říká své dceři, se otáčí, aby pohlédl na Dorine, která stojí přímo a nemluví.)

Dcero má, musíš schválit můj záměr…
Věřit, že manžel… kterého jsem vybral pro tebe…

(k Dorine)
Proč sama k sobě nemluvíš?

DORINE.
Nemám si co říct.

ORGON.
Ještě jedno slůvko.

DORINE.
Nelíbí se mi, mně.

ORGON.
Jistě, číhal jsem na tebe.

DORINE.
Jaká hloupá, namouvěru!…

ORGON.
Konečně, dcero má, musíš se poslušností splatit,
a projevit k mé volbě úctu úplnou.

DORINE *(prchá)*.
Já bych si opravdu musela dělat legraci z toho, vzít si takového manžela.

ORGON *(poté, co se mu nepodařilo dát Dorine políček)*.
Máš tu, dcero má, mor s sebou,
s kterou bez hříchu dál žít nedokážu.
Cítím se neschopen teď dál pokračovat.
Její řeči drzé mi daly ducha v plameni,
a jdu ven na vzduch, abych se trochu usadil.

* * *

Scéna třetí. Mariane, Dorine.

DORINE.
Ztratila jste tedy, řekněte, mluvu snad,
a musím tu já hrát vaši roli zase?
Snášet, aby vám navrhli pošetilý plán,
aniž byste nejmenším slovem ho odrazila!

MARIANE.
Proti otci neomezenému co chceš, abych udělala?

DORINE.
Co je třeba, abys takové hrozbě vzdorovala.

MARIANE.
Co?

DORINE.
Říct mu, že srdce nemiluje za někoho jiného;
že se vdáváte pro sebe, ne pro něho;
že protože vy jste ta, kvůli komu se celá věc děje,
musí manžel líbit se vám, ne jemu;
a že pokud mu je Tartuffe tak kouzelný,
může si ho vzít on, bez jakékoli překážky.

MARIANE.
Otec, přiznávám, má nad námi takovou vládu,
že jsem nikdy neměla sílu něco říct.

DORINE.
Ale uvažujme. Valère pro vás udělal kroky:
máte ho ráda, prosím, nebo ho nemáte ráda?

MARIANE.
Ach, jak proti mé lásce je tvá nespravedlnost veliká,
Dorine! Musíš mi klást tuhle otázku?
Neotevřela jsem ti stokrát v tomhle své srdce?
A nevíš, jak daleko sahá k němu můj žár?

DORINE.
Co vím já, zda srdce mluvilo ústy,
a zda je to zcela doopravdy, že tě ten milenec dojímá?

MARIANE.
Děláš mi velkou křivdu, Dorine, že o tom pochybuješ;
a moje skutečné city se dostatečně projevily.

DORINE.
Nakonec ho tedy milujete?

MARIANE.
Ano, se žárem krajním.

DORINE.
A, jak se zdá, miluje vás stejně i on?

MARIANE.
Myslím, že ano.

DORINE.
A oba stejně hoříte,
abyste se spolu provdali?

MARIANE.
Zajisté.

DORINE.
Jaké je tedy vaše očekávání ohledně toho druhého svazku?

MARIANE.
Dát si smrt, pokud mě k tomu donutí.

DORINE.
Výborně. To je východisko, na které jsem nepomyslela.
Stačí vám umřít, abyste se dostala ven z nesnází.
Lék je nepochybně obdivuhodný. Zuřím,
když slyším držet takovýhle druh řečí!

MARIANE.
Panebože, Dorine, v jaké náladě se stáváš!
Nemáš soucit s nespokojenostmi lidí.

DORINE.
Nemám soucit s tím, kdo říká hlouposti,
a při příležitosti změkne tak, jak vy to děláte.

MARIANE.
Ale co chceš? Když mám plachost…

DORINE.
Ale láska v srdci chce pevnost.

MARIANE.
Ale cožpak já ji nemám k plamenům Valèrovým?
A není na něm, aby mě vyprosil od otce?

DORINE.
Ale co! Když je váš otec paličák zavilý,
který je Tartuffem úplně zaslepen,
a nedostojí svatbě, kterou měl stanovenou,
má se vaše vina připisovat vašemu milenci?

MARIANE.
Ale velkým odmítnutím a zjevným opovržením
mám svou volbou dát najevo srdce příliš zamilované?
Opustím pro něho, byť by on zářil, jak jen chce,
stud pohlaví a povinnost dceřinou?
A chceš, aby mé plameny byly po světě roztroušeny…

DORINE.
Ne, ne, nic nechci. Vidím, že vy chcete
být pana Tartuffa; a já bych, když o tom přemýšlím,
chybila, kdybych vás odvracela od takového spojení.
Jaký důvod bych měla bojovat proti vašim přáním?
Partie sama o sobě je velmi výhodná.
Pan Tartuffe! Ó! Ó! Není to nic, co se vám navrhuje?
Vskutku, pan Tartuffe, vzato dobře to,
není muž, ne, kdo si smrká nohou;
a není malým štěstím být jeho polovicí.
Celý svět už ho korunuje slávou;
je urozený doma, dobře stavěný tělem;
má červené ucho a čerstvě rozkvetlou pleť:
budete žít přešťastná s takovýmhle manželem.

MARIANE.
Panebože!…

DORINE.
Jakou veselost budete mít v duši,
až se tak krásného chotě uvidíte ženou!

MARIANE.
Ach, přestaň, prosím tě, s podobnou řečí,
a proti tomuto manželství otevři mi pomoc.
Je po všem, vzdávám se a jsem ochotna cokoli dělat.

DORINE.
Ne, dcera musí poslouchat svého otce,
i kdyby jí za muže dával opici.
Váš osud je velmi krásný: nad čím si stěžujete?
Pojedete poštou v jeho malém městečku,
které v strýčcích a bratrancích najdete úrodné,
a budete se velmi těšit, že je uvidíte;
nejprve do krásné společnosti vás uvedou.
Půjdete navštívit, pro vaše uvítání,
paní správcovou a paní zvolenou,
které vám udělají čest skládací stoličkou.
Tam v karnevalu budete moci doufat
v ples a velký soubor, konkrétně dvě dudy,
a občas Fagotina a loutky,
pokud váš manžel ovšem...

MARIANE.
Ach, zabíjíš mě!
Z tvých rad raději mysli na to, jak mi pomoci.

DORINE.
Jsem vaše služebnice.

MARIANE.
Ach, Dorine, prosím…

DORINE.
Musí se, abych vás potrestala, ta věc dokonat.

MARIANE.
Má ubohá dívko!

DORINE.
Ne.

MARIANE.
Jestli má přání vyhlášená…

DORINE.
Žádné. Tartuffe je váš muž, a jeho si vyzkoušíte.

MARIANE.
Víš, že jsem ti vždy důvěřovala:
udělej mi…

DORINE.
Ne; budete, namouvěru, otartuffelována.

MARIANE.
Nu dobře, protože můj osud tě nedokáže dojmout,
nech mě od této chvíle úplně mému zoufalství:
od něho si moje srdce vypůjčí pomoc;
a znám svých útrap neomylný lék.

(Mariane chce odejít)

DORINE.
Ale, ale, vraťte se zpět. Opouštím svůj hněv:

musí se, nehledě na všechno, mít s vámi soucit.

MARIANE.
Vidíš, pokud mě vystaví téhle kruté mučírně,
říkám ti to, Dorine, musím zemřít.

DORINE.
Netrapte se. Můžeme obratně
zabránit… Ale zde je Valère, váš milenec.

* * *

Scéna čtvrtá. Valère, Mariane, Dorine.

VALÈRE.
Právě mi, madam, podali jednu novinku,
kterou jsem neznal, a která nepochybně je krásná.

MARIANE.
Jakou?

VALÈRE.
Že si berete Tartuffa.

MARIANE.
Je jisté,
že si otec vzal do hlavy tento záměr.

VALÈRE.
Váš otec, madam...

MARIANE.
Změnil svůj záhled:
věc mi byla jím právě navržena.

VALÈRE.
Jak! Vážně?

MARIANE.
Ano, vážně.
Pro tuto svatbu se vyslovil vysoce.

VALÈRE.
A jaký je záměr, u kterého se vaše duše zastavuje,
madam?

MARIANE.
Nevím.

VALÈRE.
Odpověď je upřímná.
Nevíte?

MARIANE.
Ne.

VALÈRE.
Ne?

MARIANE.
Co mi radíte?

VALÈRE.
Radím já vám, abyste si vzala tohoto chotě.

MARIANE.
Vy mi to radíte?

VALÈRE.
Ano.

MARIANE.
Doopravdy?

VALÈRE.
Nepochybně.
Volba je slavná a stojí za to, aby se jí poslouchalo.

MARIANE.
Nu, je to rada, pane, kterou přijímám.

VALÈRE.
Nebudete mít velké obtíže ji následovat, myslím.

MARIANE.
Ne víc, než vaše duše trpěla jejím udělováním.

VALÈRE.
Já, dal jsem vám ji, abych vám udělal radost, madam.

MARIANE.
A já, budu ji následovat, abych vám udělala radost.

DORINE *(ustupuje do pozadí jeviště)*.
Uvidíme, co se z toho může podařit.

VALÈRE.
Takhle se tedy miluje? A byl to podvod,
když vy jste…

MARIANE.
Nemluvme o tom, prosím vás.
Řekl jste mi zcela upřímně, že mám přijmout
toho, kterého mi za manžela chtějí dát;
a já prohlašuji, já, že se k tomu chystám,
jelikož mi dáváte tu spásnou radu.

VALÈRE.
Nevymlouvejte se na mé úmysly:
již jste svá rozhodnutí učinila předem;
a chytáte se banální záminky,
abyste se zmocnila povolení nedostát slovu.

MARIANE.
Je to pravda, dobře řečeno.

VALÈRE.
Nepochybně; a vaše srdce
nikdy pro mě nemělo opravdový žár.

MARIANE.
Ach, dovoleno vám mít tuhle myšlenku.

VALÈRE.
Ano, ano, dovoleno mi: ale moje uražená duše
vás snad předběhne v podobném záměru;
a vím, kam odnést svá přání i svou ruku.

MARIANE.
Ach, o tom nepochybuji; a vzplanutí, která budí
zásluha…

VALÈRE.
Panebože, nechme stranou zásluhu:
mám jí velmi málo, nepochybně, a vy mi to dokládáte.
Ale doufám v dobroty, které bude ke mně mít jiná,
a znám jednu, jejíž duše, mému ústupu otevřená,
bude bez studu souhlasit, aby napravila mou ztrátu.

MARIANE.
Ta ztráta není velká; a nad touto změnou
útěchu najdete dost snadno.

VALÈRE.
Udělám, co bude v mých silách; a to můžete věřit.
Srdce, které nás zapomíná, zavazuje naši čest;

musíme k jeho zapomnění vložit také všechnu svou péči:
pokud se k tomu nedojde, musíme to předstírat alespoň;
a tahle slabost nikdy není odpuštěna,
projevovat lásku k té, co nás opouští.

MARIANE.
Tenhle cit, nepochybně, je šlechetný a vznešený.

VALÈRE.
Výborně; a každým má být schvalován.
A co! Vy byste chtěla, abych navěky v duši
jsem si pro vás uchoval plameny své lásky,
a díval se, jak před mýma očima přecházíte do jiných paží,
aniž bych jinam vložil srdce, které vy nechcete?

MARIANE.
Naopak: pro mě, to je to, co si přeji;
a chtěla bych, aby ta věc již byla hotova.

VALÈRE.
Vy byste to chtěla?

MARIANE.
Ano.

VALÈRE.
To je dost mě urážet,
madam; a hned teď vás uspokojím.

(udělá krok, aby odešel)

MARIANE.
Výborně.

VALÈRE *(vrací se)*.
Pamatujte si přinejmenším, že jste to vy sama,
kdo nutí mé srdce k tomuto extrémnímu úsilí.

MARIANE.
Ano.

VALÈRE *(vrací se znovu)*.
A že záměr, který moje duše pojímá,
není nic jiného než vaším příkladem.

MARIANE.
Mým příkladem, budiž.

VALÈRE *(odcházeje)*.
Dost: budete v jmenovaný okamžik obsloužena.

MARIANE.
Tím lépe!

VALÈRE *(vrací se znovu)*.
Vidíte mě, je to na celý můj život.

MARIANE.
Dobře.

VALÈRE *(otáčí se, když je právě připraven odejít)*.
Nu?

MARIANE.
Co?

VALÈRE.
Neoslovujete mě?

MARIANE.
Já? Vy sníte!

VALÈRE.
Nu dobře, pokračuji tedy ve svých krocích.
Sbohem, madam.

(odchází pomalu)

MARIANE.
Sbohem, pane.

DORINE *(k Mariane)*.
Pro mě, já myslím,
že vy oba ztrácíte rozum tím vaším výstřelkem;
a nechala jsem vás po celou dobu hádat se,
abych viděla, kam to všechno nakonec dospěje.
Hola! Pane Valère.

(zadrží Valèra za paži)

VALÈRE *(předstíraje odpor)*.
Ach, co chceš, Dorine?

DORINE.
Pojďte sem.

VALÈRE.
Ne, ne, zášť mě ovládá:
neodvracej mě od toho, co ona chtěla.

DORINE.
Zastavte se!

VALÈRE.
Ne, vidíš, je to otázka vyřešená.

DORINE.
Ach!

MARIANE *(stranou)*.
On trpí vidět mě, moje přítomnost ho vyhání;
a udělám lépe, když mu uvolním místo.

DORINE *(opouští Valèra a běží za Mariane)*.
K druhému! Kam utíkáte?

MARIANE.
Nech mě.

DORINE.
Musí se vrátit.

MARIANE.
Ne, ne, Dorine; marně mě chceš zdržet.

VALÈRE *(stranou)*.
Vidím dobře, že můj pohled je pro ni muka;
a nepochybně je lepší, abych ji od toho osvobodil.

DORINE *(opouští Mariane a běží za Valèrem)*.
Ještě! U čerta ať vás vezme! Já to tak chci.
Nechte toho pošetilého žertu, a pojďte sem oba.

(bere Valèra a Mariane za ruku a přivádí je zpět)

VALÈRE *(k Dorine)*.
Ale jaký je tvůj záměr?

MARIANE *(k Dorine)*.
Co chceš dělat?

DORINE.
Vás dva dobře zase složit a dostat vás ze šlamastyky.

(k Valèrovi)
Jste bláznivý, že máte takovou rozepři?

VALÈRE.
Neslyšel jsi, jak ke mně mluvila?

DORINE *(k Mariane)*.
Jste bláznivá, vy, že jste se dala unést?

MARIANE.
Neviděla jsi tu věc, a jak se mnou zacházel?

DORINE *(k Valèrovi)*.
Hloupost z obou stran. Ona nemá jinou péči,
než jak si vás uchovat, jsem svědkem.

(k Mariane)
Miluje jen vás jedinou a nemá žádnou jinou touhu,
než být vaším chotěm: ručím za to svým životem.

MARIANE *(k Valèrovi)*.
Proč mi tedy dávat podobnou radu?

VALÈRE *(k Mariane)*.
Proč mě ptát se v takové věci?

DORINE.
Jste bláznovi oba. Nu, ruce jeden i druhá.

(k Valèrovi)
Pojď, ty.

VALÈRE *(podávaje ruku Dorine).*
K čemu je moje ruka?

DORINE *(k Mariane).*
Ach, teď! Vaše.

MARIANE *(podávaje také ruku).*
K čemu to všechno slouží?

DORINE.
Panebože! Rychle, postupte vpřed.
Milujete se oba víc, než si myslíte.

(Valère a Mariane se chvíli drží za ruce, aniž by se dívali na sebe.)

VALÈRE *(obrací se k Mariane).*
Ale nedělejte přec věci s potížemi,
a podívejte se trochu na lidi bez nenávisti.

(Mariane se otáčí ke straně Valèrovi s úsměvem)

DORINE.
Mám-li říci pravdu, milenci jsou pořádní blázni!

VALÈRE *(k Mariane).*
Ale ale! Nemám snad důvod si na vás stěžovat?
A, abych neklamal, nejste snad zlotřilá,
že se vám líbí mi říct věc tak bolestnou?

MARIANE.
Ale vy, nejste snad muž nejvíc nevděčný…

DORINE.
Pro jinou příležitost nechme stranou tu rozepři,
a myslete, jak odrazit to nepříjemné manželství.

MARIANE.
Řekni nám tedy, jaké pružiny máme uvést do chodu?

DORINE.
Uvedeme je do pohybu všemi způsoby.

(k Mariane; k Valèrovi)
Váš otec si dělá legraci; a jsou to písničky.

(k Mariane)
Ale pro vás je lepší, abyste jeho výstřednosti
mírným souhlasem dala zdání;
takže v případě poplachu vám bude snadnější
protáhnout do délky toto navržené manželství.
Získáváním času se všechno napraví.
Někdy zaplatíte nějakou nemocí,
která přijde najednou a bude chtít odklad;
někdy zaplatíte zlými předtuchami:
narazila jste nemile na mrtvolu,
rozbila jste nějaké zrcadlo nebo snila o kalné vodě.
Nakonec to hlavní je, že nikomu jinému než jemu
vás nemohou spojit, aniž byste řekla „ano".
Ale aby to lépe vyšlo, je dobré, zdá se mi,
abychom vás tam nenašli, jak spolu mluvíte.

(k Valèrovi)
Odejděte; a bez prodlení použijte své přátele,
abyste si zajistil, co vám slíbili.
My zburcujeme snahy jejího bratra,

a do našeho spolku strhneme také macechu.
Sbohem.

VALÈRE *(k Mariane).*
Jakékoli úsilí všichni připravíme,
moje největší naděje, abych řekl pravdu, je ve vás.

MARIANE *(k Valèrovi).*
Nezodpovídám se za vůli otcovu;
ale nebudu patřit nikomu jinému než Valèrovi.

VALÈRE.
Jak mi dáváte úlevu! A ať se cokoli odvažuji…

DORINE.
Ach, milenci nejsou nikdy unavení ze štěbetání.
Odejděte, povídám vám.

VALÈRE *(vrací se znovu).*
Konečně…

DORINE.
Jaké je to vaše žvanění!
Táhněte tímhle směrem; a vy táhněte opačným.

(Dorine je strká každého za rameno a nutí je, aby se rozešli.)

Akt III

Scéna první. Damis, Dorine.

DAMIS.
Nechť mě na místě zasáhne hrom a završí osud,
nechť mě všude označí za největšího lotra ze všech,
pokud existuje úcta nebo moc, co by mě zastavily,
a jestli neudělám z vlastní vůle nějaký výpad!

DORINE.
Prosím vás, zmírněte takové rozohnění:
váš otec jen mluvil o věci jednoduše.
Nevykoná se vždy všechno, co se navrhuje,
a je dlouhá cesta od záměru k uskutečnění.

DAMIS.
Musím těm pletichám toho floutka učinit přítrž,
a do ucha mu říci kratičká dvě slova.

DORINE.
Ach, jen klid! Vůči němu, stejně jako k otci,
nechte jednat péči vaší nevlastní matky.
Nad duchem Tartuffa má jistou moc;
on je ochotný ke všemu, co ona říká,
a mohl by, snad, pro ni mít i srdečnou sladkost.
Dej pánbůh, aby to byla pravda! Byla by krásná věc.

Konečně, váš zájem ji nutí ho předvolat:
o svatbě, co vás znepokojuje, ho chce vyzkoušet,
poznat jeho city a dát mu najevo
jaké nepříjemné rozepře by mohl rozpoutat,
pokud by k tomu záměru dával nějakou naději.
Jeho sluha říká, že se modlí, a nemohla jsem ho vidět;
ale ten sluha mi řekl, že se chystá sejít dolů.
Odejděte tedy, prosím, a nechte mě ho čekat.

DAMIS.
Mohu být přítomen při celém tomhle rozhovoru.

DORINE.
Vůbec ne. Musejí být sami.

DAMIS.
Nic mu neřeknu.

DORINE.
Děláte si legraci: známe vaše obvyklá vzplanutí;
a je to pravý způsob, jak všechny věci zkazit.
Odejděte.

DAMIS.
Ne; chci vidět, aniž se rozhněvám.

DORINE.
Jak jste nepříjemný! Přichází. Odstupte.

(Damis se jde schovat do kabinetu, který je vzadu na jevišti.)

* * *

Scéna druhá. Tartuffe, Dorine.

TARTUFFE *(mluví nahlas ke svému sluhovi, který je uvnitř v domě, jakmile zahlédne Dorine).*
Laurente, sepni mi můj žíněný šat s mým karabáčkem důtek,
a modli se, aby nebe tě vždy osvěcovalo pravdou.
Pokud přijdou pro mě, jdu k vězňům
podělit o groše svoje milodary chudé.

DORINE *(stranou).*
Co je to afektace a vychloubání!

TARTUFFE.
Co chcete?

DORINE.
Řeknu vám…

TARTUFFE *(vytáhne z kapsy šátek).*
Ach, panebože, prosím vás,
dřív než budete mluvit, vezměte si tento šátek.

DORINE.
Jak?

TARTUFFE.
Zakryjte si ta ňadra, co dívat nemohu se.
Takovými předměty jsou duše raněny,
a to způsobuje, že přicházejí hříšné myšlenky.

DORINE.
Vy jste tedy citlivý na pokušení pěkně;
a tělo na vaše smysly dělá velký dojem veliký!
Jistě, nevím, jaký žár vám do hlavy stoupá:
ale po tomhle já nedychtím vůbec rychle,
a i kdybych vás viděla nahého, od hlavy až k patě,
celá vaše kůže by mě neuvedla v pokušení kdy.

TARTUFFE.
Dejte svým řečem trochu skromnosti,
nebo vás na místě opustím ihned.

DORINE.
Ne, ne, to já vás nechám v klidu samotného;
a mám vám říct jenom dvě slova krátká.
Madam přijde do tohoto nízkého sálu,
a prosí vás o milost chvilky rozhovoru.

TARTUFFE.
Ach, velmi rád.

DORINE *(stranou)*.
Jak se obměkčuje!
Namouvěru, jsem pořád při tom, co jsem řekla.

TARTUFFE.
Přijde brzy?

DORINE.
Slyším ji, zdá se mi.
Ano, je to ona sama; a nechávám vás spolu.

* * *

Scéna třetí. Elmíra, Tartuffe.

TARTUFFE.
Nechť nebe navždy, ve své veškeré dobrotě,
duše a těla vám dopřeje zdraví pevné,
a požehná vašim dnům tolik, kolik si přeje
nejpokornější z těch, co jeho láska inspiruje!

ELMÍRA.
Jsem velice zavázána tomuto zbožnému přání;
ale vezměme si židli, abychom seděli lépe trochu.

TARTUFFE *(usedne)*.
Jak se cítíte zotavena ze své nemoci?

ELMÍRA *(usedne)*.
Velmi dobře; a ta horečka brzy pustila stisk.

TARTUFFE.
Mé modlitby nemají zásluhu dostatečnou,
aby přitáhly tuto milost shůry nebes;
ale neučinil jsem nebi žádnou zbožnou prosbu,
jež by neměla za předmět vaše uzdravení.

ELMÍRA.
Vaše horlivost pro mě se příliš znepokojovala.

TARTUFFE.
Nelze příliš milovat vaše drahé zdraví;
a abych je obnovil, byl bych dal své vlastní.

ELMÍRA.
To je tlačit křesťanskou lásku hodně daleko;
a jsem vám hodně zavázána za všechny tyto dobroty.

TARTUFFE.
Dělám pro vás mnohem méně, než si zasluhujete.

ELMÍRA.
Chtěla jsem s vámi mluvit tajně o jedné věci,
a jsem ráda, že nás tady nikdo neobjasňuje.

TARTUFFE.
Jsem tomu rád také; a nepochybně mi je sladké,
madam, vidět se sám o samotě s vámi.
Je to příležitost, o kterou jsem nebe prosil,
aniž by mi, až do této hodiny, udělilo.

ELMÍRA.
Pro mě, co chci, je chvilka rozhovoru,
kde celé vaše srdce se otevře a nic mi nebude skrývat.

(Damis, aniž by se ukázal, pootvírá dveře kabinetu, do něhož se uchýlil, aby slyšel rozhovor.)

TARTUFFE.
A já také nechci, jako o zvláštní milost,
než ukázat vašim očím mou duši celou úplně,
a složit vám přísahu, že povyk, který jsem dělal
nad návštěvami, co zde přijímají vaše půvaby,
není vůči vám účinkem žádné nenávisti,
ale spíše náporem horlivosti, co mě strhává,
a čistým pohnutím…

ELMÍRA.
Beru to tak dobře,
a věřím, že má spása vám způsobuje tuto starost.

TARTUFFE *(bere Elmíru za ruku a tiskne jí prsty).*
Ano, madam, nepochybně; a má vroucnost je taková…

ELMÍRA.
Au, tisknete mě moc.

TARTUFFE.
To je z přemíry horlivosti.
Udělat vám nějaké zlo jsem nikdy neměl v úmyslu,
a byl bych raději mnohem dříve…

(klade ruku na Elmířina kolena)

ELMÍRA.
Co tam dělá vaše ruka?

TARTUFFE.
Ohmatávám váš šat: tkanina je měkoučká velmi.

ELMÍRA.
Ach, prosím, nechte; jsem velmi lechtivá.

(Elmíra posouvá své křeslo pryč, a Tartuffe se k ní znovu přibližuje.)

TARTUFFE *(bere Elmířin šátek na krku).*
Panebože, jak je tohle krajkové dílo obdivuhodné!
Dělá se dnes zázračným způsobem:
nikdy ve všech věcech se nedělalo tak dobře.

ELMÍRA.
Je to pravda; ale mluvme trochu o naší věci.

Praví se, že můj manžel chce zrušit své slovo
a dát vám svou dceru. Je to pravda? Řekněte mi.

TARTUFFE.
Mluvil o tom se mnou několika slovy; ale, madam, abych řekl pravdu,
to není štěstí, po kterém já toužím,
a vidím jinde zázračné půvaby
blaženosti, co tvoří všechny moje přání.

ELMÍRA.
To je proto, že nemilujete nic z věcí země.

TARTUFFE.
Má hruď neskrývá srdce, co by bylo z kamene.

ELMÍRA.
Pro mě, věřím, že k nebi směřují všechny vaše povzdechy,
a že nic zde dole nezadržuje vaše touhy.

TARTUFFE.
Láska, co nás připoutává k věčným krásám,
nedusí v nás lásku k dočasným krásám také;
naše smysly mohou snadno být okouzleny
dokonalými díly, co nebe utvořilo.
Jeho půvaby odražené září ve vám podobných,
ale v vás ukazuje své nejvzácnější divy;
v tváři vaší rozlilo krásy
takové, že oči jsou překvapené a srdce unesená;
a nemohl jsem vás vidět, dokonalá bytosti,
aniž bych v vás obdivoval autora přírody,
a žhavou láskou nepocítil zasažení srdce
k nejkrásnějšímu z obrazů, kde sám sebe namaloval.

Napřed jsem se bál, aby ta tajná vášeň
nebyla černého ducha obratným překvapením;
a dokonce i prchnout před vaším zrakem bylo mé srdce
rozhodnuté,
považujíc vás za překážku k dosažení mé spásy.
Ale konečně jsem poznal, ó krásko všelásky hodná,
že tahle vášeň nemusí být vinná,
že ji mohu uvést v soulad se studem;
a to je to, co mě přimělo svěřit jí srdce své.
Je to, přiznávám, odvaha velmi velká,
odvážit se vám adresovat obět svého srdce;
ale očekávám ve svých přáních všechno od vaší dobroty,
a nic od marných snah mé slabosti.
Ve vás je moje naděje, moje štěstí, můj klid;
od vás závisí má bolest nebo má blaženost;
a budu konečně, díky vašemu rozhodnutí,
šťastný, pokud chcete, nešťastný, pokud se vám líbí.

ELMÍRA.
Prohlášení je docela galantní;
ale je, abych řekla pravdu, trochu dost překvapivé.
Měl byste, zdá se mi, lépe obrnit svá ňadra,
a trochu uvažovat o podobném záměru.
Zbožný jako vy, a kterého všude jmenují...

TARTUFFE.
Ach, i když jsem zbožný, nejsem o nic méně mužem;
a když vidím vaše nebeské půvaby,
srdce se nechá chytit a neuvažuje.
Vím, že taková řeč u mě se zdá divná;
ale, madam, konečně nejsem já anděl,

a pokud odsuzujete vyznání, co vám činím,
musíte se obrátit na vaše půvaby okouzlující.
Jakmile jsem viděl zazářit jejich nadlidskou nádheru,
mé vnitřnosti se staly vaším panstvím;
sladkost nevýslovná vašich božských pohledů
přemohla odpor, kde se vzpíralo mé srdce;
překonala všechno: posty, modlitby, slzy,
a obrátila všechny mé přání ke straně vašich půvabů.
Mé oči a mé povzdechy vám to říkaly tisíckrát;
a abych se vysvětlil lépe, používám tu hlas.
Pokud byste zvažovala s duší trochu laskavou
útrapy vašeho nehodného otroka;
pokud by vaše dobroty chtěly mě utěšit,
a až k mému nicotě se chtěly snížit,
budu mít vždy pro vás, ó sladký zázraku,
zbožnost žádné jiné nepodobnou.
Vaše čest se mnou neběží žádné nebezpečí,
a nemá žádnou nemilost z mé strany se bát.
Všichni ti dvorní galánti, do kterých jsou ženy šílené,
jsou hluční ve svých skutcích a prázdní v slovech;
pořád se chlubí svými postupy a pokroky;
nemají přízně, které by nerozšiřovali hned;
a jejich nediskrétní jazyk, kterému se důvěřuje,
zneuctívá oltář, kde se jejich srdce obětuje.
Ale lidé jako my hoří ohněm diskrétním,
s nimiž, provždy, jsme si jisti tajemstvím.
Péče, kterou máme o naší pověst,
odpovídá za všechno osobě milované;
a je u nás, že se najde, přijmeme-li naše srdce,
láska bez skandálu a potěšení bez strachu.

ELMÍRA.
Poslouchám vás mluvit, a vaše rétorika
dost silnými slovy se mé duši vysvětluje.
Nebojíte se, že bych snad byla v náladě
říci svému manželi tuto galantní vášeň,
a že by rychlé upozornění na lásku takového druhu
mohlo pozměnit přátelství, co k vám chová?

TARTUFFE.
Vím, že máte příliš milostnosti,
a že se slitujete nad mou troufalostí;
že mě omluvíte, s lidskou slabostí v mysli,
nad násilnými pohnutími lásky, co vám působí újmu,
a uvažte, hledíc na své vzezření,
že nikdo není slepý a že muž je z masa.

ELMÍRA.
Jiní by to vzali snad jiným způsobem;
ale moje diskrétnost se chce ukázat.
Nebudu tu věc opakovat svému manželi;
ale chci na oplátku jednu věc od vás:
A to je trvat zcela upřímně, bez jakékoli chikán,
na spojení Valèra s Mariane;
sám se vzdát té nespravedlivé moci,
která chce z cizího dobra obohatit vaši naději;
a...

* * *

Scéna čtvrtá. Elmíra, Damis, Tartuffe.

DAMIS *(vychází z kabinetu, kam se uchýlil).*
Ne, madam, ne; tohle musí se rozšířit.
Byl jsem na tom místě, odkud jsem vše slyšel;
a dobrota nebes se mi zdá, že mě sem vedla,
abych zmátl pýchu zrádce, co mi škodí,
abych si otevřel cestu k pomstě
za jeho pokrytectví a za jeho drzost,
abych vyvedl otce z omylu a dal mu plně na světlo
duši zločince, co vám o lásce mluví.

ELMÍRA.
Ne, Damide; stačí, že se stane moudřejším,
a bude se snažit zasloužit si milost, k níž se zavazuji.
Protože jsem to slíbila, neustoupím od toho.
Není mou povahou dělat výbuchy a výtržnosti:
žena se směje podobným hloupostem,
a nikdy manželovi tím nepřeruší ucho.

DAMIS.
Vy máte své důvody, proč takhle jednat;
a já mám své důvody, proč jednat jinak.
Chtít ho šetřit je hraničí s žertem;
a drzá pýcha jeho pokrytectví kléru
zvítězila příliš nad mým spravedlivým hněvem,
a vzbudila příliš mnoho nepořádku u nás.
Ten šibal už příliš dlouho vládl mému otci,
a mařil mé plameny s plameny Valèrovými:

musí se zrádcovství otec zbavit navždy;
a nebe mi k tomu nabízí snadný prostředek.
Této příležitosti jsem zavázán,
a opominout ji je příliš příznivá:
zasloužil bych si, aby mi ji vzali z rukou,
mít ji v ruce a neužít jí hned.

ELMÍRA.
Damide...

DAMIS.
Ne, s dovolením, musím věřit sám sobě,
má duše je teď na vrcholu své radosti;
a vaše řeči se marně snaží zavázat mě,
abych opustil potěšení z možnosti se pomstít.
Bez dalších okolků chci tu věc vyřídit,
a tady právě přichází, čím budu uspokojen.

* * *

Scéna pátá. Orgon, Elmíra, Damis, Tartuffe.

DAMIS.
Pohostíme, otče, váš příchod zpět
jednou čerstvou událostí, co vás velmi překvapí.
Jste dobře zaplacen za všechna své laskání,
a tady pán vám krásnou cenou vrací vaše něžnosti.
Jeho velká horlivost pro vás se právě projevila:
dochází až k tomu, že vás chce zneuctít;
a já jsem ho zastihl tady, jak dělal madam
urážlivé vyznání lásky vinné.
Ona je povahy mírné a její srdce příliš diskrétní
chtělo za každou cenu zachovat tajemství;
ale já nemohu obracet takovou drzost,
a myslím, že zamlčet vám to by bylo vás urazit.

ELMÍRA.
Ano, soudím, že nikdy těmito marnými řečmi
nemá se manželi narušit klid;
že na tom nemůže záviset čest;
a stačí nám, abychom se uměli bránit;
to jsou mé pocity, a vy byste nic neřekl,
Damide, kdybych na vás měla nějakou autoritu.

* * *

Scéna šestá. Orgon, Damis, Tartuffe.

ORGON.
Co jsem právě slyšel, ó nebe, je to uvěřitelné?

TARTUFFE.
Ano, bratře můj, jsem zlotřilý, jsem vinník,
nešťastný hříšník, plný nespravedlnosti,
největší padouch, jaký kdy byl na světě.
Každá chvíle mého života je nabita poskvrnami;
je to jen hromada zločinů a nečistot;
a vidím, že nebe, k mému potrestání,
mě chce umrtvit v této příležitosti.
Jakýmkoli velkým zločinem by mě obviňovali,
nemám odvahu mít pýchu bránit se.
Věřte tomu, co vám říkají, ozbrojte svůj hněv,
a jako zločince mě vyžeňte z vašeho domu:
nemohl bych mít tolik studu na podíl,
abych nebyl zasloužil ještě víc.

ORGON *(ke svému synovi)*.
Ach, zrádce! Opovažuješ se touto falší
chtít poskvrnit čistotu jeho ctnosti?

DAMIS.
Jak! Předstíraná sladkost téhle licoměrné duše
vás přiměje popřít…

ORGON.
Mlč, prokletý more!

TARTUFFE.
Ach, nechte ho mluvit; vy ho obviňujete špatně,
a lépe uděláte, když uvěříte jeho výpovědi.
Proč v takovém faktu být mi tak nakloněn?
Víte, konec konců, čeho jsem schopen?
Důvěřujete, bratře, mému zevnějšku?
A, podle toho, co se vidí, mě považujete za lepšího?
Ne, ne: necháváte se oklamat zdáním;
a já nejsem nic menšího, žel, než co se myslí.
Celý svět mě má za muže ctného;
ale čistá pravda je, že nestojím za nic.

(obrací se k Damisovi)
Ano, drahý synu, mluvte; nazvěte mě zrádcem,
hanebným, ztraceným, zlodějem, vrahem;
zavalte mě ještě více odpornými jmény:
nebudu odporovat, zasloužil jsem si je;
a chci na kolenou snášet pohanu,
jako stud přisouzený zločinům mého života.

ORGON *(k Tartuffovi; ke svému synovi)*.
Bratře, to je příliš. Nevzdáš se svého,
zrádce!

DAMIS.
Jak! Jeho řeči vás svedou až k tomu...

ORGON *(zvedá Tartuffa)*.
Mlč, poberto! Bratře, prosím, vstaňte!

(ke svému synovi)
Hanebníku!

DAMIS.
On může…

ORGON.
Mlč!

DAMIS.
Zuřím! Jak? Pouštím já…

ORGON.
Pokud řekneš jediné slovo, zlomím ti ruce!

TARTUFFE.
Bratře, ve jménu Božím, nedejte se unést!
Raději bych snášel ten nejtvrdší trest,
než aby on dostal pro mě nejmenší škrábnutí.

ORGON *(ke svému synovi)*.
Nevděčníku!

TARTUFFE.
Nechte ho v pokoji. Pokud mám na kolenou
vás žádat o jeho milost…

ORGON *(hrouží se také na kolena a objímá Tartuffa)*.
Běda, děláte si legraci?

(ke svému synovi)
Darebo! Hleď na jeho dobrotu!

DAMIS.
Tedy…

ORGON.
Ticho!

DAMIS.
Jak! Já…

ORGON.
Ticho, povídám!
Znám dobře motiv, který tě nutí ho napadat.
Všichni ho nenávidíte; a vidím dnes,
že žena, děti i sluhové se proti němu vzpřáhli.
Drzí uvádějí všechno v užití,
aby odstranili z domu toho zbožného muže:
ale čím víc se snaží ho vyhnat ven,
tím víc já chci ho tu lépe udržet;
a budu se spěchat mu dát svou dceru,
abych zmátl pýchu celé své rodiny.

DAMIS.
Chcete ji donutit přijmout jeho ruku?

ORGON.
Ano, zrádce! A ještě dnes večer, abys zuřil.
Ach, vzdoruji vám všem, a dám vám poznat,
že se mi musí poslouchat, a že jsem já pán.
Pojď, odvolej to; a hned, podvodníku,
hoď se mu k nohám požádat o odpuštění.

DAMIS.
Kdo? Já? Toho ničemu, co svými podvody…

ORGON.
Ach, ty vzdoruješ, žebráku, a říkáš mu urážky!

(k Tartuffovi)
Hůl! Hůl! Nedržte mě!

(ke svému synovi)
Běž! Z mého domu ať ihned odejdeš!
A nikdy ať neopováží se vrátit zpět!

DAMIS.
Ano, odejdu; ale…

ORGON.
Rychle, opusťme toto místo!
Zbavuji tě, poberto, mého dědictví,
a dávám ti nadto své prokletí!

* * *

Scéna sedmá. Orgon, Tartuffe.

ORGON.
Takhle urazit svatou osobu!

TARTUFFE.
Ó nebe, odpusť mu bolest, co mi dává!

(k Orgonovi)
Kdybyste mohl vědět, s jakou nespokojeností
vidím, že se u mého bratra snaží mě začernit.

ORGON.
Běda!

TARTUFFE.
Pouhá myšlenka na tu nevděčnost
uvádí mou duši v tak tvrdé mučení…
Hrůza, co z toho pojímám… Mám srdce tak sevřené,
že nemohu mluvit, a myslím, že z toho zemřu.

ORGON *(běží v slzách ke dveřím, kudy vyhnal svého syna)*.
Darebo! Lituji, že ti má ruka dala milost,
a že tě hned nezabila na místě!

(k Tartuffovi)
Vzpamatujte se, bratře, a nerozčilujte se.

TARTUFFE.
Přerušme, přerušme průběh těchto nemilých hádek.

Vidím zde, jaké velké nepokoje přináším,
a myslím, že je třeba, bratře, abych odsud odešel.

ORGON.
Jak! Děláte si legraci?

TARTUFFE.
Nenávidí mě tu, a vidím,
že se snaží vám vzbudit podezření o mé víře.

ORGON.
Co na tom? Vidíte snad, že mé srdce je poslouchá?

TARTUFFE.
Nepochybně budou pokračovat v honbě;
a tyto výpovědi, které vy nyní zavrhujete,
snad budou jindy přijaty.

ORGON.
Ne, bratře, nikdy.

TARTUFFE.
Ach, bratře, žena
může snadno zachvátit duši manželovu.

ORGON.
Ne, ne.

TARTUFFE.
Nechte mě rychle, odejdu-li odsud,
odejmout jim každý důvod takto mě napadat.

ORGON.
Ne, zůstanete; jde o můj život.

TARTUFFE.
Nu dobře, bude třeba, abych se umrtvoval.
Ale kdybyste chtěli…

ORGON.
Ach!

TARTUFFE.
Budiž: nemluvme o tom více.
Ale vím, jak třeba jednat v této věci.
Čest je citlivá, a přátelství mě zavazuje
předcházet pomluvám i předmětům podezření;
budu prchat před vaší ženou a vy mě nebudete vidět…

ORGON.
Ne, navzdory všem s ní budete chodit.
Rozzuřit svět je moje největší radost;
a chci, aby vás s ní viděli každou chvíli.
To ještě není všechno: abych je lépe všechny vzdoroval,
nechci mít žádného jiného dědice než vás;
a jdu hned, velmi dobrým způsobem,
vám z celého svého majetku učinit darování.
Dobrý a upřímný přítel, kterého si za zetě beru,
mi je drahší než syn, než žena a než rodiče.
Nepřijmete to, co vám navrhuji?

TARTUFFE.
Vůle nebe nechť se stane ve všech věcech!

ORGON.
Ach, ten chudák! Pojďme rychle sepsat o tom listinu;
a nechť závist z toho pukne vzteky!

Akt IV

Scéna první. Cléante, Tartuffe.

CLÉANTE.
Ano, všichni o tom mluví, můžete mi věřit.
Povyk, co dělá ten hluk, není k vaší slávě;
a potkal jsem vás, pane, velmi vhod přesně,
abych vám jasně v několika slovech řekl svou myšlenku.
Nezkoumám do hloubky, co se vám předkládá;
procházím nad tím a beru věc v nejhorším.
Předpokládejme, že Damis nejednal dobře,
a že jste byl neoprávněně obviněn:
není křesťanskou věcí odpouštět urážku,
a hasit v srdci všechny touhy po pomstě?
A máte snášet, pro svou rozepři,
aby z domu otcova byl syn vyhnán ven?
Říkám vám to znova, a mluvím s upřímností,
není malý ani veliký, kdo by nad tím nebyl pohoršen;
a pokud mi věříte, usmíříte vše,
a nedovedete věci do krajnosti.
Obětujte Bohu veškerý svůj hněv,
a vraťte syna do milosti s otcem.

TARTUFFE.
Ach, co se mě týká, chtěl bych to rád ze srdce;

nedržím k němu, pane, žádné zatrpklosti;
odpouštím mu vše, z ničeho ho neviním,
a chtěl bych mu sloužit tím nejlepším z duše své:
ale zájem nebes k tomu nemůže dát souhlas;
a pokud se vrátí sem, je na mně, abych odešel.
Po jeho činu, který nemá sobě rovného,
styk mezi námi by přinášel skandál velký:
Bůh ví, co by si na začátku všichni mysleli!
Čiré politice by mi to přičítali,
a říkali by všude, že cítím se vinný,
předstírám horlivost lásky k tomu, kdo mě obviňuje;
že se ho mé srdce bojí a chce ho šetřit,
abych ho mohl pod rukou zavázat k mlčení.

CLÉANTE.
Platíte nám tu zabarvenými výmluvami,
a všechny vaše důvody, pane, jsou příliš natažené.
O zájmy nebes proč se zatěžujete?
Aby potrestalo viníka, potřebuje nás snad?
Nechte jemu, jemu péči o jeho pomsty;
myslete jen na odpuštění, které předpisuje za urážky,
a nedívejte se na lidské soudy,
když následujete nebes rozkazy vrchní.
Jak! Slabý zájem o to, co by si mohli myslet,
zabrání slávě dobrého skutku!
Ne, ne; dělejme vždy to, co nebe přikazuje,
a žádnou jinou starostí si nemotejme ducha.

TARTUFFE.
Řekl jsem vám už, že mé srdce mu odpouští,
a to je, pane, dělat to, co nebe nařizuje;

ale po skandálu a urážce dnešní,
nebe nenařizuje, abych s ním žil pod jednou střechou.

CLÉANTE.
A nařizuje vám, pane, otevřít uši
k tomu, co pouhý rozmar jeho otci radí,
a přijmout dar, který je vám učiněn z majetku,
na nějž vás právo zavazuje, abyste si nic nenárokoval?

TARTUFFE.
Ti, kdo mě znají, nebudou mít myšlenku,
že by to byl účinek duše ziskuchtivé.
Všechny statky tohoto světa pro mě mají málo půvabu,
jejich klamný lesk mě neoslepuje;
a pokud se rozhoduji přijmout od otce
toto darování, které on chtěl mi učinit,
to je, abych řekl pravdu, jen proto, že se bojím,
aby všechno to dobro nepadlo do zlých rukou;
aby nenašlo lidi, kteří by, mají-li to v podílu,
dělali z toho ve světě zločinné užití,
a nepoužívali to, jako je můj záměr,
pro slávu nebes a dobro bližních.

CLÉANTE.
Hej, pane, nemějte tyhle delikátní obavy,
které spravedlivému dědici mohou způsobit stížnosti.
Snášejte, aniž byste se chtěl ničím zatěžovat,
aby on, na vlastní nebezpečí, byl vlastníkem svého majetku,
a myslete, že je lepší, aby to zneužíval on,
než aby vás obviňovali, že jste ho o to oloupil.
Obdivuji jen to, že bez zmatku
jste snesl tento návrh.

Vždyť má opravdová horlivost nějakou zásadu,
která učí olupovat zákonného dědice?
A pokud nebe ve vašem srdci položilo
nepřekonatelnou překážku žít s Damisem,
nebylo by lepší, abyste jako diskrétní osoba
provedl odsud čestný ústup,
než abyste snášel takhle, proti všemu rozumu,
aby pro vás vyhnali syna z domu?
Věřte mi, to je dát najevo svou poctivost,
pane…

TARTUFFE.
Je, pane, tři a půl hodiny:
jistá zbožná povinnost mě žádá nahoru,
a omluvíte mě, že vás tak brzy opouštím.

CLÉANTE *(sám)*.
Ach!

* * *

Scéna druhá. Elmíra, Mariane, Cléante, Dorine.

DORINE *(k Cléantovi)*.
Prosím, s námi se zapojte za ni,
pane; její duše trpí smrtelnou bolestí,
a smlouva, kterou její otec uzavřel na dnes večer,
ji každou chvíli uvrhá do zoufalství.
On přijde. Spojme naše snahy, prosím vás,
a snažme se otřást, silou nebo lstí,
tento nešťastný záměr, co nás všechny znepokojil.

* * *

Scéna třetí. Orgon, Elmíra, Mariane, Cléante, Dorine.

ORGON.
Ach, raduji se vidět vás shromážděné.

(k Mariane)
V této smlouvě nesu něco, co vás rozesměje,
a vy již víte, co to znamená.

MARIANE *(klečí Orgonovi u nohou)*.
Otče, ve jménu nebes, které zná mou bolest,
a všeho, co může dojmout vaše srdce,
povolte trochu z práv rodičovských,
a osvoboďte mé city od této poslušnosti.
Nedoháněte mě tímto tvrdým zákonem
až k tomu, abych si stěžovala nebi na to, co vám dlužím;
a tenhle život, běda, který jste mi dal,
mi nevracejte, otče, nešťastný.
Pokud, proti sladké naději, kterou jsem si mohla utvořit,
mi zakazujete patřit tomu, koho se opovažuji milovat,
tak alespoň svou dobrotou, o kterou vás na kolenou prosím,
zachraňte mě od trápení patřit tomu, koho se hrozím,
a nedožeňte mě k nějakému zoufalství,
použitím veškeré své moci nade mnou.

ORGON *(cítí, že se obměkčuje)*.
Jen pevně, mé srdce! Žádná lidská slabost!

MARIANE.
Vaše něžnosti k němu mi nedělají žádnou bolest;
nechte je zazářit, dejte mu svůj majetek,
a pokud to nestačí, přidejte mu všechen můj:
souhlasím k tomu z celého srdce, a opouštím vám ho;
ale přinejmenším nejděte až k mé osobě,
a snášejte, aby klášter v přísnostech
spotřeboval smutné dny, které mi nebe přisoudilo.

ORGON.
Ach, tak to vždycky je s mými řeholnicemi,
když otec bojuje proti jejich milostným plamenům!
Vstaň. Čím více tvé srdce odporuje přijmout to,
tím více to pro tebe bude předmětem zásluh.
Mrtvi své smysly tímhle manželstvím,
a nelámej mi víc hlavu.

DORINE.
Ale co!...

ORGON.
Mlčte vy! Mluvte si k svému dílu;
zakazuji vám výslovně, abyste se odvážila říct jediné slovo.

CLÉANTE.
Pokud mi dovolíte odpovědět nějakou radou...

ORGON.
Bratře, vaše rady jsou nejlepší na světě:
jsou dobře uvážené, a já si jich vážím velmi;
ale uznáte, že jich já nepoužiji.

ELMÍRA *(k Orgonovi)*.
Vidíc, co vidím, nevím už, co říci,
a vaše slepota mě přivádí k údivu.
Je to být dobře zblajznut, dobře předpojat jím,
že nám dnes popíráte fakty!

ORGON.
Jsem váš sluha, a věřím zdáním.
Pro svého darebáckého syna znám vaše povolnosti,
a bála jste se jej zapřít
v kousku, který chtěl tomu chudákovi vyvést.
Byla jste příliš klidná, konečně, aby se vám věřilo;
a vypadala byste jinak dojatá.

ELMÍRA.
Je snad kvůli pouhému vyznání milostného vzrušení,
abychom se museli naše čest tak krutě obouvat?
A nedá se odpovědět na vše, co se jí dotýká,
jinak než ohněm v očích a urážkami v ústech?
Pro mě z takových řečí se jen prostě směji;
a výbuchy v této věci se mi vůbec nelíbí.
Mám ráda, abychom se mírnou chvílí ukazovali moudrými,
a vůbec nejsem pro tyto divoké pokrytkyně,
jejichž čest je ozbrojena paťáty a zuby,
a při nejmenším slově chce lidi oškubat.
Chraň mě nebe od takové moudrosti!
Chci ctnost, co nebude ďábelská;
a věřím, že diskrétní chlad odmítnutí
není o nic méně silný k odrazení srdce.

ORGON.
Konečně znám tu věc, a nedávám se oklamat.

ELMÍRA.
Obdivuji ještě jednou tu zvláštní slabost:
ale co by odpověděla vaše nedůvěra,
kdybych vám ukázala, že vám říkají pravdu?

ORGON.
Vidět?

ELMÍRA.
Ano.

ORGON.
Písničky!

ELMÍRA.
Ale co! Pokud bych našla způsob,
jak vám to ukázat v plném světle…?

ORGON.
Vzdušné povídačky!

ELMÍRA.
Jaký muž! Alespoň mi odpovězte.
Nemluvím vám o tom, abyste nám přidal víru;
ale předpokládejme tady, že z místa, kterého se dá použít,
jsme vám jasně dali vše vidět i slyšet všechno:
co byste říkal pak o tomhle vašem ctnostném muži?

ORGON.
V tom případě bych řekl, že… Neřekl bych nic,
protože to není možné.

ELMÍRA.
Omyl trvá příliš dlouho,

a je to přespříliš odsuzovat má ústa ze lži;
musím ze zábavy a bez dalších okolků
ze všeho, co vám říkají, udělat vás svědkem.

ORGON.
Dobře. Beru vás za slovo. Uvidíme vaši obratnost,
a jak dokážete splnit tento slib.

ELMÍRA *(k Dorine)*.
Nechte ho sem přijít.

DORINE *(k Elmíře)*.
Jeho duch je chytrý,
a snad bude obtížné ho překvapit.

ELMÍRA *(k Dorine)*.
Ne; snadno se dá okrást ten, koho máme rádi,
a sebeláska zavazuje klamat sám sebe.

(k Cléantovi a Mariane)
Nechte ho sem přijít dolů. A vy, odejděte.

* * *

Scéna čtvrtá. Elmíra, Orgon.

ELMÍRA.
Přitáhněme tenhle stůl, a dejte se pod něj.

ORGON.
Jak!

ELMÍRA.
Dobře se schovat je bod nezbytný.

ORGON.
Proč pod ten stůl?

ELMÍRA.
Ach, panebože, nechte to jen,
mám svůj záměr v hlavě, a vy ho posoudíte.
Dejte se tam, povídám vám; a až budete tam,
dejte si pozor, abyste nebyl viděn a slyšen.

ORGON.
Přiznávám, že má povolnost tady je velká;
ale musím vidět váš podnik vyjít na světlo.

ELMÍRA.
Nebudete, myslím, mít co mi vyčítat.

(k Orgonovi, který je pod stolem)
Přinejmenším, chystám se dotknout zvláštní látky:
nepohoršujte se žádným způsobem.
Cokoli budu moci říct, musí mi být dovoleno;
a to je, abych vás přesvědčila, jak jsem slíbila.
Budu, s milostí, protože jsem k tomu dohnána,
nechám sejmout masku této duši licoměrné,
budu lichotit jeho lásce v drzých touhách,
a dám volné pole jeho smělostem.
Protože to je pro vás jen, a pro lepší jeho zmatení,
že moje duše na jeho přání bude předstírat odpověď,
budu mít důvod přestat, jakmile se vzdáte,
a věci půjdou jen tam, kam vy budete chtít.
Je na vás zastavit jeho pošetilou vášeň,

jakmile budete myslet, že věc je dostatečně dohnána,
šetřit svou ženu, a nevystavovat mě
než tomu, co budete potřebovat k svému poučení.
To jsou vaše zájmy, budete nad nimi pánem,
a… Někdo přichází. Zůstaňte, a dejte si pozor nebýt vidět.

* * *

Scéna pátá. Tartuffe, Elmíra, Orgon pod stolem.

TARTUFFE.
Řekli mi, že jste si na tomhle místě přáli se mnou mluvit?

ELMÍRA.
Ano. Mám tajemství vám odhalit.
Ale přitáhněte ty dveře, než vám to řeknu,
a podívejte se všude, pro případ překvapení.

(Tartuffe jde zavřít dveře a vrací se)

Záležitost podobná té před chvílí
není zajisté to, co by nám tu bylo třeba:
nikdy nebylo vidět tak velké překvapení.
Damis mi pro vás způsobil nesmírný strach;
a dobře jste viděl, že jsem vynaložila snahy,
abych přerušila jeho záměr a utišila jeho vzpláně.
Můj zmatek, pravda, mě ovládl tak silně,
že mi nenapadlo myslet, ho popřít;
ale tím, díkybohu, všechno šlo mnohem lépe,
a věci jsou nyní víc v bezpečí.
Úcta, kterou k vám chová, rozptýlila bouři,

a můj manžel nemůže o vás pojímat podezření;
aby lépe vzdoroval výbuchu zlých soudů,
chce, abychom byli spolu v každou chvíli;
a to je důvod, díky němuž mohu, beze strachu z pokárání,
nalézat se zde sama s vámi uzavřená,
a to je to, co mi dává oprávnění vám otevřít srdce
trochu příliš rychle snad, aby snášelo vaši vášeň.

TARTUFFE.
Tenhle jazyk je dost obtížné pochopit,
madam; a před chvílí jste mluvila jiným stylem.

ELMÍRA.
Ach, jestli jste nad takovým odmítnutím rozhněván,
jak málo znáte srdce ženy!
A jak málo víte, co chce dát najevo,
když se tak slabě vidí bránit!
Vždy náš stud bojuje, v těchto chvílích,
proti tomu, co nám mohou dát něžné city.
Ať nalezneme jakýkoli důvod k lásce, co nás přemáhá,
nalézáme v jejím přiznání vždy trochu studu.
Bráníme se jí nejprve; ale podle způsobu, jakým to děláme,
dáváme dost znát, že naše srdce se vzdává;
že proti našim přáním, pro čest, naše ústa se staví,
a že taková odmítnutí slibují vše.
To je dělat vám, nepochybně, dost volné přiznání,
a na náš stud mi dávat málo šetření.
Ale protože slovo bylo konečně vysloveno,
k zadržení Damida bych se zavázala,
poslouchala bych, prosím, s tak velkou mírností
po celé délce nabídku vašeho srdce,

brala bych tu věc tak, jak jste viděl, že beru,
pokud by nabídka toho srdce neměla čím mě potěšit?
A když jsem chtěla sama vás přinutit
odmítnout svatbu, kterou právě vyhlásili,
co měla ta naléhavá prosba vás nechat pochopit,
než zájem, který se k vám zdvihá,
a smutek, který by měla, že tento svazek, co se uzavírá,
by přinejmenším rozdělil srdce, které člověk chce celé?

TARTUFFE.
To je nepochybně, madam, krajní sladkost,
slyšet ta slova z úst, které milujeme;
jejich med ve všech mých smyslech dělá téct dlouhými doušky
lahodnost, jakou se nikdy neokoušelo.
Štěstí líbit se vám je mé nejvyšší studium,
a mé srdce z vašich přání dělá svou blaženost;
ale toto srdce vás tu žádá o volnost
odvážit se trochu pochybovat o své blaženosti.
Mohu věřit, že ta slova jsou čestnou lstí,
mající mě přinutit zrušit svatbu, co se chystá;
a mám-li se vám upřímně vysvětlit,
nebudu věřit tak sladkým slovům,
pokud trochu z vašich přízní, po kterých toužím,
nepřijde mě ujistit vším, co by mohla naznačovat,
a nezasadí do mé duše stálou víru
v okouzlující dobroty, které ke mně chováte.

ELMÍRA *(po té, co kašlala, aby upozornila manžela).*
Co! Chcete jít takovou rychlostí,
a v srdci vyčerpat najednou veškerou něžnost?
Člověk se zabíjí, aby vám učinil přiznání nejsladší:

a mezitím to pro vás stále nestačí;
a nemůžeme jít až k tomu, abychom vás uspokojili,
dokud k posledním přízním věc nedovedeme?

TARTUFFE.
Čím míň si zasloužíme dobro, tím míň se ho odvažujeme doufat,
naše přání se na řečech těžko ujišťují.
Snadno podezříváme osud zcela plný slávy,
a chceme ho užít dřív, než mu uvěříme.
Pro mě, který věřím, že si tak málo zasluhuji vaše dobroty,
pochybuji o štěstí svých smělostí;
a nebudu věřit ničemu, dokud nebudete, madam,
skutečnostmi přesvědčovat můj plamen.

ELMÍRA.
Panebože, jak vaše láska jedná jak pravý tyran!
A do jak zvláštního zmatku mi uvádí ducha!
Jak nad srdci bere nelítostné vládnutí!
A s jakým násilím chce to, co si přeje!
Co! Před vaším pronásledováním se nelze krýt,
a vy nedáváte ani čas vydechnout?
Je to vhodné držet tak velkou tvrdost,
chtít bez výjimky věci, které žádáte,
a tak zneužívat svými naléhavými snahami
slabost, kterou vidíte, že k vám lidé mají?

TARTUFFE.
Ale pokud laskavým okem vidíte mé pocty,
proč mi odpíráte jisté svědectví?

ELMÍRA.
Ale jak souhlasit s tím, co chcete,

aniž bych urazila nebe, o němž pořád mluvíte?

TARTUFFE.
Pokud se jen nebem oponuje mým přáním,
odstranit tu překážku je pro mě malá věc;
a to by vaše srdce zdržovat nemělo.

ELMÍRA.
Ale rozkazy nebes nám tolik strach nahání!

TARTUFFE.
Mohu vám rozptýlit ty směšné obavy,
madam, a znám umění, jak odstraňovat skrupule.
Nebe zakazuje, pravda, jisté potěšení.
Ale s ním se najde dohoda.
Podle různých potřeb, existuje věda
rozšiřovat svazky našeho svědomí,
a napravovat zlo činu
čistotou našeho úmyslu.
S těmito tajemstvími, madam, vás seznámíme;
musíte se jen nechat vést.
Uspokojte mou touhu a neděste se:
odpovídám za vše, a beru zlo na sebe.

(Elmíra kašle silněji)

Kašlete silně, madam?

ELMÍRA.
Ano, jsem v mukách.

TARTUFFE.
Chtěla byste kousek tohoto lékořicového šťávného cukru?

ELMÍRA.
Je to umíněné nachlazení, nepochybně; a vidím dobře,
že všechny šťávy světa tu nic nespraví.

TARTUFFE.
To je, jistě, nepříjemné.

ELMÍRA.
Ano, víc, než se dá říct.

TARTUFFE.
Konečně, váš skrupul je snadné zničit.
Jste tu ujištěna úplným tajemstvím,
a zlo je jen v povyku, který se nad ním dělá.
Skandál světa je to, co tvoří urážku,
a není hřešit hřešit v tichu.

ELMÍRA *(po dalším zakašlání a klepnutí na stůl).*
Konečně vidím, že se musím rozhodnout ustoupit;
že musím souhlasit vám všechno povolit;
a že bez toho si nemohu nárokovat,
aby člověk byl spokojen a chtěl se vzdát.
Nepochybně je nemilé jít až tak daleko,
a je to opravdu proti mé vůli, že toto překračuji;
ale protože se trvá na tom, že mě tam chtějí donutit,
protože nikdo nechce věřit všemu, co se dá říct,
a chtějí svědky, kteří by byli přesvědčivější,
musíme se k tomu odhodlat a uspokojit lidi.
Pokud toto uspokojení v sobě nese nějakou urážku,
tím hůř pro toho, kdo mě nutí k tomuto násilí:
vina zajisté nemá být na mé straně.

TARTUFFE.
Ano, madam, bereme to na sebe; a sama věc…

ELMÍRA.
Otevřte trochu dveře a hleďte, prosím vás,
zda můj manžel není v této galerii.

TARTUFFE.
K čemu je kvůli němu péče, co berete?
To je muž, mezi námi, co se dá vodit za nos.
Ze všech našich rozhovorů by mohl mít chloubu,
a dovedl jsem ho k tomu, aby vše viděl, aniž by čemu věřil.

ELMÍRA.
Nezáleží. Vyjděte, prosím vás, na chvíli;
a všude venku se podívejte přesně.

* * *

Scéna šestá. Orgon, Elmíra.

ORGON *(vylézá zpod stolu)*.
Hle, přiznávám vám, hnusný člověk!
Nemohu se z toho probrat, a všechno tohle mě umoří.

ELMÍRA.
Co! Vycházíte tak brzy! Děláte si legraci z lidí!
Vraťte se pod koberec, ještě není čas;
počkejte do konce, abyste viděl věci jisté,
a nespoléhejte se na pouhé domněnky.

ORGON.
Ne, nic zlotřilejšího nevyšlo z pekla!

ELMÍRA.
Panebože, nemáme věřit příliš lehce.
Dejte se dobře přesvědčit, než se vzdáte,
a nespěchejte, ze strachu, abyste se nemýlil.

(Elmíra posadí Orgona za sebe)

* * *

Scéna sedmá. Tartuffe, Elmíra, Orgon.

TARTUFFE *(aniž vidí Orgona).*
Vše se spiknulo, madam, k mému uspokojení.
Prohlédl jsem okem celý tento byt;
nikoho tu není; a má duše unesená…

(Ve chvíli, kdy Tartuffe se blíží s otevřenou náručí, aby Elmíru objal, ona ustupuje, a Tartuffe spatří Orgona.)

ORGON *(zastavuje Tartuffa).*
Jen pomalu! Následujete příliš svou milostnou touhu,
a nemáte se tak vášnivě poddat.
Ach, ach, muž ctnosti, chcete mi dát?
Jak se vaše duše vydává pokušení!
Chtěl jste si vzít mou dceru a toužil jste po mé ženě!
Dlouho jsem pochyboval, že to bylo doopravdy,
a stále jsem věřil, že změníte tón;
ale to je dost daleko tlačit svědectví:
držím se toho, a víc, pro sebe, nechci.

ELMÍRA *(k Tartuffovi)*.
Je to proti mé povaze, že jsem udělala tohle vše;
ale přivedli mě k bodu, abych s vámi takhle zacházela.

TARTUFFE *(k Orgonovi)*.
Jak! Vy věříte…

ORGON.
Pojďte, žádný povyk, prosím vás.
Vymeteme se odsud, a bez ceremonií.

TARTUFFE.
Můj záměr…

ORGON.
Tyhle řeči už nejsou na místě.
Musíte, hned teď, opustit tento dům.

TARTUFFE.
Je to na vás, abyste odsud odešel, vy, co mluvíte jako pán:
dům patří mně, dám vám to poznat,
a dobře vám ukážu, že marně se utíkáte,
abyste se mnou hledali rozepři, k těmto zbabělým obratům;
že nejste tam, kam myslíte, když mi tropíte křivdu;
že mám čím zmást a potrestat podvod,
pomstít nebe, kterému je ubližováno, a přinutit litovat
ty, kdo zde mluví o tom, že mě chtějí vyvést.

* * *

Scéna osmá. Elmíra, Orgon.

ELMÍRA.
Co to je za jazyk? A co to má znamenat?

ORGON.
Namouvěru, jsem zmaten, a nemám důvod ke smíchu.

ELMÍRA.
Jak?

ORGON.
Vidím svou chybu ve věcech, co mi říká;
a to darování mi zatěžuje ducha.

ELMÍRA.
Darování?

ORGON.
Ano. Je to hotová věc.
Ale mám ještě jiné něco, co mě znepokojuje.

ELMÍRA.
A co?

ORGON.
Všechno se dovíte. Ale podívejme se co nejrychleji,
jestli jistá truhlička je ještě tam nahoře.

Akt V

Scéna první. Orgon, Cléante.

CLÉANTE.
Kam chcete utíkat?

ORGON.
Běda, co já vím?

CLÉANTE.
Zdá se mi,
že se musí začít tím, že se spolu poradíme,
jaké věci můžeme udělat v této události.

ORGON.
Ta truhlička mě úplně znepokojuje;
víc než zbytek ještě ona mi působí zoufání.

CLÉANTE.
Ta truhlička je tedy důležité tajemství?

ORGON.
Je to úschova, kterou Argas, přítel, co ho lituji,
sám mi ve velkém tajemství vložil do rukou.
Pro to si mě ve svém útěku chtěl vybrat;
a jsou to papíry, podle toho, co mi mohl říci,
na kterých visí jeho život i jeho majetek.

CLÉANTE.
Proč jste je tedy vypustil do jiných rukou?

ORGON.
To bylo z pohnutek případu svědomí.
Šel jsem rovnou k svému zrádci se svěřit,
a jeho uvažování mě přesvědčilo,
abych raději jemu truhličku dal k uschování,
abych v případě nějakého vyšetřování
měl vždy připravenou pomoc výmluvy
a mé svědomí mělo plnou jistotu
při přísahání proti pravdě.

CLÉANTE.
Jste na tom špatně, aspoň jestli věřím zdání;
a to darování, i tahle důvěra,
jsou, abych vám řekl podle svého mínění,
kroky, které jste učinil lehkomyslně.
Dalo by se vás vést daleko s takovými zárukami;
a protože ten muž má nad vámi tyto výhody,
tlačit ho je ještě velká neopatrnost z vaší strany,
a měl byste hledat nějakou mírnější cestu.

ORGON.
Jak! Pod krásnou maskou tak dojímavé vroucnosti
skrývat tak dvojí srdce, duši tak zlotřilou!
A já, co jsem ho přijal, žebrajícího, bez ničeho…
Je po všem, zříkám se všech lidí ctnosti;
budu k nim mít od nynějška hroznou nenávist,
a budu pro ně horší než sám ďábel.

CLÉANTE.
Nu, hle, jaká jsou vaše vzplanutí!
V ničem nedržíte mírné temperamenty.
Přímý rozum nikdy nevstupuje do vašeho;
a vždy z jednoho extrému se vrháte do druhého.
Vidíte svůj omyl, a poznal jste,
že jste byl předpojat falešnou horlivostí;
ale abyste se napravil, jaký rozum žádá,
abyste přešel do omylu ještě většího,
a abyste se srdcem jednoho zrádného darebáka
splétal srdce všech lidí ctnosti?
Jak! Protože vás jeden podvodník s drzostí oklamal,
pod nádherným leskem strohého úšklebku,
chcete, aby všude lidé byli jako on,
a aby se žádný pravý zbožný dneska nenašel?
Nechte libertinům tyhle hloupé důsledky;
rozlišujte ctnost od jejích zdání,
nikdy neukládejte svou úctu příliš brzy,
a buďte v tomhle v prostředku, co je třeba.
Vyvarujte se, pokud možno, ctít podvod;
ale pravé horlivosti také neubližujte;
a pokud musíte padnout do nějakého extrému,
raději hřešte na tu druhou stranu.

* * *

Scéna druhá. Orgon, Cléante, Damis.

DAMIS.
Jak! Otče, je to pravda, že vám darebák vyhrožuje?
Že neexistuje dobrodiní, které by si v duši nevymazal,
a že jeho zbabělá pýcha, až příliš hodná hněvu,
dělá ze svých dobrot zbraně proti vám?

ORGON.
Ano, synu můj; a cítím z toho nerovnané bolesti.

DAMIS.
Nechte mě, chci mu uříznout obě uši.
Proti jeho drzosti není třeba vybočovat:
je na mně, abych vás od něho najednou osvobodil;
a abych vás z té věci dostal, musím ho zabít.

CLÉANTE.
To mluvíte přesně jako pravý mladík.
Zmírněte, prosím, tyhle hlučné výbuchy.
Žijeme za vlády a jsme v době,
kdy násilím se špatně dělají záležitosti.

* * *

Scéna třetí. Paní Pernelle, Orgon, Elmíra, Cléante, Mariane, Damis, Dorine.

PANÍ PERNELLE.
Co je? Dozvídám se tu strašná tajemství!

ORGON.
Jsou to novinky, jichž jsou mé oči svědky;
a vidíte cenu, jakou se platí za mou péči.
Přijímám s horlivostí muže v jeho bídě,
ubytuji ho, a jednám s ním jako s vlastním bratrem;
dobrodiními ho denně obtěžkávám;
dávám mu svou dceru a všechen majetek, co mám:
a ve stejné době, ten věrolomník, hanebník,
osnuje černý záměr svést mou ženu;
a nespokojen ještě se svými zbabělými pokusy,
odvažuje se mi hrozit mými vlastními dobrodiními,
a chce, k mé zkáze, použít výhod,
kterými ho právě vyzbrojily mé příliš málo moudré dobroty,
vyhnat mě z majetku, kam jsem ho přesunul,
a dohnat mě k bodu, odkud jsem ho vyzvedl!

DORINE.
Ach ten chudák!

PANÍ PERNELLE.
Synu, nemohu nijak věřit,
že by chtěl spáchat čin tak černý.

ORGON.
Jak!

PANÍ PERNELLE.
Lidé ctnosti jsou vždy záviděni.

ORGON.
Co chcete tím říct, tou svojí řečí,
matičko má?

PANÍ PERNELLE.
Že u vás se žije podivným způsobem,
a že se až příliš dobře ví, jaká nenávist k němu je.

ORGON.
Co má tahle nenávist dělat s tím, co se říká?

PANÍ PERNELLE.
Řekla jsem vám to stokrát, když jste byl malý:
ctnost na světě je vždy pronásledována;
závistníci zemřou, ale závist nikdy ne.

ORGON.
Ale co dělá tahle řeč s věcmi dnešního dne?

PANÍ PERNELLE.
Vymyslí vám o něm sto hloupých příběhů.

ORGON.
Řekl jsem vám už, že jsem všechno viděl sám.

PANÍ PERNELLE.
Jízlivých duchů zlovolnost je krajní.

ORGON.
Zatratíte mě, matičko! Já vám povídám,
že jsem na vlastní oči viděl zločin tak drzý.

PANÍ PERNELLE.
Jazyky mají vždycky jed k rozlévání,
a nic na tomto světě se před tím neubrání.

ORGON.
To je nést řeč zcela zbavenou smyslu.
Já ho viděl, povídám, viděl, vlastníma očima viděl,
to, čemu se říká viděl. Musím vám to opakovat
do uší stokrát, a křičet jako čtyři?

PANÍ PERNELLE.
Panebože, nejčastěji zdání klame.
Nesmí se vždy soudit podle toho, co se vidí.

ORGON.
Zuřím!

PANÍ PERNELLE.
Falešnému podezření příroda podléhá,
a často zlo se vykládá dobro.

ORGON.
Mám vykládat jako milosrdnou péči
touhu obejmout mou ženu?!

PANÍ PERNELLE.
Je třeba,
pro obviňování lidí, mít spravedlivé důvody;
a měl byste počkat, až budete věcí jist.

ORGON.
Hej, u čerta, jak se o tom lépe ujistit?
Měl jsem tedy, matičko, počkat, až by mi před očima
on… Vy mě přinutíte říct nějakou hloupost.

PANÍ PERNELLE.
Konečně příliš čistou horlivostí je jeho duše naplněna;
a nemohu si vůbec dostat do mysli,
že by chtěl páchat věci, co se o něm říkají.

ORGON.
Jděte, nevím, kdybyste nebyla mou matkou,
co bych vám řekl, tak jsem rozhněván!

DORINE *(k Orgonovi)*.
Spravedlivý návrat, pane, věcí tohoto světa:
vy jste nechtěl věřit, a teď nevěří oni vám.

CLÉANTE.
Ztrácíme chvíle v čistých maličkostech,
které bychom měli využít k přijetí opatření:
před hrozbami podvodníka nelze spát.

DAMIS.
Jak! Jeho drzost zajde až tak daleko?

ELMÍRA.
Pro mě, nevěřím, že by to naléhání bylo možné,
a jeho nevděčnost je tu příliš viditelná.

CLÉANTE *(k Orgonovi)*.
Nedůvěřujte: najde zdroje,
jak proti vám dát svým snahám právo;

a při menším než to tíha spiknutí
zatahuje lidi do mrzutého labyrintu.
Říkám vám znovu: ozbrojen tím, co má,
nikdy jste ho neměl tak daleko tlačit.

ORGON.
Je to pravda; ale co dělat? Nad pýchou toho zrádce
jsem nebyl pánem svých citů.

CLÉANTE.
Rád bych z celého srdce, aby se mezi vámi dvěma
nějakým stínem pokoje dalo uvázat spojení.

ELMÍRA.
Kdybych byla věděla, že má v ruce takové zbraně,
nebyla bych dala příčinu k tolika poplachům;
a mé…

ORGON *(k Dorine, vidí vcházet pana Lojala).*
Co chce ten muž? Jděte to rychle zjistit.
Jsem v pěkném stavu, aby mi někdo přišel na návštěvu!

* * *

Scéna čtvrtá. Orgon, paní Pernelle, Elmíra, Mariane, Cléante, Damis, Dorine. Pan Lojal.

PAN LOJAL *(k Dorine, vzadu na jevišti).*
Dobrý den, drahá sestro; zařiďte, prosím vás,
abych mohl mluvit s pánem.

DORINE.
Je ve společnosti,
a pochybuji, že by teď mohl někoho vidět.

PAN LOJAL.
Nejsem na těchto místech, abych obtěžoval.
Mé přijetí nebude mít, myslím, nic, co by se mu nelíbilo;
a přicházím pro věc, nad kterou bude velmi rád.

DORINE.
Vaše jméno?

PAN LOJAL.
Řekněte mu jen, že přicházím
jménem pana Tartuffa, pro jeho dobro.

DORINE *(k Orgonovi).*
Je to muž, který přichází, s mírným způsobem,
jménem pana Tartuffa, pro věc,
nad kterou budete, říká, velmi rád.

CLÉANTE *(k Orgonovi).*
Musíte vidět,

co je ten muž zač, a co může chtít.

ORGON *(k Cléantovi)*.
Snad přichází nás usmířit:
jaké city mu mám dát najevo?

CLÉANTE.
Vaše cit nemá vybuchnout;
a pokud mluví o shodě, musíte ho vyslechnout.

PAN LOJAL *(k Orgonovi)*.
Pozdravení, pane. Nebe ať zahubí toho, kdo vám chce škodit,
a ať vám je příznivé, kolik si přeji sám!

ORGON *(tiše k Cléantovi)*.
Tento sladký začátek souhlasí s mým úsudkem,
a již věští nějakou dohodu.

PAN LOJAL.
Celá vaše domácnost mi byla vždycky drahá,
a byl jsem sluhou vašeho pana otce.

ORGON.
Pane, mám velký stud a prosím o odpuštění,
že vás neznám, ani vaše jméno.

PAN LOJAL.
Jmenuji se Lojal, rodem z Normandie,
a jsem soudním poslem s holí, navzdory závisti.
Mám, už čtyřicet let, díkybohu, štěstí
vykonávat tento úřad s velikou ctí;
a přicházím k vám, pane, s vaším dovolením,
oznámit vám úřední rozsudek jisté vyhlášky…

ORGON.
Jak! Vy jste tu…

PAN LOJAL.
Pane, bez vášně.
Je to jen jednoduché upozornění:
rozkaz vyklidit odsud, vy i vaši,
dát svůj nábytek ven, a udělat místo jiným,
bez odkladu a bez prodlení, jak je potřeba.

ORGON.
Já! Odejít z tohoto domu?

PAN LOJAL.
Ano, pane, s dovolením.
Dům nyní, jak dobře víte,
dobrému panu Tartuffovi patří bez sporu.
Vašeho majetku je od této chvíle on pánem a vlastníkem,
na základě smlouvy, které jsem já nosič.
Je v dobré formě, a nic se nedá říct.

DAMIS *(k panu Lojalovi)*.
Jistě, tahle drzost je velká, a obdivuji ji!

PAN LOJAL *(k Damisovi)*.
Pane, s vámi nemám co jednat;

(ukazuje na Orgona)
je to pán tady; je rozumný a mírný,
a dobře ví úřad počestného muže,
než aby se chtěl zcela postavit proti spravedlnosti.

ORGON.
Ale…

PAN LOJAL.
Ano, pane, vím, že za milion
byste se nechtěl vzbouřit,
a že snesete jako čestná osoba,
abych tu vykonal rozkazy, co mi dávají.

DAMIS.
Mohl byste si tady na svůj černý kabát,
pane soudní posle s holí, přitáhnout hůl!

PAN LOJAL *(k Orgonovi)*.
Zařiďte, aby váš syn mlčel nebo odešel,
pane. Měl bych litost, kdyby mě nutili psát,
a vidět vás zapsaného ve svém zápisu.

DORINE *(stranou)*.
Tenhle pan Lojal má velmi neloajální vzezření.

PAN LOJAL.
Pro všechny lidi ctnosti mám veliké něžnosti,
a nechtěl jsem, pane, převzít listiny
než proto, abych vám zavděčil a udělal radost;
než proto, abych tím odstranil možnost zvolit si
někoho, kdo by, nemaje k vám horlivost, co mě pohání,
mohl postupovat méně mírným způsobem.

ORGON.
A co se dá dělat horšího, než rozkazovat lidem
odejít od sebe?

PAN LOJAL.
Dávám vám čas;
a až do zítřka odložím výkon,
pane, té vyhlášky.
Přijdu jen zde strávit tuhle noc
s deseti mými lidmi, bez skandálu a bez hluku.
Pro formu bude třeba, pokud dovolíte, aby mi přinesli,
před spaním, klíče od vašich dveří.
Dám si pozor, abych vás nerušil ve vašem klidu,
a nic nestrpím, co by nebylo na místě.
Ale zítra, od rána, musíte být vy obratný
vyklidit odsud až nejmenší nástroj.
Mí lidé vám pomohou; a vzal jsem je silné,
abych vám udělal službu, dát všechno ven.
Lépe než já se jednat nemůže, myslím;
a protože s vámi zacházím s velkou shovívavostí,
zapřísahám vás také, pane, abyste jednal dobře,
a abyste mi v povinnosti úřadu nijak nebránil.

ORGON *(stranou)*.
Z nejlepšího ze svého srdce bych dal, hned teď,
sto nejkrásnějších luisů z toho, co mi zbývá,
abych mohl, s potěšením, na tenhle rypák uštědřit
nejmohutnější úder pěstí, jaký lze dát.

CLÉANTE *(tiše k Orgonovi)*.
Nechte to, nekazme nic.

DAMIS.
Při téhle zvláštní drzosti
sotva se udržím, a ruka mě svědí.

DORINE.
S tak dobrým zádem, namouvěru, pane Lojale,
několik ran holí by vám neseděly špatně.

PAN LOJAL.
Mohli bychom potrestat tahle hanebná slova,
má milá; a dekretuje se také proti ženám.

CLÉANTE *(k panu Lojalovi)*.
Skončeme s tím vším, pane; je toho dost.
Dejte ten papír rychle, prosím, a nechte nás.

PAN LOJAL.
Na shledanou. Nebe vás všechny ať zdrží v radosti!

ORGON.
Ať tě zahubí, i toho, kdo tě posílá!

* * *

Scéna pátá. Orgon, paní Pernelle, Elmíra, Cléante, Mariane, Damis, Dorine.

ORGON.
Nu, vidíte, matičko, zda mám právo;
a můžete posoudit zbytek podle toho rozsudku.
Jsou vám konečně známé jeho zrady?

PANÍ PERNELLE.
Jsem úplně zarčená a padám z nebe!

DORINE *(k Orgonovi)*.
Stěžujete si neoprávněně, neprávem ho obviňujete,
a jeho zbožné záměry jsou tímhle potvrzeny.
V lásce k bližnímu jeho ctnost dochází naplnění:
on ví, že velmi často majetky zkazí člověka,
a z čiré lásky vám chce odejmout
vše, co vám může bránit v spasení.

ORGON.
Mlčte! To je slovo, co vám pořád musím říkat.

CLÉANTE *(k Orgonovi)*.
Pojďme vidět, jakou radu vám zvolíme.

ELMÍRA.
Jděte dát najevo drzost toho nevděčníka.
Tento postup ničí platnost smlouvy:
a jeho neloajálnost se bude zdát příliš černá,
než aby se mu dovolil úspěch, v nějž chce věřit.

* * *

Scéna šestá. Valère, Orgon, paní Pernelle, Elmíra, Cléante, Mariane, Damis, Dorine.

VALÈRE.
S lítostí, pane, přicházím vás zarmoutit;
ale naléhavé nebezpečí mě k tomu nutí.
Jeden přítel, s kterým mě spojuje velmi něžné přátelství,
a který ví o zájmu, jenž mám o vás,
porušil pro mě, delikátním krokem,
tajemství, jež se dluží záležitostem státu,
a právě mi poslal zprávu, jejíž následek
vás přivádí k nutnosti rychlého útěku.
Podvodník, který vás dlouho mohl klamat,
před hodinou vás u knížete obvinil,
a dal mu do rukou, v obviněních, co proti vám vrhá,
onu důležitou truhličku zločince státu,
jejíž, při pohrdání, říká, povinností poddaného,
jste zachoval zločinné tajemství.
Neznám podrobnosti zločinu, který vám přisuzují;
ale je dán rozkaz proti vaší osobě;
a on sám je pověřen, pro lepší jeho výkon,
doprovázet toho, kdo vás má zatknout.

CLÉANTE.
Jeho práva jsou vyzbrojena; a tudy ten zrádce
na váš majetek, na který si činí nárok, chce se stát pánem.

ORGON.
Ten člověk je, přiznávám, zlotřilé zvíře!

VALÈRE.
Nejmenší zdržení vám může být osudné.
Mám, abych vás odvezl, svůj kočár u dveří,
s tisíci luisy, které vám sem přináším.
Neztrácejme čas: úder je blesk;
a to jsou z těch úderů, co se odrážejí útěkem.
Nabízím se vás uvést na bezpečné místo,
a chci doprovázet až do konce váš útěk.

ORGON.
Běda, co vám všechno dlužím za vaši pečlivost?
Děkování vám musí přijít jindy;
a prosím nebe, aby mi bylo dostatečně nakloněno,
abych jednoho dne mohl oplatit tuhle šlechetnou službu.
Sbohem. Postarejte se, vy ostatní…

CLÉANTE.
Jděte rychle;
budeme myslet, bratře, na to, co je třeba.

* * *

Scéna sedmá. Tartuffe, důstojník stráže, paní Pernelle, Orgon, Elmíra, Cléante, Mariane, Valère, Damis, Dorine.

TARTUFFE *(zastavuje Orgona)*.
Jen zvolna, pane, jen zvolna! Neutíkejte tak rychle:
nepůjdete daleko, abyste našel své lože;
a jménem knížete jste učiněn vězněm.

ORGON.
Zrádce! Tenhle tah jsi mi schoval na konec:
to je úder, zlosyne, jímž mě odpravuješ;
a to korunuje všechny tvé věrolomnosti!

TARTUFFE.
Vaše urážky nemají čím mě rozhořčit;
a jsem, pro nebe, naučen snášet všechno.

CLÉANTE.
Zdrženlivost je veliká, přiznávám.

DAMIS.
Jak si ten hanebník drze pohrává s nebem!

TARTUFFE.
Všechna vaše vzplanutí mě nedokážou dojmout,
a nemyslím na nic, než abych konal svou povinnost.

MARIANE.
Máte z toho velikou slávu si činit nárok;
a ten úřad je pro vás velmi čestný k přijetí.

TARTUFFE.
Úřad nemůže být než slavný,
když pochází od moci, co mě posílá do těchto míst.

ORGON.
Ale pamatuješ se, že má milosrdná ruka,
nevděčníku, tě vyzvedla z bídného stavu?

TARTUFFE.
Ano, vím, jakou pomoc jsem od vás mohl obdržet:
ale zájem knížete je mou první povinností.
Této posvátné povinnosti spravedlivé násilí
udusí v mém srdci veškerou vděčnost;
a obětoval bych tak mocným svazkům
přítele, ženu, rodiče a sebe sama s nimi.

ELMÍRA.
Ten podvodník!

DORINE.
Jak umí zrádným způsobem
udělat si krásný plášť z toho všeho, co ctíme!

CLÉANTE.
Ale pokud je tak dokonalý, jak prohlašujete,
tahle horlivost, co vás žene a kterou se ozdobíte,
odkud přichází, že k svému zjevení čeká,
než vás na pronásledování vaší ženy mohl překvapit,
a že nemyslíte na to jít ho udat,
jen až vás čest nutí ho vyhnat?
Nemluvím vám o tom, abych vás od toho odvedl,
o daru všeho jeho majetku, který vám právě udělal;

ale, chcete-li s ním dnes jednat jako s viníkem,
proč jste souhlasil přijmout od něho cokoli?

TARTUFFE *(k důstojníkovi).*
Osvoboďte mě, pane, od toho hlučného křiku;
a račte vykonat svůj rozkaz, prosím vás.

DŮSTOJNÍK.
Ano, je příliš mnoho zdržování, nepochybně, k jeho splnění;
vaše ústa mě vhodně zvou, abych ho naplnil:
a k jeho výkonu následujte mě ihned
do vězení, které vám máme dát za bydliště.

TARTUFFE.
Kdo? Já, pane?

DŮSTOJNÍK.
Ano, vy.

TARTUFFE.
Proč tedy vězení?

DŮSTOJNÍK.
To nejste vy, komu bych o tom chtěl podávat vysvětlení.

(k Orgonovi)
Vzpamatujte se, pane, z tak palčivého poplachu:
žijeme pod knížetem, nepřítelem podvodu,
knížetem, jehož oči se derou do srdcí,
a kterého nemůže oklamat veškeré umění podvodníků.
Jeho velká duše, vybavená jemným rozlišením,
na věci vždy vrhá přímý pohled;
u ní nikdy nic nenachází příliš mnoho přístupu,

a její pevný rozum nepadá do žádného extrému.
On dává lidem ctnosti nesmrtelnou slávu:
ale bez slepoty nechává tuto horlivost zářit,
a láska k pravým nezavírá jeho srdce
před vším, co falešní mají dávat hrůzy.
Tenhle nebyl tím, kdo by moc zaskočil,
a jemnějším pastem se vidí, že on sám podléhá.
Nejprve pronikl svými čilými jasnými zraky
záhyby jeho srdce, všechny jeho zbabělosti.
Jda vás obvinit, zradil sám sebe,
a spravedlivým tahem svrchované rovnosti,
odhalil knížeti podvodníka proslulého,
o němž pod jiným jménem byl informován;
a je to dlouhý výčet činů zcela černých,
z nichž by se daly vytvořit svazky historií.
Tento monarcha, krátce řečeno, vůči vám zavrhl
jeho zbabělou nevděčnost a jeho neloajálnost.
K těmto dalším hrůzám přidal tenhle doplněk,
a dal mi dosud jen tento pokyn,
abych viděl, jak drzost dojde až na konec,
a abyste přes něho dostal za všechno zadostiučinění.
Ano, ze všech vašich papírů, jichž se prohlašuje za pána,
chce, abych z rukou zrádce všechno vybral.
Suverénní mocí ruší svazky
smlouvy, co z něho dělá dárce všech vašich majetků.
A odpouští vám konečně tuhle tajnou urážku,
kam vás přítelův ústup přivedl padnout;
a je to cena, kterou dává horlivosti, kterou kdysi
jsme vás viděli dokazovat podporou jeho práv,
aby ukázal, že jeho srdce ví, když nejméně se čeká,
za dobrý skutek odměnu udělovat;

že nikdy u něho zásluha nic neztratí;
a že lépe než zlo si pamatuje dobro.

DORINE.
Nebi budiž chvála!

PANÍ PERNELLE.
Teď znovu dýchám.

ELMÍRA.
Příznivý úspěch!

MARIANE.
Kdo by se to odvážil říci?

ORGON *(k Tartuffovi, kterého důstojník odvádí).*
Nu, tady jsi, zrádce!...

* * *

Scéna osmá. Paní Pernelle, Orgon, Elmíra, Mariane, Cléante, Valère, Damis, Dorine.

CLÉANTE.
Ach, bratře, zastavte se,
a nesnižujte se k nedůstojnostem.
Nechte zlému osudu nešťastníka,
a nepřidávejte se k výčitkám svědomí, co ho zatěžují.
Přejte mu raději, aby jeho srdce, v tenhle den,
k lůnu ctnosti udělalo šťastný návrat;
aby napravil svůj život zavrhnutím své neřesti,
a mohl zmírnit spravedlnost velikého knížete;
zatímco k jeho dobrotě půjdete, na kolenou,
splatit, co žádá takhle sladké zacházení.

ORGON.
Ano, dobře řečeno. Pojďme k jeho nohám s radostí
chválit dobroty, jež jeho srdce nám projevuje;
pak, trochu splativše tuto první povinnost,
spravedlivou péči o jinou věc nám bude třeba zajistit,
a sladkou svatbou korunovat ve Valèrovi
plamen milence šlechetného a upřímného.

* * *

Konec Tartuffa.

Molière: Lakomec a Tartuffe

Překlad: Audioknihy CZ. Nový český překlad z originálu, který vznikl pro tento projekt a prošel nezávislou korekturou.

Zdroj originálního textu: Project Gutenberg #6318, Project Gutenberg #50173.

Originální text je volné dílo. Překlad a vydání: Audioknihy CZ, licence CC BY 4.0. Můžete jej sdílet a dál používat, pokud uvedete zdroj (Audioknihy CZ, audioknihycz.cz/kniha/moliere-komedie/).

Audioknihu připravujeme. Další knihy a audioknihy zdarma najdete na audioknihycz.cz/kniha/moliere-komedie/.